

מבואותי מורה ר"ן

קמא

דף נא: נב.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה לז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

משה יא (יז) גמל נפשו איש
 חסד ועזר שארו אכזרי:
 תהלים יט (ח) תורת יקוק
 תמימה משיבת נפש עדות
 יקוק נאננה מחיבתו פתי:
 ישעיהו מג (ז) כל תקרא
 בשמי ולכבודי בראתיו
 לצדתי אף עשיתיו:
 דברים ראה יב (כג) רק חסד
 לבתי אכל תבסם כי תבסם
 הוא הנפש ולא תאכל הנפש
 עם הקשר:
 בראשית וירא כב (י) וישלח
 אברהם את ידו ויקח את
 המאכלת לשחט את בנו:
 ישעיהו פרק לד (ו) חרב
 ליקוק מלאך עם הרשעה
 מלכב מים קרים וצמחים
 מלכב כליות אילים כי יבס
 ליקוק בקצרה וטבח גדול
 בארץ אדום:
 תהלים קמט (ו) רוממות אל
 בגדונם ותרב פיפיות בנותם:
 איכה ה (ט) נפשנו גביא
 לחמנו מפני חרב המדבר:
 שיר השירים ה (ח) פתחתי
 אני לדודי ודודי חמק עבר
 נפשי יצאה בקדרי בקשתיהו
 ולא מצאתיהו קראתיו ולא
 ענני:
 תהלים קיא (ה) סוף גמל
 ליראי ויכר לעולם בריהו:
 יונה א (ג) ויקם יונה ברח
 תרשישה מלפני יקוק ויבד
 לפי ויצא אנה באה תרשיש
 ויבן שקרה ויבד קה לבוא
 עשהם תרשישה מלפני יקוק:
 תהלים נא (יז) אדני שפתי
 תפתח ופי יגיד תהלתו:
 תהלים נג (ה) הלא ידעו
 פעלי און אכלי עמי אכלו
 לחם אלהים לא קראו:
 תהלים די (ד) הלא ידעו כל
 פעלי און אכלי עמי אכלו
 לחם יקוק לא קראו:

ויקרא בהם שמי ושם אבותי, שע"י התינוקות נתגלו האבות להגן. ע"י צדקה דאי יוכלו באורא דאי [א] אויר הקדוש, שהוא בחי' הכל שאין בו חטא: וזה שאהז"ל (תענית י"א ע"ב) היושב בתענית נקרא חסיד שנאמר [ב] **גומל נפשו איש חסיד**. כי התענית הוא גמילות חסדים לנפשו, היינו לתורה, כמ"ש (תהלים יט) **תורת ה' תמימה משיבת נפש**. גלל כן נקרא איש חסיד, כי מבטל הדין וההשך וממשיך חסדים בעולם:

ה וז"פ (סנהדרין צו ע"א) **שלושה הזהרות** שהזהיר ר' יהודה בן בתירא מנציבין, הזהירו בוקן ששכח תלמודו מחמת אונסו [א], והזהירו בוורידין כר' עקיבא [ב], והזהירו בכני ע"ה שמהם תצא תורה [ג]. כי אלו השלושה בחי' הם כולם רומזים להתעלות הנפש והשכל והתורה והזכרון [א]: זקן זה ששכח תלמודו מחמת אונסו, הוא בחי' מיתה ומכלות מחמת שכחה. אבל אונס רחמנא פוטרו [ב], והזהיר ר"י לכבודו, שע"י הכבוד יתבטל ממנו השכחה, ויתגלה הנפש היינו זכרון התורה. כי שרש התורה היא כבוד הש"י, כמ"ש [ג] **לכבודי בראתיו וכו'**, וכמ"ש חז"ל (אבות פ"ו) **אין כבוד אלא תורה**:

ו וזהו הזהירו בוורידין כרע"ג, **כי חרב הוא הנפש** [א] שבא בגלגול, וצריך השוחט לכוין להעלות הנפש שבדם [ב]: גם עיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא ע"י השוחטים שאינם מהוגנים. וזה (אבות פ"ג) אם אין תורה אין קמה, תורה היא בחי' נפש כנ"ל, ע"יזו אין קמה, הפרנסה נתמעט: ובשביל זה החליף [א] נקרא מאכלת, כמ"ש (בראשית כב) [א] **ויקח את המאכלת**, כי יש שוחט הגון מאכיל ומפרנס לישראל [ב]. כי השוחט הגון הוא מלביש את הנפש שבחי במדבר, היינו בדיבור הברכה שהוא מברך, והדיבור הוא בחי' שכינה, כמ"ש [ג] **מלכות פה**. וזה פ"י (ישעיה לד) **חרב לה' מלאה דם**, כי השכינה נקראת **חרב לה'** (כמובא בזה"ק [א] ובפרדס [א]), והיא כ"ב בחי' דיבור, שהוא בחי' **חרב פיפיות**, לשון פה, כמ"ש (תהלים קמט) **רוממות אל בנרונם וחרב פיפיות וכו'**. וכשהנפש באה בתוך **חרב לה'**, בתוך הדיבור, בבחי' מ"ג [א]. אזי השכינה מזדווגת, ע"י המ"ג שיש לה, בבחי' חזי במה ברא קאתינא [א] (וזהר ויקרא דף יג ע"א). וזה **חרב לה' מלאה דם**, מנפשות העולות בה בבחי' מ"ג. וע"י הזיווג, היא מקבלת פרנסה לישראל: **וז"פ** (איכה ה) **בנפשינו נביא לחמנו מפני חרב המדבר**, היינו כשהשוחט אינו הגון ואינו מעלה את הנפש, בבחי' מ"ג. וכשעומד עם החליף לשחוט את החי, הוא עומד כרוצה נפשות [א]. והחליף שלו הוא **חרב המדבר**, ואינו **חרב לה'**, שהוא **חרב המדבר**. ויש צער להנפש החי שצועקת בקול מר (ש"ה ה) **נפשי יצאה**, כשיצאתה, בשביל להכניס בדברו של הברכה, בבחי' מ"ג. וכשיצאתי, **בקשתיו ולא מצאתיו קראתיו ולא ענני**, כי אינו שם [א] בשעת הברכה, והושב מחשבת פיגול, ע"י זה, **מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רידיי מעלי**, היינו שפגעלה שהיה להנפש בבחי' חי, גם זה ב"קלקה מונה, כי עכשיו אין לה מנוח לבך רגלה. **אוי לו**

להשוחט הזה, אוי להנפש שהרג את הנפש, ומסר אותה בכף אויביה, ואין להשכינה מ"ג להמשיך טרף לביתה. וע"יז **בנפשינו נביא לחמנו**, ביגיעה ומרהא גדולה: **וז"ש חז"ל** (פסחים קיח). קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, כי ים סוף נקרע ל"ב קרעים ופרקי דר"א פ' מב ובתיקון כ"א [א]) כנגד י"ב בדיקות הסכין [א], שעל ידיהם קשים מזונותיו של אדם וכו': **וזה** שאמרו חז"ל (ברכות נה) שולחן דומה למזבח, כי שיעור פגיונות החליף, כשיעור פגיונות המזבח (חולין יז: [א]): גם **על השחיטה** [א] גומטריא **תל"ז** [א] **לדיבת** **אפי"ה תאכל להם** (בראשית ג) ר"ת גימט' **תל"ז** (עם) הד' תיבות), לרמזו חסרון הפרנסה ע"י שוחטים שאינם מהוגנים: **וז"פ** (תהלים קיא) **טרף נתן ליריאי**, כי טרף יש לו שני משמעות, לשון טריפה, כמובא בזהר סוף משפטים (דף קד"א ע"ב) [א] ולשון מזון [א]. לרמזו, כשישראל שומרים את עצמם מטרפות, ע"יז יש להם פרנסה: **וז"פ** (שבת קד.) מנצפך צופים אמר"ל, **מנצפך**, הוא בחי' **ורידין**, בחי' **רי"ו דין** [א]. וצופים, אלו נביאים שניקתם מבחי' כרובים, בחי' תינוקות, בחי' הכל שאין בו חטא, בחי' אוירא דאי, שם"כ מקבלין רוח הקודש, כמובא בזהר (לך דף פה ע"א) **ויקם יונה לפרח תרשישה** [א]. ואלו הצופים, היינו אלו שהם בבחי' הכל שאין בו חטא, הם נהירין בוורידין, ר"י דין, כמנצפך, ומעלין את הנפש בבחי' מ"ג, וממשיכים שפע. והשפע מכונה בשם **א"מ"ר**, כי מתחילה היא **אור**, ואח"כ נעשה **מים**, ואח"כ **רקיע** [א]. וכשממתיקים את המנצפך ועושים ממנצפך **אדני**. כי מר"ו נעשה צורת **אלף**, ונעשה **אדני**. ואדני הוא דיבור, הוא השכינה, כמ"ש (תהלים נא) **ארני שפתי תפתח**. ומחבל הזה, היינו אדני, יוצא השפע ונתחלק לכ"א לפי בחינתו. וז"פ (תהלים סח) **אדני יתן א"מ"ר המבשרות צבא רב**, לכ"א לפי בחינתו: וזה שאהז"ל (סנהדרין ק"ד ע"ב) **אכלי עמי אכלו להם אדני לא קראו** [א], רב אמר אלו הדיינים, ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות, מר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי, רב אמר אלו הדיינים, היינו ר"י דין, שאינם מעלין את הנפש בבחי' מ"ג, שאין עושין מר"י דין אדני. רמז לשוחטים שאינם מהוגנים, שמקלקלים הדיינים, היינו ר"י דין, מנצפך, הדמים שהם הנפשות, הם ה' אותיות, כנגד ה' דמים כידוע [א]. רמז לה' בחי' שיש לנפש, כמ"ש חז"ל (ברכות י). הני המשה **ברכי נפשי** [א] כנגד מי וכו' . ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות, שמקלקלי את החבל שאין בו חטא, כשדיבורו והבלו של השוחט, אינו בבחי' הכל שאין בו חטא, בחי' אוירא דאי, ע"יז **אכלי עמי**, הפרנסה נתמעט. כי כשיש להשוחט בחי' הכל שאין בו חטא, בחי' **חרב לה'** בחי' צדקה דאי בחי' נפש בחי' תורה כנ"ל, גם הנפש שעולה מהחי להמדבר שלו, ג"כ נתעלה בבחי' מעלות אלו הנזכר: **וזהו פירוש** הזהירו בכני עם הארץ, כי זה ידוע שהנפשות

א ע"י לקמן סוף תורה טו
 ב משלי א' ז'
 ג בדפדפרי-חסיד, בתרלו ומתחיל-חסד
 ד בלשון הפסוק וצ"ע ע"י נונס אלימק
 ה שיה וי וישלח ואמיר פנחס שער ד'
 ו ענינם שונים אחר זה, ושי שילוח עזרי
 ז הזה, וחתים על שיע ארץ סימן חסד,
 ח וחרות חיים ביק צאי שגם הם כתבו גומל
 ט נפשו איש חסיד
 י בתרלו-אחרות
 יא ע"י תורה טו את ח' שם עין
 יב לברכות ח'
 יג גם בדפדפרי-עקיב, ובתרלו-יהודה,
 יד מתחיל-יהודה, ובחשבוט-יהודה (בנוסח
 1 ע"י ספר טעמי המעות להאר"ל
 2 פרשת ראה וע"י לק"ה אבר מן החי א'
 3 ש' שהשיטה בעצמה היא בחי' התענית
 4 כי מנציבין ש' שרי פריה קנה וסת
 5 וורידים וכו' ע"ש
 6 בתקפא (אבות פג) ובתוצו חוקו
 7 ע"י רע"ב שגנה מרות ד' ה'
 8 ובפרש"י שם ובשפטים יט טט
 9 דומה לה בבראשית רבה נו ג'
 10 פתח אליהו
 11 שבות יט:
 12 שער כג פרק ח' ערכי הכנייים ערך
 13 רוב
 14 בתרלו-הוא
 15 ה"מ וצ"ע ולא נמצא גרסא בנרות רבינו
 16 וגם לא מתחבר ונמצא זלששא נקט כי זו
 17 הלכה בנפשות פנחס בשם ר'
 18 ע"י חולין כה: ומה שנקט כ"ע ע"י
 19 לקמן לוח ו' שהוא על ג' ע"ה יח נפי
 20 לטעמו, ור"ע היה כן ע"ה ונפי עמיה רוב
 21 האוהה שגנ"פ
 22 ע"י גדרים פא.
 23 ע"י מל"ח את ה'
 24 כ' גדרים כו.
 25 י' ישעיהו מג ו'
 26 גם בדפדפרי-עקיב, ובתרלו-ומתחיל-
 27 כ"י
 28 דברים יב כג

ליקוטי

הנכבדות" בתוך הטיקלאַז האמור בזהר (כסא משפטים ד' קיג ובשאר מקומות ^[2]) בקליפו' נוגה ^[7]. וקליפו' נוגה רוצה שישתקע שם הנפש, אזי היא נותנת אותן בתוך טיפת זיווגו של עם הארץ, כדי שתִּתְקַפֵּץ הנפש ההוא" ביותר ^[8]. נמצא שבני עמי הארץ הם נפשות יקות, אלא שהם **כצופרים האחריות בפה** ^[9]. מאין אנו יודעים הדר תפארתם אלא ע"י תורתם. כשאנו רואים שהם ת"ה, כידוע שיש להם נפש יקרה. וכל התורה שהם מגלים, הוא הכל גילוי להשוואה. כי הנפש היא" כנ"ל. והתורה שהם מגלים בני ע"ה, הם בח' ניצוצות. ועולה להשכינה בבחי' מ"נ, בבחי' הזי כמאי ברא קאתינא. ובשביל זה צריך לכבדם, כי ע"י הכבוד יתגלה ביותר התורה מהתעלמותה, היינו הנפש. כי ישר הכל הוא הכבוד, כמ"ש **לכבודי בראתיו וכו'**, והנפש משתוקקת להכלל בו בשרשו. וזה הזהרו בבני ע"ה לכבדם, כדי שישתוקק התורה שהיא הנפש להכלל בשרשו, שהוא הכבוד. ועי"ז מהם תצא תורה: **וזהו פ' דרשו' ה'**. ע"י איזה חכמה תוכל לדרוש אותה, הדר מפרש, **ועוזו**, היינו ע"י התורה ולא ע"י חכמו' אחרים, שהם סכלות והשך כנגד חכמות התורה. ועי"ז מה תזכה להכמות התורה, **בקשו פניו תמיד**, ע"י צדקה של א"י. כמוכא כמדורש (כ"ר פ' מד ^[10]), וקהלת סדר א ^[11]) אין בקשת פנים אלא צדקה, כמ"ש (תהלים פה) **צדק לפניו יחלך**. ואין תמיד אלא א"י (שוחר טוב תהלים קה וע' ר"ח שער התשובה פ"ז), כמ"ש (דברים יא) **תמיד עיני ה' אלקיך בה** :

לח ^[2] (שמות טז) **מרכבות פרעה** והילו ירה בים וכו'.

א כי צריך כל אדם לפשפש א"ע בכל עת ^[12], אם הוא דבוק בהש"י. והסימן של דביקות הוא **תפילין**, כי תפלין הם סימן על הדביקות ^[13]:

ב וא"א לבא לבחי' תפילין, שהוא רוח פיו של הקב"ה, שהוא בחי' מלכות פה ^[14], הוא בחי' ים, שכל הנחלים הולכים לתוכו, כמ"ש (קהלת א) **כל הנחלים הולכים אל הים** ^[15]. והוא בחי' אדני, כמ"ש (תהלים נא) **אדני שפתי תפתח**, וכשפוגמין הדיבור שהוא אדני אזי"ע ע"י הפגם נעשה מרוח פיו, **רוח סערה** ^[16]. כי כ"ז אותיות כ"א כלול מעשרה, גי' **ר"ע** ונעשה מבחי' הדיבור היינו מבחי' **אדני ר"ע** אותיות, **סערה**. ס"ה הוא אדני ו**ר"ע** אותיות. וזה בחי' (תהלים קמה) **רוח סערה עושה דברו**, שעושים ומתקנים את הדיבור ומעלים אותו מבחי' **רוח סערה** : ורוח סערה הזה הוא מקמרג הגדול שממנו באים כל הקמרונים והנסינות. והוא אחר הדברים, שהוא יונק מהדיבור, כשמוצא תתח לינק. היינו **לפתח הטאת** (בראשית ד') וכתוב (מיכה ז) **שמור פתחי פיך וכו'**. וכמ"ש בזהר (וירא ד' קיט ע"ב) **ויהי אחר הדברים והאלקים נסה את אברהם** ^[2]. והוא מסער גופי' דב"נ ^[18], וכל המלשינות והרעות שדוברים על אדם, בא מרוח סערה, מאחר הדברים הנה, כי הוא בחי' קץ **כל בשר** ^[22], שעושה קץ וסוף לכל בשר: ובני אדם שהם דנים

דרשו ה' לז מרכבות פרעה לח

מוהר"ן נב.

את כל אדם לכף חובה, וחוקרים תמיד על חובות בני אדם, הם מבחי' קץ **כל בשר** ^[22], כמ"ש (איוב כח) **קץ שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר** (עיינ בזהר מקץ קצג ע"א) ^[23] שהוא חוקר תמיד לעשות תכלית וכליון לכל דבר, ולעורר דין ולהלשין ולקמרג, כמ"ש (ישעיה נז) **והרשעים כיום נגרש כי השקט לא יוכל** : **וצריך** כל אדם לראות **לאַכְפֵּיִא סְמָרָא דְקִין כל בשר** תחת הדיבור של הקדושה, כמ"ש בזהר (ויהי ד' רלח ע"א)(ובזהר בלק רו.) **אופרי לגפן עירא** ^[24], גפן דא כ"י. כמ"ש (תהלים פ) **וַיִּקְרֹד גִּפְן זֹאת**, וכמ"ש (בראשית מט) **זֹאת אשר דָּגַר**. וכשהוא כופף את רוחו סערה, דהיינו שהוא נוטל ממנו כל הדיבורים שנפלו לתוכו, אז יקום" **סערה לדממה** (תהלים קז):

ג וצריך להעלות את הדיבור לשרשו, שהוא הזרוע, שהם חמש אצבעין שביד שמאל, שהם חמשה גבורות, שהם בחי' ה' מוצאות הפה ^[25]. כי עיקר הדיבור ע"י ה' מוצאות הפה שהם הגבורות, כמ"ש (שם קו) **מי ימלא גבורות ה'**, שע"י גבורות נעשה הדיבור ^[26]. כמ"ש (שם קמה) **וגבורתך ידברו**, וכמ"ש (ירמיה כג) **הלא כה דברי כאש נאום ה'** : **והתחלת עליות** של הדיבור הוא מראשו, היינו מהמוכרח האמת שיש בהדיבור, שהוא נקרא ראש. כי יש כמה אמת, כמ"ש ^[27](סנהדרין צז). אמת נעשה עדרים ^[28], וכמ"ש (תהלים קיט) **ראש דברך אמת**. כי קודם תיקונו היה בבחינות (דניאל ח') **וְתִשְׁלַח אֶמֶת אֲרֶצְתָּה**. ולא היה יכול לדבר שום דבר אמת, מחמת שרוח סערה בלבל אותו, כמו שכתוב (תהלים קו) **יעלו שמים ירדו תהומות**. וכשמתקנו אזי אין לו בלבול : וזה בחינות (פסחים ג') עיקם הכתוב מית אותיות שלא להוציא דבר מגונה מפיו. זה רמז כשרוח סערה שולט, אזי אין ביכולת לדבר בדרך יושר, כי הרוח מבלבל אותו, וצריך לעקם את הדרך :

ד ותיקון הדיבור, הוא על ידי התורה שלומדין בצר לאדם, בעניות ובדחקות, שהוא בחי' לילה, סלא שאז שולטנותא דקין כל בשר. כמ"ש ^[29] קץ שם לחשה, וכתוב (בראשית א') **ולחושך קרא לילה**. והז"ל אמרו (הגיגה ד' יב ע"ב) ^[30] הלומד תורה בלילה מושכין עליו חומ"י של חסד ביום. חסד הוא בחי' בוקר דאברהם, כמ"ש בזהר (מקץ רג ע"א) ^[31] **הבוקר אור** ^[32], דא בוקר דאברהם, **והאנשים שלחו אינון מארי דדינון, המה וחמוריהם אינון וכל סְטָר מְסַאָבָא**. וכמ"ש (רות ג) **שכבי עד הבוקר** ^[33]. אזי נופלים כל הַמְקַטְרִיגִים השולטים על הדיבור, ואז הדיבור יוצא ושבח והלל להקב"ה, כמ"ש (תהלים פג) **אלקים אל דְּמִי לֶךְ** ^[34], וכמ"ש (תהלים ל) **למען יזמרך כבוד ולא ידום**, ואז ברך יהו כוכבי **בוקר וכו'** (איוב לח):

תורה אר 32 פסוקים

קהלת א (ויב) כי גם לא ידע האדם את עתו פזנים שְׁתָּאִיִּים בַּצִּדוּקָא דְעָה וּבְצִיִּים הָאֲתוּם בַּפֶּה בְּהַם יִקְרִיִּים בְּיָד יִקְרִיִּים לַעֲת רְעִיָה כַּשִּׁפְלוּ עֵלֵיהֶם פְּתָאָה:
וְשִׁיעוּד מִן (ו) לַל תְּקַאֵר בְּשִׁמִּי לְכַבְדוּ בְּרֵאשִׁית יִצְרָאֵל אֲפֻךְ שְׂאֵי:
תְּהַלִּים קָה (ו) דְּרֵשׁוּ יִקְרֵא וְעָזוּ בְּקִשְׁטֵי מְצִי תְּמִיד:
תְּהַלִּים פֶּה (ו) צִדְק לְקִינֵי יִמְלֹךְ וְיִשְׁלַח לְדָרְדֵר שְׁפִינִי:
דְּבִירִים עֵקֶב יֵא יוֹב) אֲרִי אֲשֶׁר יִקְרֶן אֲלֵיךְ דְּרֵשׁ אֲתָה תְּמִיד עֵינֵי יִקְרֶן אֲלֵיךְ בְּה מְרִשִׁית הַשָּׁמַיִם וְעַד אֲחִירֵי שָׁמַיִם:
תורה לח

קהלת א (ו) כל נפלים הליכים אל הים והים אינו מלא מים שְׁתָּאִיִּים הַלִּיכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לְעֵלְתָּ:
וְפִי נִגְדוּ תְּהַלְתָּ:
וְיִקְרֵא א (ו) וְאֵרָא וְהַבֵּה רִחוּ סְעִרָה בָּהּ מִן הַשָּׁמַיִם עָזוּ גִדּוּל וְאֵשׁ מִתְּלַקְתָּ וְנָגַה לֹא שָׁבִיב הַמְּוִתָּה עֵצוֹ הַשִּׁפְלוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:
תהלים קמח (ח) אֵשׁ וְגֵדֵר שִׁלְגָא וְיִקְרֹר רִחוּ סְעִרָה עֵשֶׂה דְּבָרֵךְ:
בראשית ד (ו) וְהָלֹא אִם תִּירֵיב שָׂאת וְאִם לֹא תִירֵיב בְּפִתְחֵי הַשָּׂאת רִבֵּן וְאֵלֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה וְאָתָּה תִּשְׁפֹּל:
מיכא ז (ו) אֵל תִּמְאַנּוּ בְּרַע אֵל תִּמְנָתוּ בְּאֵלֹהֵי מִשְׁכַּת תִּיחַרְךָ שְׁמִי פְתִיחֵי:
בראשית וירא כג (א) וַיְהִי אֲחֵר תְּהַרִיִּם הָאֵלֶּה וְהָאֵלִים נִסְּהוּ אֵת אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָם וַיֹּאמֶר דְּבִנִּי:
בראשית נח ו (ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לֵךְ קָן לְךָ בֵּית לָךְ בְּכָתֹב לָךְ בְּחֵמֶת עַל זִמְרֹךְ כִּי עֲזָה כְּפוֹת אֲנִיךָ קִשָּׁה כְּשֹׂאֵל קִפְּאָה וְרִשְׁפִּיהּ רִשְׁפִּיהּ אֵשׁ שְׁלֵחֲבִיתָה:
ישעיהו נז (כ) וְהִרְשָׁעִים קִיָּם נִגְרָשׁ כִּי תִשְׁקֹט לֹא יוֹכֵל וְיִגְרָשׁוּ מִיִּצְיֹו רִשְׁפֵי נְסִיָּה:
בראשית ורח מט (יא) אֲסִר לְגִפְן עִירָה עִירָא לְדִשְׁרָךְ בְּנֵי אֲנָנֹו כִּסֵּב בְּיָן לְבִשְׁוּ עֵבֵדִים עֲבִיבִים מִתּוֹחַ מִתּוֹחַ:
תהלים פ (טו) אֱלֹהִים בְּצִלָּתָא שׁוּב נָא בְּנֵי שְׁפִימִים וַיְרָא וַיִּקְרַע וַיֹּאמֶר:
בראשית ורח מט (כח) כָּל אֵלֶה שְׁבִיבֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשְׂרִי וְחָתָּה אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם אַבְרָם וְהָרֵן אֲתָם אִישׁ אֲשֶׁר נְכַרְכְּתוּ בְּרֵן אֲתָם:
תהלים ק (כט) יָקִים סְעִרָה לְדִשְׁרָךְ וְהַשָּׁמַיִם לִיָּהֶם:
תהלים ק (כ) זִיגֵל מְבוֹרֹת יִקְרַע יִשְׁפֹּעַן קַל תְּהַלְתָּ:
תהלים קמב (ח) כְּבוֹד בְּלִמְתָּךְ וַאֲבִירֹתֶיךָ יִדְבְּרוּ:
ירמיה כג (כט) הָיָא כֹּחַ דְּבָרֵי קָאֵשׁ נָאִם יִקְרַע וּפְשִׁיט יִפְצֹן סִלְתֵּי:
תהלים קט (קט) רֵאשׁ דְּרָבֵךְ אֲתָה וּלְעוֹלָם עַל שִׁטְפֵי דְצָרְךָ:
דניאל ג (ו) וְהָאֵל תִּמְנָן עַל תְּמִידֵי בְּשִׁפְטֵי וּמִשְׁדֵּךְ אֲתָה אִידָךְ וְדַשְׁתָּהּ וְהַצִּלְתָּה:
תהלים ק (כ) יִעֲלוּ שְׁפִימִים יְרֵדוּ תְּהוֹמוֹת בְּפִסֵּךְ בְּרַעַת תְּהַמְנִי:
בראשית א (ח) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם (ולחשך קָרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֵר יוֹם אֶחָד:
שיר השירים ח (ו) שִׁמְנֵי כְּחֹמֶת על לֶבֶךְ בְּחֹמֶת על וְרֹעֵז כִּי עֲזָה כְּפוֹת אֲנִיךָ קִשָּׁה כְּשֹׂאֵל קִפְּאָה וְרִשְׁפִּיהּ רִשְׁפִּיהּ אֵשׁ שְׁלֵחֲבִיתָה:
בראשית סד (ג) מִבְּקָר אֹר וְהַאֲשֵׁר שְׁלֵחֲוּ פִתְחֵי הַמְּבִירִים:
רות ג (ג) לֵבִי תִלְחֵל וְהִנֵּה בְּבָקֵר אִם יִקְרָךְ שׁוּב יִבְרָךְ וְאִם לֹא תִחַץ לְגֵלְגָל וְהָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה אִתְּךָ וְאִתְּךָ שְׁכִבֵי עַד הַבֹּקֵר:
תהלים פג (כ) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לֶךְ אֵל תִּתְרֵשׁ וְאַל תִּשְׁקָטָא:
תהלים ל (ג) לִמְעוֹן יִצְוֹךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדֹם יִקְרַע לִעֲלֵם אֹדֶךְ:
איוב לח (ו) בְּרֵן יִסֵּד מִכְּבִי בְּקֵר וְנִירְשֵׁי קַל בְּנֵי אֱלֹהִים:
תורה אר 32 פסוקים

^א * עיין תיקון יח דף לה: [ותיקון ע' דף קח]:

^ב בראשית ו' יג ע"ש משכיל לדוד בשם הוהר

^ג עיין בש"ש עה"ת קדושים את ו' ד' ע"ש ר"ש פרשת מקץ ובפרשת נח דף סב: ועיין פ"י וישך דף י"ד: שיש קץ הימין ולעומתו קץ שם לחושך שהוא המקטרג

^ד וכעין זה בפרשת צו דף לג:

^ה בראשית מט יא

^ו גם בדפוס' ותרג' - יקום, ומתרגל- יקם (בכלשון הפוסק)

^ז ה' מוצאות הפה גיכ"פ בחיך אה"ע בגרון דטלג"ת בלשון זוסר"ץ בשינים בומ"ץ בפתיים. עיין זוהר ח"ג רכח. רצה: וח"א דף פ. ותקוני זוהר מוהר חדש קצא.

^ח (ואצה"ו). ועיין ע"ח שער בה דרוש ב' מ"ק. ועיין שערי אורה השער השני

^ט שהפירה התשיעית ד"ה אמר בספר צדיה:

ונודבים לירושלים ולא היה לו וסיתא אבן

זוכה שמלאכים יעלוה עמל לירושלים. הרי

שע"י נדבב וכה לפנים

^א תורה זו היא לשון רבינו ז"ל נאמרה בשבת שירה שנת תקסב (ת"מ טז)

^ב עיין ערובין ג': עכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש

^ג עיין מהרש"א חדושי אגדות

^ד ברכות דף י' ל"ח מנין שהקב"ה מנחה תפילין כ"י מצות עיני תפילין הוא שיש לנו להיות דבקים בו י"ל והנתחן עליו

^ה היא משרה שכינה עלינו. וע"ש עוד

^ו שמאריך

^ז פתח אליו

^ח עיין תיקון יא מתקונים אחרונים

^ט [דף קח]:

^י מתרג' - אז

^{יא} יחזקאל א'

^{יב} בראשית כב א'

מסתמא בן נדה והוא ממזר לדעת ר"ע

^א ביבמות מט. ז"ע.

^ב נוגה נקרא תיקלא עיני תורה יש את ט'

^ג גם בדפוס' ותרג' - ההוא, ומתרגל - ההיא

^ד עיין שער הגלגלים ריש הקדמה לח ד"ה

^ה ודע כי לעולם כשהגשמה היא גדולה מאד, רועי שם הקדמה טו, ועיני חסד לאברהם

^ו מיעין ל' נהר כג.

^ז * קהלת ט ב'

^ח בתשכ"ט (א"ח) [תורה] כ"ל

^ט בתקפת השנין היא שמאלית דרשו ובתרגלו

^י יקון שני ימנית דרשו

^{יא} בתקפת פניו דגש בפי' ותמיד גש בתי' ותהלים פניו בלי גשד (ניג' שמונה"ת לא הפיור

^{יב} כ"ל קח ש' שמאלית לדרשו מחוסר אותיות)

^{יג} [דף קח]:

^{יד} המים-ב' יד היינו צדקה כמ"ש בתהלים

^{יט} יז טו איב בצדק אהנה פניך

^כ ז"ע אולי הכונה לאות א' שם מעשה

^{כא} ברבי חנינא בן דוסא שראה נדרים

^א בתשכ"ט הוסיף כאן בסוגריים - (הנמשכות)

^ב בדפוס' הטיקלא ובלוח טעויות שם כתב

^ג לתוך התיקלא ובתקפת תיקו הטיקלא. ועיין

^ד ומה שכתב תקלא

^ה ע"ש בזהר עה"פ אדם עשוק ברם נפש (משיל כה יז) וכמה ביאורים בסוד דמעת

^ו העשוקים וקהלת ד א) שמתה שלי שלמה המלך, ועיין כהאר"ל טעמי המצוות פ'

^ז בראשית ביבואר הלחש עסיפא בקטפא. ובלקוטי תורה בלק עה"פ ויקר אלקים

^ח לבלעם, סוד קליפת גנה שיש בכחה

^ט לעשוק נשמות. עוד עיני מדרש תלפיות

^י (לרבי אליהו הכהן בעל שבת מוסר) דף

^{יא} קצב במהדרות תרלה מביאר למה בני ע"ה

^{יב} ת"ח כי אין קטרונ על זיווגם. ועיין סבא

^{יג} דמשפטים דף צה: עה"פ עת אשר שלט

^{יד} האדם באדם לרע לו שם מבואר שהנשמות

^{טו} הנשקות ע"י ק"ל נגה נעשה מתן גם

^{טז} ממורים ואולי לזה כיוון רבינו כי בן ע"ה

מאמר דרשו ה' ועזו

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

לשון רבנו, זכרנו לברכה

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

פתיחה

מתבאר בתורה זו שעיקר הבריאה נבראה כדי שנכיר ונתוודע להקב"ה שזה עיקר כבודו שבשבילו ברא את העולם.

אלא שלזה צריך להכניע הרע, דהיינו את בחי' הגוף, שהוא חושך וכסילות, חומר עכור, בחי' מיתה ושכחה, ולהאיר את הנפש ושכל וחכמה ואור וצורה. והעצה לזה היא חמש שהן אחת –

- תענית, להכניע הרע ולגאול את הנפש
- צדקה, להאיר את הנפש באור החכמה – גדר אדם
- לימוד תורה בהבל שאין בו חטא
- לכבד זקן ובני עם הארץ, לגאול הנפש וחכמה ותורה שהתגבר עליהם החושך ושכחה,
- ע"י כוונה בשחיטה, לגאול הנפש המגולגלת.

ועומק העניין הוא שכל העצות הן דבר אחד – כי התענית בעצמה היא צדקה, וצדקה לבד בלא תענית גם היא חסירה, ושתייהן הצדקה והתענית צריכות לעיצה השלישית שהיא המתקת הדין בשרשו. והעיצה החמישית של שחיטה היא העצה הראשונה של תענית, לזבוח יצרו הרע נפש הבהמית, כדי לגאול את היציה"ט החלק אלוך שבו, דהיינו נפש האדם, ע"י הברכה שהיא תורה ואור.

וכן הרביעית שהיא הכבוד שהוא העצה לזקן ובעל תשובה – עומק העניין הוא שזה עיקר התיקון שכולל הכל, כי כל הנ"ל הוא הכבוד שצריך לתת לזקן, סבא דסבין, הקב"ה שברא את הבריאה כדי שיכבדוהו, כי הוא בחי' זקן, שנדמה לגבינו כמו ששכח תלמודו, כי הוא נעלם בחשכת העולם, בבחי' ק-ל מסתתר, ק-ל דייקא דהיינו חסד ואור. וע"י ג' עצות הנ"ל שהן עיקר כבודו, אזי מתגלית התורה, שהיא נפשו ועצמו, שע"י מכירים ויודעים אותו.

ולמהמתיק הדין בשרשו צריך שיתגלה זכות האבות, וזה אפשר רק ע"י קול תורה של תינוקות של בית רבן/ג, דהיינו תורה שע"י הבל שאין בו חטא. וכל אדם יכול לזכות לבחי' תורה בהבל שאין בו חטא, ע"י שיתן צדקה ללומדי תורה שבא"י, כי שם האויר זך ומחכים, וע"י צדקה שתומך בלומדי תורה שבא"י, נכלל בתורת א"י, שהיא בחי' הבל שאין בו חטא. ותורה כזו עולה למעלה וממתיקה הדין בשרשו, ומעוררת חג"ת דזעיר להשפיע למלכות, ונעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שעל ידו נמתקין כל דיני המלכות שרצתה להחריב העולם, מחמת רוב העוונות שסתמו הצינורות ומנעו השפע ממנה, ועכשיו הכל נמתק.

נמצא שמה שמבואר בהקדמת זוהר כיצד להמתיק הדין מכללות העולם, מבאר רבינו כעיצה להמתיק הדין הפרטי אצל כל אדם. כי כל אדם הוא עולם קטן, ונפשו חלק אלוך נעלמת בתוכו, כמו הקב"ה בעולם (כמבואר בברכות י הובא בסוף אות ו' הני ה' ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד), וצריך לגלות אותה ולגאול אותה מהחושך וכסילות, כמו את הקב"ה מתוך החושך והעלמה של העולם.

שיחות השייך לתורה זו

תורה זו נאמרה ע"י שאלה ששאל אחד את רבינו אם יתפרנס ממלאכת השחיטה, ולא ענה לו רבינו על זה במפורש, אלא אמר תורה זו והבין הלה מעצמו שאין זה רצון רבינו (שיש"ק ח"ב סימן קץ)

^א אור א' תשנא   ^ב הנה ותוקן בה תמו עד ו' אב תשפב

³ **ה' לשון שם** באות ד' כי כן נתברכו התינוקות צ"ע דמשמע שזה לא מציאות שתורה גבוהה ממילא מתלבשת בהבל טהור כי רק הוא הכלי שיכולה להתלבש בו אלא שזו ברכה שנתברכו התינוקות שבהבל פיהם תתלבש תורה גבוהה כזו שבכוחה לעורר אור האבות שימתיק דיני המלכות אפילו כשמתגברים כל כך שכבר רוצים להחריב את העולם.

ולשון נתברכו לשון ברכה אולי רומז לבחי' המברך את הגפן דהיינו שקדושה גבוהה מאד ירדה לארץ היכן שיש הבל של תינוקות בבחי' המברך את הגפן בתוך הארץ ממש ומגדל ע"י גפן חדש כך יורדת קדושה גבוהה להבל פיהם שע"י עולה מ"ן וממתיק הדין הקשה שנתעורר בעולם.

וצ"ע ההמשך שם מה שמבאר זאת בפסוק שאמר יעקב אבינו המלאך הגואל אותי מכל רע הוא יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי. האם יעקב אבינו ביקש בתפילתו שיתברכו התינוקות כנ"ל או שרק גילה את המציאות עוד צ"ע האם המלאך הגואל שגאל את יעקב אבינו הוא המלאך שממנו מתברכים התינוקות בקדושה כזו שקוראת לאבות להמתיק דיני המלכות.

אמר רבנו: איני רוצה שחוט מאנשי, אולם אם שחט, שלפחות יהיה מאנשי¹, "איך וייל נישט א שחט פון מיינע לייט אבער וואו א שחט זאל ער האטש זיין פון מיינע לייט". (שיש"ק ח"ב סימן טו)

רבי שמעון זכרוננו-לברכה רצה ללמד את עצמו מלאכת השחיטה ושאל את אדמו"ר זכרוננו-לברכה, השיב לו רבנו הקדוש שילמד את עצמו דאקטורייא. אמר לו רבי שמעון: אתם רוצים, שאהיה רוצח? השיב אדמו"ר זכרוננו-לברכה: "וכי אין זו רציחה, שלוקחין את התרגול שהוא גלגול של איש זקן ואתה תופס אותו בזקנו ושחטו במחשבת פגול..." ומאז בטל מחשבתו מלהיות שחוט ובזדק. (אבני"ה ברזל, שם סעיף ס"ה; וע"ע לעיל בסעיף ד"ש). (שיש"ק ח"א סימן תקנח)

אמר המעתיק: שמעתי מאנשי-שלומונו המעשה, שרבנו זצ"ל היה פעם אחת בתענית-אסתר בקאמיניץ, ונכנס להשוחט-ובזדק ויבקש ממנו שרוצה ללון אצלו. והוא מרב טרדתו בשחיטת העופות והכנה לפורים, דחה אותו ואמר: "אין מקום אצלי" והלך רבנו זכרוננו-לברכה מאתו. ובלילה קדם קריאת המגלה, והבעל-קורא היה השוחט-ובזדק הנ"ל, הביט על האנשים שבאו לשמע המגלה, שיקח מהם מעות-מגלה. ראה את רבנו זכרוננו-לברכה עומד ומביט באיזו מגלה, והוטב בעיניו מהות רבנו זכרוננו-לברכה, והתחרט מאד על שלא מלא בקשתו להתאכסן אצלו, והספים תבף בלבו שאחר קריאת המגלה יקח אותו לביתו אבל תבף אחר קריאת המגלה יצא רבנו זכרוננו-לברכה, ולא ראה אותו עוד, והיה להשוחט-ובזדק יסורים גדולים ולא היה יכול לילה לביתו מחמת גדל הצער, ולקח שני בני הנעורים והלך לחפש אותו, וחפשו אצל כל בעלי מלון והכנסת-אורחים ולא מצאו אותו ורבנו זכרוננו-לברכה הלך לאיזה איש קמץ ואמר לו שיתאכסן אצלו, ובשביל זה הוא מבטיחו עשירות, ונכנס מאד בלבו וקבל עליו תבף (אף שלא היה דרכו בכף), פי אור רבנו זכרוננו-לברכה התנוצץ במחו באלו רואה העשירות בעיניו ממש. ושלח את בתו בכמה פעמים להביא מרקחת ומשקה לכבוד האורח, והשוחט-ובזדק הנ"ל ראה את הבתולה הנ"ל הולכת בכמה פעמים בנזכר-לעיל ושאל אותה: מה זאת אצלכם? וכו', וספרה לו, והלך תבף עם בני הנעורים לשם ונכנסו, והם עמדו בחוץ, ואמר רבנו זכרוננו-לברכה שיכנסו גם הם ונכנסו, והזכיר אותו רבנו זכרוננו-לברכה ואמר לו: "היתכן איך לוקחים איש זקן ומרימים את זקנו ושוחטין אותו בספיין פגום"? ואמר: "מדוע בספיין פגום"? ואמר רבנו זכרוננו-לברכה שהוא שאר פה, וישלחו את בני הנעורים להביא את הספיין, וכן הוה, שהספיין היה פגום, ונתעלה והעיריחו, ואמר לו רבנו זכרוננו-לברכה שישע אצלו על ראש-השנה, ועבר זמן רב ולא נסע, עד שנתלה וקבל על עצמו שבשבריא יאסע, וכן גם אחר-כך לא קים, עד שאשתו הכריחתי ונסעה עמו, ורבנו זכרוננו-לברכה צוה עליו שיהיה לו ודי דברים וכו', וכמומנה שהכרח להתפטר מהזקת שחיטתו. (שם). (שיש"ק ח"א סימן דש)

עד כאן השיחות

הקדמה

תורה זו מדברת משרש ותכלית הבריאה שנבראה לגלות כבודו ית', דהיינו שהאדם יכיר וידע אותו ית', וזה ע"י שנדרוש אותו דייקא מתוך החושך² והכסילות החומר והגוף הבהמי, של העולם הזה. ולדרוש ולהכיר אותו א"א אלא ע"י התורה הקדושה, ואותה א"א ללמוד כראוי, אלא ע"י שממית עצמו עליה³, דהיינו להכניע הנפש הבהמית ולהשליט את הנפש השכלית. כי מלכתחילה בכל אדם שולטת הבהמית, בבחי' ויהי ערב ויהי בקר, ומי שלא משתדל בתורה כנ"ל, יכול כל ימיו להישאר בבחי' ערב, ערוב וחושך וסבלות.

עוד מבאר שלבד מהכנעת הגוף שזה בעיקר נעשה ע"י תענית, גם צריך להאיר את הנפש, וזה ע"י צדקה. ולכן גם התענית צריך לכוין בה לבחי' צדקה, שגומל חסד לנפשו האסורה בכבלי הגוף⁴. עוד מבאר ששרש החושך והסבלות וכו' הנ"ל, הם מהדינים שבמלכות, לכן א"א להאיר את הנפש באור התורה, עד שימתיק את דיני המלכות, וזה אפשר רק ע"י לימוד תורה בהבל שאין בו חטא, שמעלה למלכות, כי רק על תורה כזו נמשך אל המלכות אור האבות, שהוא חסדים שימתיקו את הדינים שבה.

היסוד הזה שהנפש השכלית שעל ידה עיקר כבודו ית' כנ"ל, היא עשוקה ואסורה בכבלי הנפש

הבהמית, וצריך לגאול אותה כנ"ל, זה היסוד חוזר על עצמו בתורה זו בג' אופנים

והם א' תורתו של זקן ת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו, וצריך לגאול אותה ע"י כבוד שמכבדים אותו, כי הכבוד שרש הנפשות (כמבואר בתחילת התורה עה"פ לכבודי בראתיו וכו') שברא את העולמות ועיקרן הן הנפשות בעלות בחירה שרק על ידן אפשר שיתגלה כבודו) וכל דבר נמשך לשרשו, לכן ע"י הכבוד נמשכת ויוצאת ומתגלית התורה העשוקה ונעלמת בו, ע"י השכחה שמחמת הזקנה.

דוגמא ג' היא בני עמי הארצות, שכשוראים שהם תלמידי חכמים, הוא גילוי על נשמתם שהיא נכבדת, שעל כן קליפת נגה עשקה והעלימה וטמאה אותה בהולדה אצל עם הארץ, וצריך לגאול התורה הנעלמת אצלם ע"י כבוד שמכבד אותם, וכנ"ל בעניין הזקן ששכח תלמודו מאונסו.

¹ קמ"ל שאפילו אחד מאנשי ששכח שחיטה לא ציית לרבינו הוא טוב יותר משוחט שאינו אנש כלל.

² וכמבואר גם בתורה י' ותורה יד שעיקר כבודו מהרוקים ביותר דייקא, בבחי' כד אתי יתרו וכו'. וכן בתורה יד אות ב' עפ"י הארץ האירה מכבודו, הארץ דייקא שהיא הארציות דהיינו חומר וחושך, והאירה דייקא כי הכבוד הוא אור.

³ וכן מבואר בברכות סג: עה"פ אדם כי ימות באהל. וכמבואר בתורה קא- דהיינו עצמיותו, שהם בחינת המדות רעות והתאוות רעות, שמהם כל הפגמים החקוקים על עצמותיו כנ"ל שם. כי צריך להתייע בהתורה עד שיזכה להבין אותה, דהיינו שיצא מבחינת אנפין חשוכין, שהם בחינת חשכות והסתרת הידיעה, לבחינת אנפין נהיין, שהם בחינת ידיעת והשגת התורה; וכן בתורה יא אות ב' עפ"י לא ימוש מפיר.

⁴ וכמבואר בריש תורה ח' תנינא מוונא דנשמתא הפך מוונא דגופא.

ודוגמא ב' היא נשמות בני אדם המגולגלות ועשוקות בבהמה ועוף טהורים, וצריך לגאול אותן ע"ש שחיטה וברכה בכוונה כראוי.

דוגמא זו היא העיקר, כידוע שתורה זו נאמרה כששאל פלוני את רבינו האם להיות שוחט, לכן בדוגמא זו מאריך רבינו ביותר, לבאר האחריות העצומה והקושי והסכנה שיש במלאכת השחיטה. ובסוף אות ו' מבאר שכל המבואר בתורה זו הוא ביאור כיצד להיות שוחט כראוי. וכן באות ז' ביאר שגם עניין הזהירות לכבד בני עם הארץ הוא גילוי לשוחט כיצד להיזהר בשחיטה.

כאן מבאר רבינו סוד השחיטה וגודל הזהירות שצריך השוחט לכוון בה ובברכתה, כי עוסק בדיני נפשות ממש, בנפש הפרטית המגולגלת בחי, וגם בנפשות כל ישראל כי במעשיו תלויה פרנסתם. כי הנפש המגולגלת בחי, היא התגברות החושך והגוף על הנפש והאור, וע"י השחיטה מכניע הגוף ומתגברת הנפש ויוצאת מהגלות, ולזה צריך השוחט לכווין בשחיטה בכוונה גדולה, ואזי השחיטה היא בחי' צדקה ואור. ואם ח"ו לא מכווין לזה אזי היא נשאת בבחי' חושך, ומתייסרת בכף הקלע עד שתזכה לגלגול נוסף, וכולי האי ואולי.

ועפ"י זה נראה לבאר גרסת רבנו שצריך להיזהר בורידין כרבי עקיבא, אע"פ שבגמרא היא הלכה מפורסמת ורידין כרבי יהודה. ונראה כי לבד ממה שרבי יהודה היה תלמיד ר"ע, אבל העניין שר"ע כל מהותו היה העניין המבואר בתורה זו, כי היה בן גרים ובעל תשובה, שנעלמת בו תורה עצומה ונוראה, שהיא רוב התורה שבע"פ של עם ישראל, ולכן ההלכה של זהירות בורידין שהם הדם, והדם הוא הנפש שצריך לגאול בשחיטת הגוף והחושך, אמרה רבנו על שמו. כי תורת בני עם הארץ הנגאלת ועולה לשכינה שמתפארת בה לפניו ית', היא גילוי לשוחט, וכמבואר שם באות ז'. נמצא שר"ע הוא דייקא הגילוי לשוחט, כיצד לשחוט את הורידין.

עוד מתבאר כאן שעיקר הפרנסה לישראל, היא דייקא ע"י שמעלים אל המלכות, את הנפשות העשוקות הנ"ל, כי הן בחי' נצוצות קדושה, שכשמבררים וגואלים אותן מקליפת נגה, זה עיקר כבודו ית', כמבואר במ"א שעיקר כבודו מהרחוקים דייקא וכנ"ל, ולכן כשעולה כבוד כזה, הוא עיקר המיין נוקבין שבו מתקשטת המלכות לפניו ית', בבחי' חזי במאי ברא קאתינא לגבך, לעוררו להשפיע פרנסה לישראל.

נמצא שלדרוש את ה' דהיינו להכיר ולדעת אותו ית', צריך לזה תענית, כדי ליצאת מבחי' גוף ובהמה וחומר וכו', וצריך צדקה להאיר את הנפש, ולזכות להבל שאין בו חטא, להעלות נפש מאירה שהיתה עשוקה בחושך ובהמיות וחומר ושכחה, אל המלכות, שתתקשט בה לפניו ית', ולהמשיך לה המתקה, לבטל הדין והחושך והסכלות ולהמשיך פרנסה לישראל.

נמצא שהדעת והפרנסה לישראל, הם בחי' אחת/ו. לכן כשרוצה להמשיך דעת ומוחין והשגה בבחי' דרשו ה' ובקשו פניו כנ"ל, שזה בחי' המשכת נפש משרשה שהוא הממון, אזי גם הפרנסה נמשכת עימה. וצ"ע.

עד כאן ההקדמה

*

תורה לז [יז]

רבינו פותח בפסוק בתהלים שבו רמוזה השגה שהיא תורה שלימה

(תהלים קה)^[ז] דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד.

פשוטו של מקרא "דרשו" דהיינו חפשו, "את ה' ועוזו" הן פעולותיו. ועוד גם "בקשו" בחיפוש ובקשה ותפלה שיפנה "פניו" אלינו "תמיד" דהיינו נשיאות פנים והנהגה של למעלה מהטבע למי שראוי לכך.

ורבנו הולך ומבאר כיצד נעשים ראויים לכך

דהיינו ע"י צדקה שהיא בחי' "בקשו פניו", דהיינו צדקה לארץ ישראל שהיא בחי' "תמיד", זוכים להכלל בהבל שאין בו חטא, ועי"ז לתורה שהיא בחי' "עוזו", ועי"ז ל"דרשו ה'" דהיינו לדעת אותו ית' ולצאת מחושך

ובסילות.

אות א

¹ ואולי זה בחי' המבואר בתורה כג שלהוליד את הפרנסה צריך ק"מ קלין, כי צריך לזה שתי לידות, הולדת הממון הגשמי, והולדת המוחין שלו, דהיינו מדת ההסתפקות, ולהיות שמח בחלקו, בבחי' איזהו עשיר השמח בחלקו, כי בלא זה, אזי הוא ממון השמור לבעליו לרעתו, שיש לו מנה ורוצה מאתים, דהיינו שמהממון בעצמו מפיל אותו ליותר תאוות ממון. לכן בהכרח כשממשיך ממון ופרנסה לישראל, צריך להמשיך גם דעת גדול עימו. עוד מבואר בריש תורה סח ששרש הממון ושרש נפשות ישראל אחד, דהיינו שהממון בשרשו הוא רוחניות גבוהה מאד. וכן בתורה כג בביאור הסבי דבי אתונא מבואר שהממון בשרשו הוא אור צח ומצוחצח.

¹⁷ תורה זו לשון רבינו ז"ל. לא ידוע מתי וחיכן נאמרה אבל ידוע שנאמרה ע"י שאלה ששאל אחד את רבינו אם יתפרנס משחיטה (שיש"ק ח"ב אות קצ ואת סו וח"א אות דש ואת תקנה)

רבינו מבאר מדוע צריך "לדרוש ה' ועוזו ולבקש פניו תמיד"? **כי עיקר הבריאה היא, בגין דישתמודעין ליה** דהיינו בשביל שנתוודע אליו ונכיר אותו ית', כמבואר בזהר (זוהר בא מב. א'), שכל בריה בעולם מושרשת בשם הויה, כדי שע"ז תוכל להכיר את בוראה, כי כל הנברא נברא לכבודו, **כמו שכתוב (ישעיה מג.)** **לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו** דהיינו שהעולמות בריאה ויצירה ואפילו עולם עשיה, שהם ג' עולמות שנבראו אחרי שבירת הכלים ויש בהם חושך והסתרה, נבראו כך כדי שהאדם יגלה את כבודו ית' מתוך החושך, ואפילו עולם העשיה שבו החושך רב מהאור גם הוא נברא לשם כך. ואדרבה בו עיקר עבודת ה' לגלות אותו ית' מתוך החושך והסתרה וגשמיות נוראה, כי זה עיקר כבודו:

אות ב

כיון שעיקר הבריאה כדי שנכיר אותו ית', צריך לדעת מה הם הדברים שמועילים לזה, ומה הם שמפריעים לזה, ורבינו מונה כעשרה דברים והיפוכם, שעל ידי הכנעת הצד המגושם שבהם, וע"י חיזוק הצד הרוחני שבהם, מתחזק אצל האדם הכלים להכיר אותו ית', והביאור כי האדם מורכב מגוף ונפש, **וגוף ונפש, הם בחי' אדם ובהמה** כי עיקר האדם הוא הנפש, אבל מצד הגוף הוא כבהמה, **חומר וצורה** [כ"ב/י] כי הגוף הוא חומר, אבל הנפש כלפי הגוף היא דבר נבדל לגמרי, בחי' צורת החומר, וכשם שאפשר לשנות חומר מצורה לצורה, כך אפשר לשנות את הגוף להיות חל עליו צורת הנפש, **חכמה וסכלות** וכן החכמה היא רק מצד הנפש, אבל מצד הגוף הוא סכלות, דהיינו העדר חכמה, וחכמה וסכלות הן **בחי' אור וחשך** כידוע שחכמה נקרא אור, **כמ"ש (קהלת ב.)** יתרון החכמה מן הסכלות **כיתרון אור מן החשך וכו' [טו]** וההמשך – הַחֶכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַסֵּכִיל בְּחִשְׁךָ הוֹלֵךְ וְיִדְעֵתִי גַם אֲנִי שְׁמִקְרָה אֶחָד יִקְרָה אֶת פְּלֶם, **וכמ"ש** – וכמו שאמרו (רז"ל – רבותינו ז"ל בגמרא **ברכות לג.**) [טו] **גדולה דיעה שניתנה בין שתי אותיות** פירוש בין שתי שמות של הקב"ה [טו] **שנאמר** בשירת חנה (שמואל א – ב' ג' [טו]) **אל דעות ה' פשוטו של**

¹ **מבואר שם** שכל בריה בעולם מושרשת בשם הויה כדי שע"ז תוכל להכיר את בוראה, כי כל הנברא נברא לכבודו, כמ"ש כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו וכו', דהיינו שע"כ הוא נקרא בשמי, דהיינו מושרש בשם הויה.

² **ישעיה פרק מג** (ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו:

רש"י (ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו – כל הצדיקים הנקראים בשמי וכל העשוי לכבודי יצרתיו אף עשיתיו תכנתיו בכל הצריך לו והכנתי הכל כלומר אע"פ שעברו בגולה ובצרה כבר הכנתי להם כל צרכי גאולתם:

חומת אנך לחיד"א (ז) כל הנקרא בשמי. רמז לאצילות ולכבודי בראתיו רמז לבריאה יצרתיו רמז ליצירה אף עשיתיו רמז לעשיה:

³ **עיין פתיחה** לספר הברית אות ג' וד' שם מבאר הענין ומחלק בין צורה לתואר

² **עיין פתיחה** לספר הברית אות ג' וד' שם מבאר הענין ומחלק בין צורה לתואר כי תואר היא הצורה החיצונית אבל צורה הכוונה לשכל שבדבר כגון אדם יש לו תואר של קומת אדם אבל הצורה היא השכל שבו ובשחטר השכל הוא בהמה בתואר אדם. עוד בעומק החילוק בין חומר וצורה כי צורה ותואר לא משתנה ואילו חומר כן משתנה דהיינו שיש כל מיני צורות ואפשר לשנות את החומר לכל צורה אבל א"א לשנות צורה לצורה אחרת. (ידוע בזה טענת האפיקורסים אם הקב"ה כל יכול שיעשה ממשולש מרובע. וכלשון רבינו (ביאה"ל תורה סד אות טו) שאמר שמאמין על הקב"ה שיכול אפילו לשנות ולעשות ממשולש מרובע).

³ **קהלת פרק ב** (יב) ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו: (יג) וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך: (יד) הַחֶכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַסֵּכִיל בְּחִשְׁךָ הוֹלֵךְ וְיִדְעֵתִי גַם אֲנִי שְׁמִקְרָה אֶחָד יִקְרָה אֶת פְּלֶם:

¹⁰ **כיון שתיבות** אלה הן סוף פסוק מסתמא כתב וכו' לרמזו לפסוק הבא

¹⁰ **ברכות לג.** – א"ר אמי גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה של חול וא"ר אמי גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר (שמואל א ב – ג) כי אל דעות ה'.

¹¹ וסנהדרין צב.

¹¹ **כך פרש"י** בין שתי אזכרות. ועיין **מהרש"א** – גדולה דעה כו'. מבואר כי הדעת היא המדה העליונה שבג' מדות שהם חכמה ובינה ודעת כפירש"י בחומש פרשת כי תשא ע"ש והיא רודה"ק ואמר שהיא נתונה בין שתי אותיות ולא בין שתי תיבות השם לפי שאותיות השם אינן כמו תיבה אחרת המחוברות באותיות מורה על דבר מה אבל מי שידוע לצרף צרופי שמוותיו יתברך ב"ה הוא הדעת רודה"ק בעצמו אשר על זה אמרו פרק הרוואה (נה ע"א) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ כתיב הכא וימלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת וכתב התם ה' בחכמה וגו' וע"ז הכונה הוסיף ר"א ואמר גדול מקדש שניתן בין ב' אותיות היינו שנעשה על ידי בצלאל שהיה בו הדעת רודה"ק שהיה יודע לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ וכתב הרמב"ן והענין כי המשכן ירמוז לאלו והוא היודע ומבין סודו עכ"ל והוא מבואר ב' אותיות ושמות אלו שהם עומדין מימין ומשמאל של מלת דעת ומקדש שהן שני שמות הרחמים והגבורה והיודע לצרפם הוא יודע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ שהם הרחמים והדין כמה שכתוב ביום ברוך ה' אלהים וגו' כמו שהארכנו בזה בחודשינו דפ"ק דכתובות ע"ש

¹² **שמואל א – פרק ב'** (ג) אַל תִּרְבֵּוּ תִדְבְּרוּ גְבוּהָ גְבוּהָ יִצְא עֲתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דְּעוֹת יְהוָה (ולא) וְלוֹ נִתְּבְּנוּ עֲלֵלוֹת:

מקרא שה' יודע מחשבות אדם. ובגמרא למדו מעלת הגדולה של הדעת שהרי חנה אמרה אותה בין שני שמות ה', ורבנו מבאר שהדעה נזכרה בין שני שמות אלה כי הם אור גדול. **וכתיב (תהלים קיח) (כא) אל ה' ויאר לנו** מבואר ששני השמות א-ל הויה הם בחי' אור, וכך גם הדעה שנאמרה ביניהן, **וכתיב (שם פב) (כב) (כג) "לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו"**, נמצא שחסרון הדעת הוא בחי' חושך: **והם החכמה וסכלות בחי' חיים ומיתה, כמ"ש (קהלת ז') (כד) החכמה תחיה וכו'** נמצא שחכמה היא חיים, **וכתיב (איוב ד') (כה) ימותו ולא בחכמה (כו) (כז) נמצא שחסרון חכמה היא מות, וכן מבואר בעץ חיים (כח) שמי שע"י חטאו גרם להעלם אור החכמה ממנו, נחשב כמת כגון מצורע, וכתביב (איכה ג') "במחשכים הושיבני וכו' כמתי עולם", נמצא שהחשכה היא כמו מיתה:**

והם הנפש וגוף וכל בחינותיהם הם בחינות שכחה וזכרון (כט) עיקר הכוונה לזכרון אמיתי שהוא זכרון הקב"ה בלא היסח הדעת כמבואר בתורה נד/ל, כמ"ש שדוד המלך אומר על עצמו (תהלים לא) (לא) נשכחתי כמת מלב דהיינו שהדוגמא לדבר שכוח הוא המת/ל (לב) מכאן ששכחה בחי' מיתה, וכתביב (שם צח) (לג) זכר חסדו דהיינו שזיכרון בחי' חסד, הפך הדין שמתעורר ע"י הכסילות והחושך, ועיין לקמן אות ג'

^ג גם בדפוס אל דעות ומתורו תוקן כי אל דעות (כלשון הפסוק)

^{כא} **תהילים פרק קיח (כו) אל ידוד ויאר לנו אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח:**

מצודות דוד (כו) אל ה' – ה' הוא חזק ואמיץ והוא האיר לנו לזאת אסרו הקרבן בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת הדם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן זריקת הדם):

^{כב} **תהילים פרק פב (ה) לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו: מוטו כל מוסדי ארץ:**

^{כג} וגם בישעיהו מד יח

^{כד} **קהלת פרק ז (יב) פי בצל החכמה בצל הפסוק יתרון דעת החכמה תחיה בעליה:**

^{כה} **איוב פרק ד (כא) הלא נסע יתרום גם ימותו ולא בחכמה:**

^{כו} עיין בראשית רבה פרשה כו ו' ופרשה לא ה'

^{כז} **בראשית רבה כו ו' – ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם... א"ר אלעזר בכל מקום שאין דין יש דין רב ביבי בריה דר' אמי בשיטת רבי אלעזר (בראשית ו) לא ידון רוחי א"ר מאיר הן לא עשו מדת הדין למטה אף אני איני עושה מדת הדין למעלה הה"ד (איוב ה) הלא נסע יתרום גם ימותו ולא בחכמה בלא חכמת התורה (שם) מבוקר לערב יכתו מבלי משים לנצח יאבדו ואין משים אלא דין היך מה דאת אמר (שמות כא) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.**

בראשית רבה לא ה' – וכך היו אנשי המבול עושים היה אחד מהם מוציא קופתו מליאה תורמוסים והיה זה בא ונוטל פחות משה פרוטה וזה בא ונוטל פחות משה פרוטה עד מקום שאינו יכול להוציאו ממנו בדין א"ל הקב"ה אתם עשיתם שלא כשורה אף אני אעשה עמכם שלא כשורה הה"ד (שם ד) הלא נסע יתרום גם ימותו ולא בחכמה בלא חכמת התורה (שם) מבקר לערב יכתו מבלי משים לנצח יאבדו ואין משים אלא דין היך מה דאת אמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם:

^{כח} **עיין עץ חיים – שער לח פרק ז' מ"ת – והגורם לנגע זו הוא הצרעת אשר תרגומו סגירו ופי' סגירו דנהורא עלאה שהם מוחין דו"א דמצד אבא חכמה עלאה שלא נתגלו בו"א הוא גרמת הצרעת שהוא אחיות החצונים. וז"ס שארז"ל שהמצורע חשוב כמת כי כבר נתבאר אצלינו בענין האבלות כי הסתלקות מוחין עלאין דו"א דמצד אבא הוא גרמת המיתה וז"ס ימותו ולא בחכמה כי סיבת המיתה הוא לסבת חסרון החכמה שהם המוחין כנ"ל כי החכמה תחיה את בעליה ובהסתלקות המיתה מצויה שהוא היפך ותמורת החיים ולהיות כי גם מצורע הוא ענין הסתלקות המוחין של החכמה כנ"ל לכן הוא חשוב כמת**

^{כט} עיין לק"ה מלמודים הלכה ב' שכחה הסתלקות הדעת (בענין מחלוקת אחרונים האם שכחה אונס או פשיעה עיין עשרות מ"מ בספר שלום יעקב להרב יעקב חיים סופר סימן כא דף רנב.)

ועיין תורה נד זכרון וקדושה בחי' טוב עין ושכחה בחי' רע עין עי"ש. ועיין סוף תורה ז' ע"י אמונה הוא למעלה מהזמן ושם לא שייך שכחה, עי"ש

ועוד י"ל שלכאורה אין לזה קשר לזכרון הגשמי שאותו אפשר לרכוש גם ע"י תרופות כידוע מאמר חז"ל (ספר הפליאה ד"ה ראה והבן משה וששים) חזור חזור יפה מבלזור. גם עיין ענף יוסף על עין יעקב ערובין נג א"ל שמואל לר"י שיננא פתח פומך וכו' ועי"ש פירוש ענף יוסף בשם גאולת עולם ששמואל אמר זאת לרב יהודה דייקא בגלל שהיה שנון וחרוף כי הזכרון והחריפות הם שני הפכים זה מלחות המח וזה מיבשות המח.

גם צ"ל כל הזהרות חז"ל על דברים הקשים לשכחה כגון ללבוש שני בגדים יחד וכבוי"ב האם כוונתם לזכרון רוחני או גשמי וכן סגולות לזכרון.

^ל **ויש זכרון גשמי כמבואר בגמ' עיין סוף תורה ז' שיש שר של שכחה וכשחזור על דבר קא פעמים אין לו שליטה, וכן איתא בספר הפליאה לרבי נחוניא בן הקנה חזור חזור ולא תצטרך לבלזור (שהוא תרופה לזכרון אלא שיש בו סכנה)**

^{לא} **תהילים פרק לא (יב) מכל צררי הייתי חרפה ולשכני מאד ופחד למידעי ראי בחוץ נדרו ממני: (יג) נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אבד:**

^{לב} **צ"ע כי על מת יש גזרה שישתכח מן הלב (פסחים נד:) וא"כ מה הראיה לכאן. ועיין בתורה נד אות ד' שגם שם רבינו הביא פסוק זה לראיה וצ"ע.**

^{לג} **תהילים פרק צח (ג) זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו:**

שצדקה בחי' אור, וצדקה היא חסד, ובסוף אות ד' שתענית היא גמילות חסד לנפשו, ועוד חסד הוא א-ל כמ"ש חסד אל כל היום וא-ל הוא אור כמ"ש לעיל אל ה' ויאר לנו (עיין פל"ח) :

וזה שאמרו רז"ל (אבות פ"ג) ליה' השוכח דבר אחד ממשנתו כאלו מתחייב בנפשו כי השכחה פוגמת בנפש, כי היא בחי' התגברות הגוף, שנאמר [לה']/לו' רק השמר לך ושמור את נפשך מאד פן תשכח דהינו שהתורה מזהירה על שמירת הנפש מהשכחה, כי שכחה היא פגם הנפש וכנ"ל :

והם הנפש וגוף וכל בחינותיהם הם בחי' חכמות התורה, דהיינו שחכמות חיצוניות דהיינו כל חכמה שאינה חכמת התורה/לו' הם חומר כי היא חקר הטבע וסכלות ביחס לחכמת התורה, ובחי' בהמה, כנגד חכמות התורה/לו' סה"כ נקט עשר כנגד עשר, דהיינו קומת הקדושה כנגד קומת הסט"א, דהיינו - נפש, אדם, צורה, חכמה, אור, דעת, בינה, חיים, זכרון, חכמת התורה, ולעומתן- גוף, בהמה, חומר, סכלות, חושך, לא ידעו, לא יבינו, מיתה, שכחה, חכמות חיצוניות :

אות ג

מבאר שהרע שמצד הגוף הוא מצד הד' יסודות, וע"י תענית מפריש מחליש אותו

וצריך כל אדם להכניע החומר, היינו את בחינות מיתה, בחי' סכלות, דהיינו החומר של הגוף של הארבע יסודות, כמ"ש שאחרי שיצר הקב"ה את האדם עפר מן האדמה במקום המזבח/לו', לקח אותו והכניסו לגן עדן, ועל זה כתוב בזוהר (בראשית דף כז ע"א) על הפסוק ויקח ה' אלקים את האדם [מא']/מב', שואל הזוהר מאן נטל ליה מהיכן לקח אותו? ומתוך מארבע יסודין דיליה

לו' משנה מסכת אבות פרק ג (ח) רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הפתוב פאלו מתחייב בנפשו, שגאמר (דברים ד), רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. יכול אפלו תקפה עליו משנתו, תלמוד לומר (שם) ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, הא אינו מתחייב בנפשו עד שישב ויסיירם מלבו:

לה דברים ד ט

לו' דברים פרק ד (ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך:

לו' עיקר חכמת התורה היא פנמיות התורה דהיינו דביקות בו ית' והשגות אלוקות והכלים וההכנה והקדמות לזה הן חכמת התורה הנגלית שנקראים נובלות התורה העליונה (ב"ר מד יז).

לו' נראה שדייקא בחכמות חיצוניות מדגיש שהם כל בחינות הצד הרע לשלול דעת הסוברים שחכמות חיצוניות הן רקחות וטבחות לחכמת התורה, דהיינו שיש בהן תועלת ללימוד התורה, אבל באמת להפך כי כל עסקן הוא בגשמיות, והן מודמה מגושם הפגום ומונע מהשגת פנמיות התורה, שהיא השגות אלוקות והרגשת מציאותו ית'. ועיין תורה יט תנינא שבכל חכמה מחכמות חיצוניות יש אבן נגף שאפשר ליפול על ידה לכפירות. ולכן רבינו חזון על זה בכמה תורות להזהיר מפניהן עיין תורה ה' ולה תורה סד ועוד.

לו' בראשית פרק ב (ז) ויצר ידוד אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: (ח) וישע ידוד אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר:

רש"י - עפר מן האדמה - צבר עפרו מכל האדמה מארבע רוחות שבכל מקום שימות שם תהא קולטתו לקבורה. ד"א נטל עפרו ממקום שנאמר בו (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי הלואי תהא לו כפרה ויוכל לעמוד:

מ' זוהר בראשית דף כז. - פתח רבי שמעון קרא אבתריה לפרש את הפסוק שכתוב אחר כך, (וא נמי אבתריה לזה לומר אחר דמני הפסוק). ויקח יהוה אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן וגומר ומפרש ויקח, מאן נטיל ליה מהיכן לקח הקב"ה את האדם, ואמר אלא נטיל ליה מד' יסודין לקח והוציא אותו מגופו שנברא מד' יסודות אש רוח מים עפר, דאתמר בהון ועל זה נאמר ומשם יפרד פירוש מגופו נפרדה נפשו, והיה לארבעה ראשים שהיה מד' יסודות, ומפרש אפריש ליה מנהון הפריש את האדם מהיסודות של עולם הזה, ושני ליה בגנתא דעדן והניחו בגן עדן לעבדה ולשמרה. כגוונא דא יעבד קדשא בריה הוא לבר נש דאתברי מד' יסודין כן יעשה הקב"ה לבני אדם שנבראו מד' יסודות, כגוונא דתב בתיבתא ומתעסק באורייתא כשאדם שב בתשובה ועוסק בתורה בימי חייו, או אחר שישלים שנותיו בעולם הזה קדשא בריה הוא נטיל ליה מתמן הקב"ה לוקחו מהד' יסודות של גופו, ועלייהו אתמר ומשם יפרד ומפרש אפריש נפשיה מתאנה דיליהן הקב"ה יפריש נפשו מתאנות הנולדות מהד' יסודות, ושני ליה בגנתא דיליה דאיהי שכינתא וישים אותו בגן עדן שהוא סוד השכינה, ועתה מפרש עבודת האדם בעולם הזה לתיקון השכינה, שהוא לעבדה בפקודין דעשה היינו לעבוד להקב"ה בקיום מצות עשה, ועל ידי זה מעלין מ"ן לתקן את השכינה, ולשמרה בפקודין דלא תעשה ועל ידי שמירת הלאוין שומרים את השכינה מאחזית החיצונים, אי זכה לנטרא לה אם זכה לשמור את השכינה על ידי שתמיד היה נוהר מלעבור על איהו יהא רישא על ד' יסודין הוא ישלוח על ד' יסודות שבגופו שלא יתאו עוד לשום תאוה גשמית, אי נמי הוא ישלוח על ד' חיות של הכסא כדלקמן. ואתעביד נהר דאתשקיין על ידיה והוא נעשה כנהר שעל ידי יושקו ויקבלו שפע שאר הנבראים, ולא על דא אחרא ולא שהוא יקבל שפע על ידי אחרים, ואשתמודעין ביה דאיהו רבון ושלט עלליהו וכל הנבראים יכירו בו שהוא הארון והשולט עליהם. (מפסיס)

כא בראשית ב' טו

כב בראשית פרק ב (טו) ויקח ידוד אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה:

ר' אברהם בן הרמב"ם - ויקח וכו' - אע"פ שהנחנו גן עדן לפי פשוטו של מקרא שהוא מקום בכדור הארץ, יובן ממאמרו ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן - כי אדם לא נברא בגן עדן אלא מחוצה לו, ושוב נעתק אליו. ויחזק זה מה שאמר בו בשעת גרישתו ממנו וישלחהו ה' אלהים מגן עדן לעבד את האדמה וגו' ראייה שהאדמה שנברא ממנו (היא) זולת גן עדן אשר הגיע אליו ושוב יצא ממנו בסביבת חטאו; והחכמים ז"ל אמרו אדם ממקום כפרתו נברא, כלומר ממקום המזבח או מקום המקדש בכללו והמקדש (הוא) ביישוב שאנחנו בו:

מד' יסודות שלו, דהיינו **דאפריש ליה מתאוה דילהון** [מ"ג/מ"ד] נמצא שכדי להכנס לגן עדן צריך לצאת מכל התאוות שהן משתלשלים מהד' יסודות וכמבואר בתורה ד' (עפ"י שערי קדושה למהר"ן ח"א שער ב' ומשנת חסידים מסכת עשיה גופנית פ"א משנה א) שעצלות מיסוד העפר, ותאות תענוגים מיסוד המים, ודברים בטלים ורעים מיסוד הרוח, וגאווה מיסוד האש; דהיינו שהזוהר מבאר שלקחת האדם לגן עדן, אינה העברה ממקום למקום כי ג"ע הוא מעל המקום והזמן, אלא הוא השגות אלוקות כמבואר בתורה רפו שיש גן ויש עדן, והן שתי מדרגות של השגות חכמה עליונה, ממילא הכניסה לשם היא רק על ידי יציאה מתאוה ומדות רעות, דהיינו מגוף כסילות וחושך לנפש חכמה ואור כנ"ל.

וזה נעשה ע"י התענית [מ"ה/מ"ו], **שע"י התענית מחלישין** את החומר שהוא מצד הרע שבהארבע יסודות. והאכילה היא חומר, ומגבירה את החומר באדם, אלא שמוכרח לאכול כדי שלא תשאר הנפש לבדה, שזה א"א בעוה"ז, אבל צריך ע"י תענית שהיא לפי כוחו במידה הנכונה, וכמבואר בתורה ח' תנינא מזונא דגופא הפך מזונא דנשמתא, וע"י תענית שממעט ממזונא דגופא אזי נחלש ונתבטל החומר [מ"ז], **בחי' החומר, סכלות, חשך, שכחה, בהמה. ונתגבר ונתעלה בחי' השכל, והצורה, האור, והזכרון, אדם:**

וזה שאמרנו שע"י תענית יוצא מהתאוות ומכניע הגוף ומחזק ומגלה הנפש, זה נעשה גם ע"י צדקה, ואדרבה גם התענית עיקר התועלת שבה, זה בחי' הצדקה שבה שעושה עם נפשו, וזה **שאמרנו רז"ל (ברכות ו' ע"ב/מ"ח) אגרא דתעניתא צדקתא/מ"ט** רש"י פרש שהכוונה לצדקה לעניים שנותנים ביום התענית, אבל רבנו מפרש שהתענית בעצמה היא בחי' צדקה, ועיקר שכר התענית הוא על הבחינת צדקה שבה, דהיינו השכל והאור שזוכים על ידי שהתענית מחליש את העוות הגוף מחזק את הנפש, כי לבד שתענית מחליש החומר כמו שרואים בחוש, זה בחי' סור מרע, אבל עיקר התיקון הוא בבחי' עשה טוב, דהיינו הגמילות חסד עם נפשו, כפי שיתבאר לקמן סוף אות ד', והגמילות חסד היא צדקה וחסד דהיינו אור, לבד ממה שמונע מהגוף מזונא דגופא. (אבל תענית שאינה בבחי' צדקה, דהיינו בלא אור יכול להיות להפך בבחי' המניעות מגבירים החשך, וכמו ששמעתי מהריצ"ח בשם רבי לוי יצחק זצ"ל סי-גוף באידיש זה גוף, וכמו שאומרים כששוברים מידה נהיה

מ"ג עיין לקמן תורה עט ודף צגו) ועיין תורה ד' אות ח', ד' יסודות שרש לד' מדות רעות.

מ"ד **משמע שגם** באדה"ר קדמה הקליפה לפרי, ונברא בד' יסודות מגושמים יחסית, (בבחי' ויהי ערב ויהי בקר חשוכא קדמה לנהורא). וע"כ כדי להכניסו לגן של עדן, לבחי' צורה וחכמה, בחי' אדם ותורה וכו', לקח אותו מחומר וסכלות וכו'. ועי"ש פרש"י לקחו בדברים, הפשט שדיבר על ליבו שישכים. אבל לפי רבינו אולי יתפרש לקחו בדברים, דהיינו שע"י שהוא בעצמו דיבר בתורה, עי"ז נתעלה ויצא מהד' יסודות, כי היה לו הבל שאין בו חטא. וצ"ע במדרש (תנחומא אחרי מות פי"ב) שתפוח עקבו מכהה לגלגל חמה, א"כ מאיזה רע היה צריך לקחת אותו. ואולי זה היה אחרי לקיחה הנ"ל, שעל ידי הלקיחה מהרע נעשה זוהר כל כך. וכן משמע מהא דסמין ליה התם י' חופות קשר לו לאדה"ר בג"ע. אבל אליבא דאמת מבואר בספרים שקודם החטא לא היה כלל במדרגת עולם העשיה אלא היצירה, וכן כתוב ויצר את האדם. וברור שכל מה שיש בעולם העשיה אפילו הזוהר ביותר, הוא חושך כלפי הדבר המגושם ביותר שבעולם היצירה.

מ"ה עיין בעש"ט בראשית אות קעג ומקור מים חיים את קמט - מי שלא תיקן נפשו כראוי צריך סגופים גם לפי הבעש"ט.

מ"ו **בעל שם טוב** על התורה - פרשת בראשית אות קעג. כשאדם יש לו חשך להתענות, או צריך לזוהר שלא ליבטל מאותו דבר שהוא רוצה, אף על פי שידוע שטוב יותר לעבוד השם יתברך בשמחה בלי סגופים כי הם גורמים (קמט) עצבות, אבל מסתמא ידע אינש בנפשיה שצריך להתענות שעדיין (קמט) לא תיקן נפשו כראוי, וכן יש כמה וכמה דברים שזה צריך לדקדק בהם מצד נשמתו, ולהחמיר על עצמו חומרות, וזה אינו צריך לדקדק כל כך: (עזראת הריב"ש ד"ו ע"ב):

מקור מים חיים - פרשת בראשית אות קמט. ומי שעדיין לא תיקן נפשו כראוי צריך לעסוק בסגופים ותעניות גם על פי דרך הבעש"ט עיין לעיל בהגה קל"ח:

מ"ז עיין תורה ח' תנינא אות א' מזונא דגופא הפך מזונא דנשמתא. ועיין לק"ה חדש ג' ב'

מ"ח **ברכות דף ו' -** מר מר זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא. פרש"י - אגרא דתעניתא צדקתא - שנותנין צדקה לערב לפרנסת העניים שהתענו היום:

מהרש"א - ועוד יש טעם אחר כדי שלא יהא נהנה מתעניתו בממונו שיעור מה שלא אבל ושתה היום לכך יתן שיעור הממון זה שנהנה לצדקה וק"ל:

מ"ט **אע"פ שפתח בתענית** שמחליש הד' יסודות וזה רואה כל אחד בחוש שנחלש החומר ע"י תענית וא"כ צדקה שבה פחות ניכר החלשת החומר, לכאורה יש ללמוד עליה מהתענית, אעפ"כ רבינו לומד להפך שעיקר גדר אדם, ובחי' אור ובחי' תורה יש בצדקה, ואילו התענית מועיל לבטל החומר והשכלות, רק עד כמה שיש בה בחי' צדקה, ולפי רבינו חז"ל שאמרנו ששכר התענית היא הצדקה כוונתם שכל מעלת התענית, היא רק הבחינת צדקה שיש בה.

ומשמע דלא כפרש"י שכוונתם ששכר התענית הוא הצדקה שנותן לעניים שיהיה להם מה לאכול אחריה. או כמהרש"א כדי שלא יהנה משווי מה שלא אכל. וצ"ע מה בכך שירויח שווי האוכל הרי אעפ"כ נחלש כח ועזות הגוף. ונראה שגם הפשטנים למדו שיש דמיון ממשי בין התענית לממון ועוד גם מצינו שאפשר לפדות תענית בממון צדקה שלכאורה זה לא מובן אלא שבאמת גם לפי הפשט יש קשר בין תענית לצדקה. ונ"ל הדמיון בין צדקה לתענית הוא במה שלוקח ממון שטמון בו כוחות נפשו וגופו שהשקיע כדי להשיגו ובמקום לקחת לעצמו שזה בחי' עניות ובחי' עניות מדעת הוא מקיים בו בחי' צדיק חונן ונותן.

שתיים) **כי צדקה רמו לאור, כמ"ש (מלאכי ג')** וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה [כא] דהיינו שהצדקה שנותן לעני מאיר את נפשו, כי מעשה הצדקה היא התגברות על הסכלות שהצדקה גורמת הפסד, ע"י שמגביר את השכל האמיתי דהיינו הבטחון שאדרבה הנותן מקבל עוד יותר, וכמ"ש (דברים טו י') נתון תתן לו ולא ירע לְבָבְךָ בְּתַתֶּךָ לוּ כִּי בְּגִלְלֵי הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְיָ וְיִדְדֶךָ אֶלְהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ.

והוא הצדקה הוא בחי' שכל גדול (כמבואר בתורה רכה שעיך הצדקה היא שנעשית בבטחון דהיינו הסתכלות אל הקב"ה בלא שום פניה ובלא שום דאגה כלל) בחי' חסד ונתינה בחי' אור בחי' חכמה, הוא אור התורה, כמ"ש בזוהר (לך לך דף עו ע"ב) על הפסוק שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה [כב] וכו', ואומר הזוהר דאינון רחיקין מאורייתא דהיינו שהרחיק מצדקה היא ריחוק מהתורה. והוא התורה הוא בחי' אדם, כמ"ש (במדבר יט) ואת התורה אדם כי ימות באהל. ימות באהל רמו לבחי' תענית, שעל ידה זוכה לתורה ולגדר אדם כנ"ל.

וזה שתענית גורם להתגלות התורה רמוז באותיות אדם, כי מ"ם סתומה הוא בחי' תענית, שהוא בחי' עולם הבא דלית ביה אכילה ושתי' כמבואר בתיקונים {תיקון כא [כג]} כי ס' רומז לבינה שהיא עוה"ב וכמאמר חז"ל ארבעים לבינה. ודלת הוא רמוז לארבע יסודין שנשפלים ע"י

התענית. ונתעלה השכל הרמוז באלף, כמ"ש (איוב לג) וְאֶאֱלָפֶךָ חֲכָמָה:

נמצא ס' רמוז לתענית, ד' רמוז לחומר הנשפל על ידה, וא' רמוז לחכמה שנתעלית על ידי זה. נמצא בתיבת אדם רמוז כיצד נעשה גדר אדם, דהיינו כיצד זוכים להכין עצמנו לעוה"ב, דהיינו שע"י תענית יוצאים מד' יסודין מתאוה דלהון אל החכמה ואור כנ"ל.

וזה גם מה שכתוב בזוהר (בהקדמה דף יג ע"ב) שמהפסוק נעשה אדם [בראשית א כו], לומד הזוהר בגזרה שוה ממגילת רות שע"י צדקה נעשה האדם בגדר אדם, ורבנו מפרש זאת על תענית, שע"י

¹ מלאכי פרק ג (כ) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ וַיְצַאֲתֶם וּפְשָׁתֶם כְּעִגְלֵי מִרְבָּק;

² ע"י מצודות דוד – הצדקה שעשיתם תאיר כשמש.

³ זוהר ריש פרשת לך לך דף עו: – לך לך מארצך וגו', רבי אבא פתח ואמר, (ישעיהו מו יב) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה, שמעו אלי אבירי לב, כמה תקיפין לבייהו דחיביא, דחמאן שבילי ואורחי דאורייתא ולא מסתכלן בהו, ולבייהו תקיפין דלא מהדרין בתיבתא לגבי מריהון, ואקרון אבירי לב, הרחוקים מצדקה, דמתרחקי מאורייתא.

⁴ ישעיהו מו יב

⁵ ישעיהו פרק מו (יב) שְׁמַעו אֵלֵי אֲבִירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְדָּקָה:

מצודות דוד (יב) אבירי לב – הם אנשי בבל שהם אבירי לבב ואכזרים על ישראל ורחוקים המה מעשות להם צדקה וחסד:

⁶ במדבר פרק יט (יד) ואת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים:

⁷ דף נג.

⁸ תיקוני זוהר דף נו. (עס מתוק מדבש) וזמנין התבונה אתקריאת ס' סתימא כי היא עומדת בתפארת נחם הוד יסוד לאמא עלאה שכי"א כלול מעשר הכי ס', והטעם שהיא ס' סתומה, לפי שמעיינה סתום תמיד ניסוד דיס"ם כי הם מתחילים ביחוד תלויי דחיות העולמות שאינו נפסק לעולם, ואתמר בה בן ארבעים לבינה כי יס"ס"ת נקראים בינה בכללות האלילות והיינו, בד לא איה בשותפא דאת י' רולה לומר כשאין יחוד כלוא"ל עלאים שאלא שהוא י' דהיה אינו מתחבר עם בינה שהיא ה' דהיה ואז לא שייך לומר בן חמישים לזקנה כנ"ל, ואז אתקריאת ארבעים כנגד עמידה בתנה"י לאמא עלאה כנ"ל, ואיהו עלמא דאתי כי המוחין דיס"ס"ת כלום תמיד בתוך ז"ל דלית ביה אכילה ושתייה כמאמר חז"ל ברכות יז. ר"ל שהיא בחי' יוס כיפור שאין צו לא אכילה ולא שתייה, וכד סליק משה לגבה דבינה לקבל תורה אתמר ביה ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה וגומר כנגד הס' סתומה לתבונה הנ"ל:

⁹ איוב פרק לג (לג) אם אין אתה שמע לי הִרְשֵׁוּ וְאֶאֱלָפֶךָ חֲכָמָה:

מצודות דוד (לג) אם אין – אם אין בידך מה להשיב שמע אתה אלי והחרש ואלמדך חכמה ביתר הדברים. מהמענה הדיא אשר אמר לאיוב הנני איש כמוך כאשר שאלת ואני אשיב לך במקום האל ועל מה שהתלונן איוב לומר מדוע לא יענה המקום לגלות לאיש פשעו ישיב לאמר לא כן הוא כי בחלום ידבר בו ויזכירו במכאוב וזו היא האמיר' לגבוה ויספר עוד חסדי המקו' ואף יבטיחו להשי' עוד על יתר דבריו):

¹⁰ הקדמת הזוהר דף יג: – פקודא תשיעא מצוה התשיעית, למיתן למסכנין לחון ולרחם על העניים, ולמיהב לון טרפא ולתת להם מזון די מחסורם, דכתיב כמו שכתוב נַעֲשֶׂה אִדָּם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ לִכְן כְּתוּב נַעֲשֶׂה אִדָּם בְּלִשׁוֹן רַבִּים, דהיינו בשותפא נעשה בשותפות, כָּלֵל דְּכֵר וְנוֹקְבָא הַכּוֹלֵל זָכָר וְנוֹקְבָא שְׁהֵם זָוִין, כִּי בְּצַלְמֵנוּ הֵינּוּ עֲתִירֵי הֵם הַעֲשִׂירִים, כִּי צֶלֶם הוּא בּוֹ"א שְׁהוּא עֲשִׂיר בִּשְׁפַע רַב, לִכְן מִמְנוּ יוֹצֵאִים הַעֲשִׂירִים, כְּדְמוּתֵנוּ הֵינּוּ מְסַכְּנֵי הֵם הַעֲנִיִּים, כִּי דְמוּתָא הִיא בְּמַלְכוּתָא שְׁהִיא בְּחִינַת דְּלָה וְעֵנִיָּה, לִכְן מִמְנָה יוֹצֵאִים הַעֲנִיִּים, וּמִפְרֵשׁ דְּהָא מְסַטְרָא דְּדְכּוּרָא עֲתִירֵי מִצַּד הַזָּכָר שְׁהוּא ז"א יוֹצֵאִים הַעֲשִׂירִים, וּמְסַטְרָא דְּנוֹקְבָא מְסַכְּנֵי וּמִצַּד הַנְּקֵבָה שְׁהִיא הַמַּלְכוּתָא יוֹצֵאִים הַעֲנִיִּים, וְאִמְרָא כְּמָה דְּאֵנּוּן בְּשׁוֹתְפָא חֲדָא כְּמוּ שׁוֹרֵץ הֵם בְּשׁוֹתְפוֹת אַחַת, וְחָס דָּא עַל דָּא וְחָס זֶה עַל זֶה, דְּהֵינּוּ ז"א חָס עַל הַמַּלְכוּתָא מִצַּד הַתְּפָאֶרֶת שְׁהוּא בְּחִינַת מִדַּת הַרְחֵמִים, וְיְהִיב דָּא לְדָא וְנוֹתֵן זֶה לְזֶה מִצַּד הַגְּבוּרָה שְׁבַה הַעוֹשֶׂר, וְגַמְלִיל לִיָּה טִיבוּ וְז"א גּוֹמֵל לֵה חֶסֶד מִצַּד הַחֶסֶד הַמְשַׁפֵּיעַ שְׁפַע רַב, הִכִּי אֶצְטְרִיךְ בְּרַשׁ לְתַתָּא לְמַהוּי עֲתִירָא וּמְסַכְּנָא בְּחַבְרָא חֲדָא כִּן צִרִיךְ הָאָדָם לְמַטָּה לְהִיָּת הַעֲשִׂיר וְהַעֲנִי בְּהַתְּחַבְּרוּת אַחַת, וְלְמִיָּהֵב דָּא לְדָא וְלַתָּתָּא זֶה לְזֶה, ר"ל שִׁתֵּן הַעֲשִׂיר לְעֵנִי בְּתוֹרַת צְדָקָה, וְלְגַמְלָאָה טוֹבָא דָּא לְדָא וְלְגַמְלָא חֶסֶד זֶה לְזֶה בְּתוֹרַת גְּמִילוּת חֶסֶד וְהַלּוּאָה. (מ"מ וס"א)

התענית נתהווה בחי' אדם. כי כתיב הכא בבריאת האדם **נעשה** אדם, וכתוב התם במגילת רות [פ] וישם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז, ולומד הזוהר גזרה שווה "נעשה" ו"עשיתי", מה התם ברות צדקה, אף כאן באדם צדקה/כ, דהיינו שרות אמרה לנעמי אני עשיתי את בועז לאיש, ע"י שקבלתי ממנו צדקה, כי גדר אדם/כ הוא שחונן ונותן צדקה/כ, וכיון שתענית בחי' צדקה כנ"ל, נמצא שע"י תענית נעשה גדר אדם: ^טומבאר מוהר"ן פי' כי זוהר מפורש שם שע"י צדקה הוא בדיוקנא דאדם ולמד שם ממקרא זה נעשה אדם כתיב הכא עשי' וכתוב התם וישם האיש אשר עשיתי עמו וכו', לענין צדקה וכו' דהיינו כשרות אמרה לנעמי "שם האיש אשר עשיתי עמו" מפרש הזוהר שאמרה לה אני עשיתי אותו לאיש, בחי' "נעשה אדם" דהינו גדר אדם, ע"י שקבלתי ממנו צדקה. ורבינו ז"ל מביא ראי' מזה לענין תענית, כי צדקה ותענית הם בחי' אחת כי אגרא דתעניתא צדקתא כנ"ל שלפי רבנו הכוונה שעיקר התענית היא הצדקה שעושה על ידה עם נפשו. וע"כ מבואר מזה, שע"י התענית שהוא בחי' צדקה, נעשין בגדר אדם שהוא הדעת האמתי של התורה שהוא בחי' אור ונפש וכו'. כי הכנעת החומר והגוף בחי' בהמה וכו' לגבי הנפש שהוא בחי' אדם, הוא ע"י התענית שהוא בחי' צדקה כנ"ל]:

אות ד

אחר שבאר שע"י תענית מוציא עצמו מד' יסודין ומפריש עצמו מתאוה דילהון, כי הצדקה היא אור וע"י החסד ואור שבתענית, מפריש עצמו מחושך התאוות/כ. עתה יבאר שהצדקה המועילה לזה ביותר היא צדקה לעניי ארץ ישראל.

ומה שכתוב וירדו בדת הים וגומר, ר"ל דגן חמין בספרא דשלמה מלכא סוד זה ראינו בספרו של שלמה המלך, דכל מאן דחס על מסכניי שכל מי שחס ומרחם על העניים לתת להם די מחסורם, ברעותא דלכא ונותן להם ברצון לכבו לשם שמים ולא לשם התפארות וכדומה, או לא משתגי דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם (ה"ג המ"ח) לא משתנה דיוקנו לעולם מדיוקן "אדם", ור"ל הצלם אלהי"ם שבו שעל ידו נקרא "אדם", אינו מסתכל ממנו, לפי ששם אדם כולל זכר ונקבה, שהם סוד עשיר ועני, לכן העשיר הנותן לעני אין צורתו משתנה מצורת אדם, וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה וכיון שצלם אדם נרשם בו, לכך שליט על כל בריין דעלמא בהוא דיוקנא הוא שולט על כל הבריות שבעולם באותו הצלם, ור"ל כמו שפני אדם שבמרכבה שולט על פני שאר החיות, כן הוא שולט בצלם אדם שבו על כל הבריות, דהא הוא דכתיב זהו שכתוב ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגומר פירוש ככה הצלם אלהי"ם שבכם, בלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה כל הבריות ורעדים ויראים מאותו הצלם שנרשם בו, בגין דהא הוא פקודא מעליא, לאסתלקא פר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין לפי שמצות צדקה היא מצוה חשובה, לעלות על ידה בצורת "אדם", ולזכות לצלם אלהי"ם, יותר משאר מצות, לפי שמצוה זו יש בה סגולה יותר משאר מצות לזכות על ידה לצלם אלהי"ם. מנא לן מנין לנו דבר זה, ואמר מנביכדנצר הרשע, אף על גב דחלם ההוא חלמא אף על פי שחלם אותו החלום, שיהיה נטרד מבני אדם שבע שנים, אבל כל זמנא דהוה מיתון למסכניי לא שרא עליה חלמיה אבל כל זמן שחנן את העניים לא חלה עליו הגזרה שראה בחלומו, פיון דאטיל עינא בישא דלא למיתון למסכניי כיון שהטיל עין רעה שלא לחונן את העניים וחדל לתת להם צדקה, מה כתיב מה כתוב שם עוד מלתא בפום מלכא וגומר שאמר דברי גאווה (ממטא מניאל פרק ז), מיד אשתגי דיוקניה ואטריד מן בני נשא מיד נשתנה צורתו לצורת חיה, ונטרד מבני אדם, ובגין כך ובשביל זה כתוב נעשה אדם ולא כתוב נברא אדם, כדי לרמז על מעשה הצדקה, כי כתיב הכא עשיה כתוב כאן לשון עשיה, וכתוב התם וכתוב שם אצל רות ישם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז וכמו ששם מלת עשיתי היינו צדקה, כך נעשה אדם היינו צדקה, והיינו "אשר עשיתי" ר"ל אני עשיתי עמו צדקה, כמאמר חז"ל (ויקרא כה לז) יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, ועוד רומז מה שכתוב "שם האיש אשר עשיתי עמו", פירוש שעל ידי הצדקה שנתן לי, עשיתי עמו שיהיה בצורת איש ואדם. (מ"ח ור"ל ו"כ)

ס רות ב' יט

סא מגילת רות פרק ב' (יט) ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום ואננה עשיתי יהי מכירך ברוך ותגד לחמותה את אשר עשתה עמו ותאמר שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז:

סב צ"ע שפתח בתענית וסיים בצדקה ועוד שבזוהר שם לא נזכר תענית כלל ואמנם זו הסיבה שהרחיב כאן מוהר"ן להסביר הענין ועיקר הנקודה שלרבינו כל כך פשוט שתענית היא בחי' צדקה עד שכאילו זה כתוב שם בזוהר.

סג עיין תורה רכה – ולבוא לבחינת גדר אדם, הוא על ידי צדקה, בבחינת (בראשית א): "נעשה אדם" וכתוב (רות ב): "שם האיש אשר עשיתי עמו היום" וכו' מה התם צדקה אף כאן צדקה כמו שכתוב בזוהר (הובא לעיל בסימן לז). הינו שעל ידי צדקה נעשה בחינת אדם שהוא בחינת דבור כנ"ל, וזהו (ראש השנה ו): "בפיך" זו צדקה, פי על ידי צדקה נעשה הפה דהיינו הדבור, שהוא בחינת גדר האדם בבחינת: מי שם פה לאדם. ועקר הצדקה הוא על ידי הבטחון, בבחינת (תהלים ל"ז): "בטח בה' ועשה טוב", פי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי, פי מתירא שיחסר לו מה שנותן לצדקה, ועקר הצדקה הוא על ידי בטחון, שבטח בה' שלא יפסיד ולא יחסר על ידי הצדקה כלל, כי השם יתברך יברכו בגלל הדבר הזה וכו': נמצא שעל ידי הבטחון שהוא על ידי השכל, על ידי זה עושין צדקה, ועל ידי זה נעשה הדבור כנ"ל,

סד כמבואר במדרש ב"ר פ"ח אות ה' כשרצה הקב"ה לברא אדם חסד אמר יברא שהוא גומל חסדים אמת אמר אל יברא שהוא כולו שקרים. נמצא אע"פ שמחותו גומל חסד עדיין צריך את העני שיעשה אותו בעל חסד, וזה יותר ממה שעושה העשיר עם העני עושה העני עם העשיר.

סה ביאור שהוסיף מוהר"ן בתקפא

סו עומק העניין כנ"ל שתלוי למה את המתכוין בתענית עפ"י תורה סו שהכסופין מגבירין החשק נמצא כשמתכוין לענות עצמו בלבד אזי כוסף לבלבד ואזי סי גוף. אבל כשמתכוין לגאול את נפשו מחושך עזות הגוף אזי נכסף לאור ומאיר הנפש.

ומחדש כאן עוד עניין, כיצד להאיר הנפש ולהכניע הגוף, כדי שנוכל להכיר אותו ית', כנ"ל שנוסף לתענית וצדקה צריך גם להכניע את היצירה בשרשו, להמתיק דיני המלכות, ולזה צריך התגלות האבות, שהם בחי' השפע הנשפע למלכות, וממתיק את הדינים שבה שמהם נמשך היצירה.

ואת האבות מגלים ע"י תורה שלומדים בהבל שאין בו חטא, הבל של תינוקות של בית רבן/י^{טו} ובארץ ישראל שאוירה מחכים (ב"ב קנח:), והעם בה נשוא עוון (ישעיהו לג כד), הלימוד תורה בה הוא הבל שאין בו חטא, שעל ידי זה מתגלים האבות.

לכן צדקה לא"י היא מועילה ביותר, כי ע"י שתומך בלומדי תורה כזו, נכלל בה, ומתגלים על ידו האבות, ונמתקים דיני המלכות, ונכנע היצירה והתאוות הנמשכים ממנו, ומתגבר האור וחכמה ונפש, על הגוף והחושך, ואזי זוכה להכיר את הקב"ה, שזה עיקר כבודו, ועמ"נ כן ברא את העולם כנ"ל.

אבל יש שני בחי' צדקה, כי יש צדקה בחוץ לארץ והיא כנ"ל בחי' גדר אדם, ויש צדקה

ללומדי תורה מתוך הדחק ובעניות בארץ ישראל. וצדקת א"י היא גדולה ולמעלה מצדקת חוץ לארץ (ס"ח/טו) וכן מבואר בשו"ע יו"ד סימן רנא שיושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ: כי בצדקה לא"י יש נוסף לעצם הנתינה שהיא גדר אדם כנ"ל, יש גם מעלת הבל שאין בו חטא, שעל ידו מתגלים האבות ומתבטל הדין וחושך וסכלות וכו' הנ"ל.

ע"כ יש שני בחי' תורה/ע"א, כי אין דומה התורה היוצאת מהבל שיש בו חטא, להתורה היוצאת מהבל שאין בו חטא כמבואר בגמרא {שבת קיט:} ע"ב/ג]. כר"ע אין הדין נמתק ואין

^{טו} כי האבות הם חג"ת דועיר אנפין דהיינו השפע שצריך להשפיע למלכות כדי המתיק דיניה הרוצים החריב את העולם מחמת החטאים שמונעים ממנה שפע. ותורה מהבל פה של תנוקות שאין בהם חטא היא עולה למעלה ומעוררת יחד זעיר אנפין ומלכות דהיינו קודשא בריך הוא ושכינתיה שע"ז נמתק הדין. ולכאורה צ"ע הרי החטא מנע השפע א"כ מה יועיל התינוק אבל זה החידוש כי הבל פה שאין בו חטא יכול להתלבש בו תורה כל כך גבוהה שעולה למעלה עד הבינה וממתיקה הדיו בשרשו עד שמבטל את הכל המניעות שיש על היחוד הנ"ל.

^{טז} עיין ש"ע יו"ד הלכות צדקה סימן רנא ס"ג.

^{טז} שו"ע יו"ד סימן רנא (ג) הנותן לבניו ובנותיו הגדולים, שאינו חייב במונותיהם, כדי ללמד את הבנים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה, וכן הנותן מתנות לאביו והם צריכים להם, הרי זה בכלל צדקה. ולא עוד אלא שצריך להקדימו לאחרים. ואפילו אינו בנו ולא אביו, אלא קרובו, צריך להקדימו לכל אדם. ואחיו מאביו, קודם לאחיו מאמו. ועניי ביתו קודמין לעניי עירו, ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת (כ"מ בסמ"ג וסמ"ק טור): הגה - והקבועים בעיר קרובים עניי העיר, והם קודמין לעניים אחרים הבאים לשם ממקומות אחרים (טור זלא כ"ו בר ברוך). ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ: הגה - פרנסת עצמו קודמת לכל אדם, ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו, אם הם עניים, והם קודמים לפרנסת בניו. ואחר כך בניו, והם קודמים לאחיו, והם קודמים לשאר קרובים, והקרובים קודמים לשכניו, ושכניו לאנשי עירו, ואנשי עירו לעיר אחרת. והוא הדין אם היו שבוים וצריך לפדותן. (הכל בטור):

פתחי תשובה שם ס"ק [ד] ויושבי א"י. עיין בתשובת חתם סופר סימן רל"ג ורל"ד שהארץ מאוד דיש להקדים יושבי ירושלים על יושבי שארי העיירות א"י וכל הקדימות אינם אלא להקדים ולא לדחות נפשות וע"כ אם שניהם שוים שצריכים להחיות נפשם בלחם צר נאמר זה קודם אבל כשיש לאנשי ירושלים אפילו רק לחם צר שוב אין להם שום תביעה עד שיגיע לכל א' מהעיירות אחרות ג"כ כשיעור הזה.

^ע גם בדפוס כג, מתולד - וכו'

^{עא} מכאן מוכח שגם הצדקה אע"פ שביאר לעיל שהיא גדר אדם ואור ותורה בעצמה אבל בשלימות אין זה סוף דבר אלא עד כמה שעל ידה זוכין לתורה שהיא בבחי' הבל שאין בו חטא דהיינו תורה של תשב"ר או תורה של א"י. כי עיקר המכוון הוא התגלות האבות שהם בחי' ונתתי קשת בענן שע"ז וראיתיה לזכור ברית עולם ומתבטלים הדינים. והאבות מתגלין רק ע"י הבל שאין בו חטא.

^{עב} שבת קיט: אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן אמר ליה רב פפא לאבבי דידי ודיך מאי אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש ואמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה כך מקובלני מאבותי ואמרי לה מאבותיך כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבין אותה רבינא אמר מחרימין אותה.

עיון ספר שמירת הלשון (ל"חפץ חיים) ח"א - שער הזכירה - פרק ז - והג"ה. ורא"ה אחי דבר פלא בענין הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, אף דאין להם שום קדושה ומחשבה ודבקות לה' בעת דבורם, עם כל זה העולם קיים על הבל פיהם זה. ולמה זה דומה? לענין א' אחד שמצא אבן טובה ויקרה, אשר סגלתה רבה מאד לכמה ענינים ואינה נמצאת רק בכתרי המלכים, ונודע דבר זה למלך והעשירו בעשר גדול. והנה הענין ההוא שמצא, אף שהוא אינו יכול להשיג בהקמתו את גדל הסגלה של האבן, עם כל זה גדל טובתה של האבן בעצמותה וגדל אורה הסבה לו את כל הטוב ההוא, שנעשה שר וחשוב בעיני המלך. בן הדבר ממש בעניני תורת אלקים חיים, שאין צריך האדם שרועה להתקדש על ידה הכנה רבה שתתקדש על ידו, כי היא בעצמותה קדושה ונוראה עד מאד. וכשחאדם מדבר בה הוא מתדבק בקדושתה כמו שכתוב (ירמיה' ל"א י"ט), "כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" וגו' והוא קאי על העת שלומד התורה (כמו שכתוב בנפש החיים). ורק צריך האדם לזהר שלא יעשה בהפכו, דהיינו שלא יחשיף אורה, על ידי זה שישמא את הדבור שלו. והוא שאמר לה רב פפא לאבבי, דידי ודיך מאי פרוש, התורה שלנו מצד עצמה היא יותר קדושה מתורת התינוקות, כי היא במחשבה קדושה, והשיבו, אינו דומה הבל פיו וכו' פרוש, כי הפגם הוא יותר מהמעלה, והטעם הוא כנ"ל.

^{עג} עיין לק"ה שחיטה ד' סוף אות יד - כי זאת הקדושה להכניע הגוף בחי' בהמה וכו' א"א להמשיך כ"א ע"י התענית שהוא בחי' הבל פה שאין בו חטא שהוא הבל פיהם של תינוקות וכו' כנ"ל. כי התינוקות מקבלין הבל פיהם מהמשכן ובהמ"ק (כמובא במ"א בהת' אומרה לאלקי בעודי בסי' רפ"ב). ועיקר מקבלין מבית קדשי קדשים מבין הכרובים, כי כרובים אנפי וטרי בחי' תינוקות של בית רבן כי משם הם מקבלין הבל פיהם הקדוש, ולשם נכנס הכה"ג ביום צום הכפורים לכפר על כל ישראל להכניע בחי' גן בחי' בהמה וכו' ולהעלות הנפש

העולם מתקיים, אלא על הבל פה של תינוקות/ע"ה כמבואר בגמרא {שם} כי רק על ידי התורה של תינוקות של בית רבן, שהוא הבל שאין בו חטא, היינו שעדיין אין אחיזה כל כך להרע של החומר בהבל הזה, ועל כן יש להתורה הזאת, יותר כח להמשיך ולעורר זכות האבות, לדחות הדין וחשך שכחה וסכלות מן העולם (פל"ח אות ג). **כמו שכתוב בזהר (בהקדמה דף א' ע"ב)** וי' שם מבואר כיצד רמוז בפסוק "הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו", שהעולם מתקיים בזכות תינוקות של בית רבן, כי "קול התור" רמוז לתינוקות, כי ע"י התורה שלומדים בהבל פה שאין בו חטא, גורמים להשפיע שפע למלכות, ושפע זה הוא בחי' הג' אבות, דהיינו חסד גבורה תפארת, והוא בחי' "הניצנים נראו בארץ" שמתגלה ע"י "קול התור" הנ"ל של התינוקות, וע"י שפע זה נמתקים דיני המלכות, בזמן ש"עת הזמיר הגיע", דהיינו הזמן לזמור ולקצץ את הרשעים, כי עונות הרשעים מעוררים דיני המלכות, עד שרוצה לכלות את הרשעים שגרמו לזה, (ומהדין הזה נמשך שחושך וסכלות ומיתה הנ"ל) וע"י הבל התינוקות הנ"ל מתגלים האבות ונמתקים דיני המלכות וניצול העולם מכליה (ומתגלה אור וחכמה וחיים). וזהו לשון הזהר **הניצנים נראו בארץ ושיר השירים ב' יב** **אלין רמו להתגלות אבות העולם**. והמשך הפסוק **שם עת הזמיר הגיע**, רומז שהאבות מתגלים כאשר מתגברים הדינים, ומגיע הזמן לזמור ולקצץ את הרשעים מן העולם, וזהו **כד אתא עידן לקצצא חייביא מן עלמא** – כאשר בא זמן לקצץ את הרשעים מן העולם. כי על ידי התגלות האבות שהם חגי"ת (כי כל אחד מהם תיקן מידה מג' מדות חסד גבורה תפארת) שהן בחי' ג' גווני הקשת, לכן ע"י התגלות אור האבות מתגלה הקשת, הרומז ומזכיר את הברית והשבעה שנסבע הקב"ה אחר המבול, שלא יחזור להביא מבול, וכמו שכתוב "ונתתי את הקשת בענן לזכור ברית עולם/ע"ה. והמשך הפסוק **וקול התור נשמע, דא קלא דינוקא דרביא/ע"ה** **דלעי באורייתא** – זה קול התינוקות וילדים/ע"ה העוסקים בתורה. כי תור רומז לתינוקות **כמ"ש (ש"ה א')/ע"ה** **תורי זהב** כי קול התור רומז לתורי זהב, ותורי זהב לכרובים שהיו מזהב,

וכו' ע"י התענית של יום הכפורים שהוא שורש כל התעניות כי משם מבין הכרובים ממשיכין הבל פיהם הקדוש של תינוקות שאין בו חטא ע"י התענית שעל ידי זה נכנע הגוף והחומר בחי' בהמה וכו' ונמתקין כל הדינים ונתכפרין כל העונות ונתעלה הנפש וכות שהוא בחי' תורה כנ"ל. אמן ואמן.

עד גם בדפוס"ד כ"א, ומתורו - כי אין (תיקון לשון ואין לו מקור בלוח השמחות)

^{ע"ה} עיין **שער מאמרי רשב"י** – מאמרי ספר הזהר מהרב הגדול זלה"ה – פרשת בראשית – וזמ"ש אמאי אשתויבו בגין הניצנים נראו בארץ כו' ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין דעלמא עלמא אשתויבו לקבליהון תורי זהב נעשה לך אילין אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב ועשית שנים כרובים זהב. הנה קיים העולם הוא התורה ומה גם לימוד התינוקות הבל שאין בו (דף ח' ע"א) חטא הוא המעלה המלכות למקום שאין קליפו' שולטי' ונגלים האבות העליונים במוחותיה ותריין דרועין וגופא דילה כנ"ג וסוד תינוקות אלו כנגדם למעלה נצח והוד עליונים דאתפשטת אימא עלאה בהם עד הוד כנודע ואלו הם תינוקות של בית רבן היא בינה בית לחכמה שהיא רבן (נ"א ח"ב) של כל האצי' שלא חטאו שאין מגיע שם פגם ולא חטא כלל ואלו התחתונים מעוררים את העליונים להמשיך לה האבות במוחותיה ובורעותיה ואלו הם שנים כרובים זהב בסוד אימא עלאה שהיא זהב כנודע ואלו תריין כרובים דילה כמו (ד"ש ד"ו ע"א) שיש למלכות תריין כרובים לעורר את האהבה בסוד וימצא דודאים בשדה שדה של תפוחין ואמר וקול התור ולא וקול תורין כי הוא סוד נצח ובו כליל הוד כמו שפרשתי למעל' ואמנם הכל עלה בהדרגה כי בתחילה מתעוררין הכרובים התחתונים ואח"כ העליונים:

^{ע"ה} **זוהר הקדמה דף א:** – (נ"א דבר אחר) הניצנים אלין אינון אבהן דעאלו במחשבה ועאלו בעלמא דאתי, ואתגניזו תמן ומתמן נפקו בגניזו, ואטמירו גו (נ"א בהו) נביאי קשוט אתיליד יוסף ואטמרו ביה, עאל יוסף בארעא קדישא ונציב לון תמן, וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן, ואימתי אתחזון, בשעתא דאתגלי קשת בעלמא דהא בשעתא דקשת אתחזו כדין אתגליין אינון. ובההיא שעתא שנתא שנתא ענלית הקשת בעולם מלאה לנו הקציה כו' כי עת הזמיר הגיע, והיינו עידן לקצץ חייבין מעלמא שיש לון על העולם עד שרואו לנא מצול ומדת הדין כו'א לעשות דין נכשעים שגרמו לזה ולהכניסם, אמאי אשתויבו ומזעו נילוו הכשעים מן הדין, בגין דהניצנים נראו בארץ שנטפע שפע החי' למלכות ע"י יחוד ז"ן ע"ה הגורם לקיום העולם ואלמלא דנראו אס לא שנתגלה השפע במלכות להמתיק זיניה לא אשתארון הכשעים בעלמא, וגם ועלמא לא אתקיים מחמת חוקי דיני המלכות, ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין ומי הוא הגורם להשפעת השפע למלכות להמתיק זיניה בסוד יחוד ורק ע"י מתקיים העולם, קל ינוקי דלעאן באורייתא קול הכל פיהם של תשכ"ר העוסקים בחוכה, ובגין אינון רביין דעלמא זכות התשכ"ר העוסקים בחוכה, עלמא אשתויבו, לקבליהון ועליהם נאמר (שיר א יא) תורי זהב נעשה לך, אלין אינון ינוקי דהיינו הקטנים צוהר רביין הם היוהר גדולים עולמין והיינו בחורים, שכולם הם כולל תינוקות של בית רבן הנקראים תורי זהב, דכתיב (שמות כד ז) ועשית שנים כרובים זהב תורי זהב רומז לכרובים של זהב על הארון כה"ק שרומזים לתינוקות כמ"ש בסוכה ה': שנהרונים היו להם פני תינוקות : זה סוד הכתוב תורי זהב נעשה לך שמונה התי' למלכות שכל פיהם של התינוקות של בית רבן יגרמו לה יחוד להמתיק דיני המלכות.

^{ע"ה} **נראה** שהכוונה שם בזהר שזכות אבות והקשת הן בחי' אחת וכבר אחר המבול קודם לידת האבות הזכירה הקשת את זכות האבות שיהיו. וכל שכן אחרי שהיו האבות בעולם.

^{ע"ה} **דריבין** – צ"ע הלשון בזהר הוא "אינון ינוקי רביין עולמין". והתרגום – הם תינוקות ילדים ועלמים. אבל רבנו שנקט דרביא משמע שהכוונה לתינוקות, ורביא הוא פועל ולא שם תואר. וצ"ע.

^{ע"ה} **בהקדמת הזהר** ע"י"ש שהכוונה קול ינוקא ורביא דהיינו תינוקות וילדים (והוסיף שם גם עולמין דהיינו נערים) והביא ראייה מהכרובים שהם לשון רביא ופניהם היו פני רביא כמבואר בסוכה ה': ורבינו השמיט אולי לרמוז שרק עד גיל תשע אבל לא עד גיל בר מצוה כי ידוע שתיקף החטא שעליו מדובר הוא פגם הברית, לכן יש מקום לומר שעד בר מצוה, אבל מגיל תשע כבר מדינא ביאתו ביאה. כמובא בגמ'.
^ב **שיר השירים פרק א (יא)** תורי זהב נעשה לך עם נקודות הפסוק:

שהם היו בדמות תינוקות, **וכתיב (שמות כה) (א^א) ועשית שנים כרובים זהב** כרובים לשון כריביא דהיינו כמו רביא, ורביא בארמית תינוק, כי פניהם היו כפני תינוק, כמבואר בגמרא סוכה דף ה: [ב^ב]. נמצא שהפסוק "קול התור נשמע" רומז **שע"י קלא דינוקא דרביא** שעל ידם "הניצנים נראו בארץ" דהיינו **נתגלו האבות בעולם להגן** ולהמתיק הדין, כדי שלא יענשו הצדיקים בעון הרשעים, וגם יאריך אף לרשעים.^א

נמצא כשאתה רוצה שיתגלו על ירך האבות בעולם, כדי לדחות הדין והחשך שכחה וסכלות מן העולם, צריך שיהי' לך הבל שאין בו חטא (ט^ט) וצ"ע לכאורה למה לא יועיל תשובה? ומדוע צריך דווקא את האבות? ונראה שרוצה לומר, שכל אדם כדי לצאת מהתאוות הבאים מד' יסודות כנ"ל, כדי שיוכל להיכנס לג"ע (כנ"ל בריש אות ג), לא מספיק שיתקן את עצמו בצדקה כנ"ל, כי א"א לעשות זאת בשלימות עד שיכניע היצה"ר בשרשו שבדיני המלכות, לכן צריך לגלות את האבות שעל ידם נמתקים דיני המלכות, ורק עי"ז יכנע הסט"א, ויוכל האדם להתגבר על היצה"ר הנמשך ממנו.

וע"י צדקה דא"י צדקה שנותן ללודמי תורה מתוך הדחק בארץ ישראל **תכלל** (פ^פ) **עצמך באורא דא"י** שהוא מחכים (ב"ב קנח:): בחי' חכמה ואור הנ"ל, **שהוא בחינות הבל הקדוש שאין בו חטא** נמצא שתמכי אורייתא שכידוע שחרם גדול, אין זה רק שכר על מעשה טוב, אלא הם ממש נכללים בתורה הנלמדת מכוחם (ועיין תורה ב' תנינא אות ג/א^א):

וז"פ-וזה פירוש (ויקרא כו) (ו^ו) "וזכרתי את בריתי יעקב וכו'" ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור, **פי' שהפסוק רומז, אימתי יתגלו^פ האבות בעולם, כד הארץ אזכור.** דהיינו **ע"י אורא דארץ ישראל, וע"י הבל שאין בו חטא, שהיא בחי' הבל פיהם של תינוקות.** על ידי זה אנו נזכרים לניו ית' ונמתקים הדינים הגורמים לחושך מעלינו.

כי כן נתברכו^ט תינוקות שהבל פיהם כיון שאין בו חטא מעורר זכות האבות בעולם, **כמו שכתוב שברך יעקב את בניו לפני מותו (בראשית מח) (ז^ז) המלאך וכו' הוא יברך את הנערים**

^א **שמות פרק כה (יח) ועשית שנים כרובים זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת:** (יט) ועשה כרוב אֶחָד מִקֶּצֶה מִזֶּה וּכְרֹב אֶחָד מִקֶּצֶה מִזֶּה מִן הַכִּפֹּרֶת תַּעֲשֶׂה אֶת הַכְּרֹבִים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו: (כ) וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשֵׁי כִנְפִים לְמַעַל סֻכְיָם בְּכִנְפֵיהֶם עַל הַכִּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכִּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים:

^ב סוכה ה: ומאי כרוב? אמר רבי אבהו: כריביא, שכן בבבל קורין לינוקא רביא.

^ג **בנות הזוהר** שם שכשיש דין בעולם צריך לעורר בחי' קשת הברית כמ"ש וראייתה לזכור ברית עולם (כמבואר בבראשית ט טז שכתוב ונתתי קשת בענן שעל ידה יזכור הקב"ה שהבטיח שלא יחריב שוב את העולם אע"פ שמצד הדין ראוי להחריבו) וקשת יש בה ג' גוונים בחי' חג"ת בחי' אבות לכן ע"י תלמוד תורה של תשב"ר שהוא הבל שאין בו חטא על ידו מתגלה אור האבות עי"ז ומתבטל כל דין וחושך מן העולם. ורבינו מרחיב כיון שגם תורה של א"י היא בחי' הבל שאין בו חטא הרי גם צדקה לא"י בכוחה לגלות אור האבות ולהמתיק כל דין וחושך, ובעיקר מהאדם עצמו המעורר כל זה, כי ע"י צדקה לא"י נכלל בעצמו באורא דא"י שאין בו חטא.

^ד **משמע** שכל קומת הרע הנ"ל דהיינו סכלות וחומר וכו' הכל היא קומת היצה"ר שמתחזק מכח העוונות והדין בעולם ואע"פ שכנ"ל יש דרכים לזכות לגדר אדם ונפש ותורה באופן ישיר אבל העיקר זה לבטל את הדין וחרון אף המתעורר מהעוונות לכן אין שום אפשרות לזכות לזה בשלימות אלא ע"י התגלות אור האבות כנ"ל.

^ה גם בדפוס' תכלל, ומתולד - תכלול

^ו **תורה ב' תנינא אות ב' -** כי גם ההלכה היא בחינת הולדה, כי יש תמכי אורייתא, שנותנים ממון ללומדי תורה, ובתחלה הם מחסרים ממונם מעצמם, פי כשנותנים הממון להתלמיד חכם, נחסר אצלם, שזה בחינת ירכותיה מצטננות, פי דמים תרתי משמע' (א). אָבָל אַחַר כֵּן, עַל יְדֵי מְמוֹנָם שֶׁמְחַזְקִין הַתְּלִמִּיד חָכֵם, וְנוֹלָד הַלְבוּשׁ שֶׁהֵם בְּחִינַת חֶסֶד, אֲזַי עַל יְדֵי הַשְּׁפָעַת הַחֶסֶד חוֹזֵר וְנִתְמַלֵּא הַחֶסֶד:

^ז **ויקרא כו (מב) וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור:**

^ח גם בדפוס' יתגליו, ומתולד - יתגלון

^ט **לשון נתברכו** התנוקות צ"ע דמשמע שזה לא מציאות שתורה גבוהה ממילא מתלבשת בהבל טהור כי רק הוא הכלי שיכולה להתלבש בו אלא שזו ברכה שנתברכו התנוקות שבהבל פיהם תתלבש תורה גבוהה כזו שבכוחה לעורר אור האבות שימתיק דיני המלכות אפילו כשמתגברים כל כך שכבר רוצים להחריב את העולם.

ולשון נתברכו לשון ברכה אולי רומז לבחי' המברין את הגפן דהיינו שקדושה גבוהה מאד ירדה לארץ היכן שיש הבל של תנוקות בבחי' המברין את הגפן בתוך הארץ ממש ומגדל עי"ז גפן חדש כך יורדת קדושה גבוהה להבל פיהם שע"י עולה מ"ן וממתיק הדין הקשה שנתעורר בעולם.

וצ"ע ההמשך מה שמבאר זאת בפסוק שאמר יעקב אבינו האם יעקב אבינו ביקש בתפילתו שיתברכו התינוקות כנ"ל או שרק גילה את המציאות עוד צ"ע האם המלאך הגואל שגאל את יעקב אבינו הוא המלאך שממנו מתברכים התינוקות בקדושה כזו שקוראת לאבות להמתיק דיני המלכות.

^י **בראשית פרק מח (יד) וישלח וישאל את מינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו פי מנשה הקבור:** (טו) ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה: (טז) המלאך הגאל אתי מפל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ:

ויקרא בהם שמי ושם אבותי, רמז ע"י התינוקות/א נתגלו האבות להגן. והתומך בלומדי תורה שבא"י, גם הוא נכלל בהבל התינוקות הנ"ל, כי ע"י צדקה דא"י יוכללו הנותנים אותה באוירא דא"י, אויר הקדוש, שהוא בחי' הבל שאין בו חטא שעל ידו מתגלים האבות להגן ולהמתיק החרון אף מהעולם:

וזה שאחז"ל – שאמרו חכמים ז"ל בגמרא (תענית י"א ע"ב) **היושב בתענית נקרא חסיד שנאמר [א] (י) גומל נפשו איש חסידה. כי התענית הוא גמילות חסדים לנפשו** שגואל נפשו מהתגברות עזות הגוף, היינו גמ"ח לתורה כי גאולת הנפש היא גאולת התורה המיוחדת לו, דהיינו חלק התורה השייך לו משרש נשמתו, כמ"ש (תהלים יט) **תורת ה' תמימה משיבת נפש** הפסוק מלמד שפעולת התורה היא על הנפש, ומכאן שגמילות חסד לנפש, היא גמילות חסד לתורה. **גלל כן** היושב בתענית **נקרא איש חסיד** כשמכוון בה לגמילות חסדים לנפשו, **כי מבטל הדין והחשך, וממשיך חסדים בעולם** דהיינו ע"י שממשיך חסדים בעולם קטן של עצמו, ממשיך חסדים גם בעולם כולו:

אות ה

למדנו עד כאן שעיקר הבריאה היא לכבודו ית', ועיקר כבודו שידעו ויכירו אותו ית', וזה ע"י חכמת התורה, וצריך לזה התגלות הנפש, להוציאה מעכירות הגוף ותאוותיו, ולמדנו באות ג' שזה נעשה ע"י תענית וצדקה, שהן בחי' אחת, אבל תענית שגומל חסד לנפשו, נעשה בעיקר בבחי' הסור מרע, וכן בצדקה מה שמכניע את יצרו כמבואר בתורה ד' תנינא, אבל עיקר הצדקה היא בחי' העשה טוב שבה, שהיא בחי' נתינה וחסד ואור שמאיר הנפש. ובאות ד' למדנו שתורה היוצאת מהבל שאין בו חטא, בכוחה להמתיק את הדינים בשרשם, ולבטל את החושך וכסילות מהנפש, וממילא פעולת התענית וצדקה הנ"ל נעשות ביתר שאת. וכל אדם יכול לזכות להכלל בהבל פה הנ"ל, ע"י שנותן צדקה ללומדי תורה בא"י, כי ע"י שאוירא דא"י מחכים, ויש בה קדושה (והעם בה נשוא עון), יש ללומדים בה הבל שאין בו חטא, וע"י צדקה שנותן ללומדים בה נכלל גם הוא בהבל הזה.

ועתה יבאר עיצה רביעית כיצד לגלות הנפש ולגאול אותה מעכירות וגלות הגוף ושכחה וכסילות, וזה ע"י כבוד.

^א ואע"פ שבפסוק כתוב נערים וכו' תינוקות עיין לעיל שבהקדמת הזוהר כתוב תינוקות ילדים ונערים. וצ"ע למה רבינו השמיט שם נערים. ונראה דנקט לשון הגמ' שבת ק"ט: אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן אמר ליה רב פפא לאביי דידי ודידך מאי אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש ואמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה כך מקובלני מאבותי ואמרי לה מאבותיך כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבין אותה רבינא אמר מחרימין אותה.

^ב תענית דף יא. – דתניא רבי אלעזר הקפר ברבי אומר מזה תלמוד לומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה. רבי אלעזר אומר נקרא קדוש שנאמר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה ולשמואל הא איקרי קדוש הוא אגידול פרע קאי ולרבי אלעזר הא נקרא חוטא הוא דסאיב נפשיה ומי אמר רבי אלעזר הכי והאמר רבי אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו [דף יא:] כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, לא קשיא הא דמצי לצעורי נפשיה הא דלא מצי לצעורי נפשיה. ריש לקיש אמר נקרא חסיד שנאמר גמל נפשו איש [חסד] ועבר שארו וגו'. אמר רב ששת האי בר בי רב דיתיב בתעניתא ליכול כלבא לשירותיה (אמר) [ואמר] רבי ירמיה בר אבא אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד (אמר) רבי ירמיה בר אבא אמר ריש לקיש אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים:

רש"י – הא דמצי מצער נפשיה – שיכול לסבול התענית משבחו הקדוש ברוך הוא, אבל מי שאינו יכול להתענות נקרא חוטא: נקרא חסיד – המתענה, דכתיב גומל נפשו איש חסד מפריש עצמו ממאכל ומשתה, כמו ביום הגמל את יצחק (בראשית כא) שברי"ר בלעז, מפי מורי, אי נמי גומל לשון תגמול, שמשלים נפשו לקונו: ועובר שארו – המתענה ומכחיש בשרו נקרא אכור: שממעט במלאכת שמים – חלש הוא, ואינו יכול ללמוד:

מהרש"א – נקרא חסיד שנאמר גומל וגו'. עיין פרש"י ויש לקיים שניהם לפירושו שאינן סותרין גומל נפשו איש חסד היכא דמצי מצער נפשיה ועובר שארו אכורי היכא דלא מציער נפשיה מיהו לפ"ז ה"ל לתלמודא למימר בדר"ל נקרא חסיד ונקרא עובר שנאמר גומל נפשו איש חסד ועובר שארו אכורי ודו"ק:

¹ משלי יא יז

² משלי פרק יא (יז) גמל נפשו איש חסד ועבר שארו אכורי:

רש"י (יז) גומל נפשו – גומל טובה לקרוביו איש שהוא חסיד. ועבר שארו אכורי – והאכורי הוא עובר את קרוביו:

³ גם בדפוס – חסיד, ומתירו – חסד (כלשון הפסוק) וצ"ע פרש"י ועיין נועם אלימלך חיי שרה 91 וישלח ואמרי פנחס שער ז' ענינים שונים אות נה ומי שילוח ע"ה הזה וחת"ס על ש"ע פסח סימן תכס ותורת חיים על ב"ק צא: שגם הם כתבו גומל נפשו איש חסיד

⁴ תהילים פרק יט (ח) תורת ידוד תמימה משיבת נפש עדות ידוד נאמנה מחכימת פתי:

ו"פ מה שאמרו בגמרא **(סנהדרין צו ע"א)** **שלושה הזהרות שהזהיר ר' יהודה בן בתירא מנציבין, הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו** [י"ח/י"ט] לכבודו, והזהרו בוורידין כר' עקיבא נקט ר"ע/כ"ט אע"פ שלשון הגמ' היא הזהרו בוורידין כרבי יהודה, שאמר שבשעת שחיטת עוף כיון שהדרך לצלותו שלם, צריך לחתוך נוסף לסמנים גם את וורידיו הצואר, כדי שיצא כל הדם ולא יבלע בבשר, והזהרו **בבני עם הארץ לכבד את בניהם שחזרו בתשובה, כיון שמהם תצא תורה. כי אלו השלשה בחי' כבוד זקן ובני ע"ה וחיתוך וורידים דהיינו לשחוט כראוי, הם כולם רומזים להתעלות הנפש והשכל והתורה והזכרון** דהיינו לכבד זקן הוא ביטול השכחה, ולכבד בני ע"ה הוא לבטל הכסילות של אביהם, ולכבד נפש המגולגלת הוא בחי' לבטל הבהמיות והחומר, נמצא שכל הג' הוראות הנ"ל הן עצות כיצד להעלות את הנפש דהיינו את התורה, מחושך לאור משכחה לזכרון, ולהעלות עי"ז מ"ן למעלה, לעורר שפע פרנסה.^{1/2}

מכאן עד סוף התורה יבאר רבינו את הג' הזהרות הנ"ל, תחילה יבאר ענין כיבוד הזקן, ובאות ו' יבאר תיקון הורידין, דהיינו השחיטה כראוי, ובאות ז' יבאר ענין כיבוד בני עם הארץ.^{2/1}

זקן זה שכח תלמודו מחמת אונסו, הוא בחי' מיתה וסכלות מחמת שכחה כנ"ל בסוף אות ב. **אבל** שכחת התורה מחמת **אונס רחמנא פוטרו** [י"ז/י"ח] דהיינו בכל התורה העובר עבירה מחמת אונס פטור מעונש, וכאן רוצה לומר אע"פ שאמרו במשנה באבות/י"ט השוכח דבר אחד ממשנתו מתחייב בנפשו, אם שכח מחמת אונס אינו מתחייב בנפשו, **והזהיר ר"י-רבי יהודה מנציבין לכבדו** כי ע"י שיכבדוהו יזכר

¹ **סנהדרין דף צו.** אמר רבי זירא אף על גב דשלח רבי יהודה בן בתירא מנציבין הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו והזהרו בוורידין כרבי יהודה והזהרו בבני עמי הארץ שמהן תצא תורה כי הא מילתא מודעינן להו.

רש"י - הזהרו בזקן - אף על פי ששכח תלמודו הואיל ומחמת אונסו הוא: הזהרו בוורידין כר' יהודה - דאמר בשחיטת חולין (כו, א) עד שישחוט את הורידין של עוף, הואיל וצולחו כולו כאחד אינו חותכו ומולחו כבשר חיה ובהמה: הזהרו בבני עמי הארץ - שנעשו תלמידי חכמים, לעשות להם כבוד שמהם תצא תורה לישראל, שהרי יצאו שמעיה ואבטליון מבני בניו של סנחריב ומבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, כדלקמן, ואף על גב דאמר ר' יהודה הכי הזהרו בבני עמי הארץ:

² עיין תורה טו אות ח' שם ציין לברכות ת:

³ **ברכות דף ח:** כדאמר להו רבי יהושע בן לוי לבניה אשלימו פרשיותייכו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, והזהרו בוורידין כרבי יהודה, דתנן רבי יהודה אומר עד שישחוט את הורידין, והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.

רש"י - עד שישחוט את הורידין - כדי שיצא כל הדם, ולא אמר כן אלא בעוף, הואיל וצולחו כולו כאחד: **מחמת אונסו** - שחלה, או שנטרד בדוחק מוזנות, הזהרו בו לכבדו: **שברי לוחות מונחות בארון** - דכתיב (דברים י') אשר שברת ושמתם בארון אף השברים תשים בארון:

⁴ גם בדפוס - עקיב, ומתורלו - יהודא, ובתשכס - יהודה (כגרסת הגמ')

⁵ **כי ר"ע** היה נשמה שנעשקה בטפת ע"ה (ועוד גרוע מזה כמבואר בשער הגלגלים הקדמה לד שטעם שנא ת"ח כי נשאר בו מבחי' נפש הגר של אביו שכידוע מחטיאה את נפש הקדושה שמקבל כשמתגייר, ועי"ש שר"ע נפשו האמיתית היתה קדושה לגמרי בתכלית) ועיין לקמן באות ו' שם מבואר החיוב לכבד בני עם הארץ ושם כתב רבינו שתורתם כשמתגלית היא גילוי לשוחט. ולפ"ז מבואר נפלא למה נקט ורידין כר"ע דייקא, כי וורידין רומז לשחיטת החי' שצריך לכוין בו היטב להעלות הנפש, ור"ע שהיה הדוגמא היותר מושלמת לבני ע"ה, שהן נשמות גבוהות כפי שמתגלה מתורתם, הוא המגלה לשוחט שיש נשמות גבוהות עשוקות בחי', וצריך להזהר בשחיטה לכבדן ע"י שמכוין היטב בברכה, ובכל מעשה השחיטה (כבר מחידוד והעמדת הסכין).

⁶ **ועיין פל"ח** אות ח' שלכבד זקן זה בחי' צדקה לא"י כי שכחת הזקן זה בחי' העניות שבא"י לכן לתת צדקה לא"י ולכבד זקן זו בחי' אחת ולהזהר בוורידין זה בחי' תענית שע"ז נתמעט דמו ולכבד בני ע"ה זה בחי' ללמד תשב"ר שאין הן חטא אלא מה שנאחו בהם מצד אביהם

⁷ **וצ"ע** האם כשם שהשוחט כדי שיוכל להעלות נפש המגולגל הוא צריך בחי' הבל שאין בו חטא כך גם לכבד כראוי את הזקן ובני ע"ה צריך להבל שאין בו חטא דאי לאו הכי למה סמכם ביחד כאילו הם ענייני אחד.

⁸ עיין משנה אבות ג' ח' * נדרים כו.

⁹ **אונס רחמנא פטריה** - נדרים כו. מתני' נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין: גמ' ההוא גברא דאתפס זכוותא בבי דינא ואמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבטלון הני זכוותאי אתינא ולא אתא אמר רב הונא בטיל זכוותיה אמר ליה רבא אונס הוא ואונס רחמנא פטריה דכתיב (דברים כב-כו) ולנערה לא תעשה דבר וכי תימא קטלא שאני והתנן נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין

¹⁰ **עיין משנה אבות פרק ג'** (ח) רבי דוסתאי בְּרַבִּי יְנָאי מְשוּם רַבִּי מְאִיר אֹמֵר, כָּל הַשׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִמִּשְׁנֵתוֹ, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, שְׁנָאֵמַר (דברים ד), רַק הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמֵר נַפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ. יָכוֹל אֶפְלוּ תִקְפֶּה עָלָיו מִשְׁנֵתוֹ, תִּלְמֹד לֹמַר (שם) וּפֶן יִסּוּרוּ מִלְבָּבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ, הֵא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ עַד שֵׁיִשֵּׁב וְיִסְרָם מִלְבוֹ.

ועיין מנחות צט: אמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וכדר' אבין אמר ר' אילעא דאמר רבי אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה רבינא אמר השמר ופן שני לאוין נינהו רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים יכול אפי' מחמת אונסו ת"ל ופן יסורו מלבבך במסירם מלבו הכתוב מדבר רבי דוסתאי בר' ינאי אמר יכול אפילו תקפה עליו משנתו ת"ל רק.

בתורה ששכח, דהיינו **שע"י הכבוד יתבטל ממנו השכחה, ויתגלה הנפש היינו זכרון התורה. כי שרש התורה היא כבוד הש"י, כמ"ש [י"ו]/[י"ז] לכבודי בראתיו וכו', וכמ"ש חז"ל (אבות פ"ו/ו)^ט אין כבוד אלא תורה פירוש שאין כבודו ית' מתגלה בעולם אלא ע"י התורה ולומדיה. נראה שרבינו כאן מקצר מאד, ורוצה לומר כי כל דבר נמשך לשרשו^{יג}, לכן התורה נמשכת אל הכבוד כי הוא שרשה. כי התגלות כבוד ה' היא סיבת כל הבריאה, וא"א לכבוד את עצמו, לכן ברא נפשות ישראל שיגלו כבודו ע"י התורה, ונפשות ישראל הן תורה, כי ישראל והתורה דבר אחד, נמצא שהסיבה והשרש לבריאת נפשות ישראל והתורה, היא גילוי כבוד ה', נמצא ששרש התורה הוא הכבוד, וכיון שבשרשו הוא כך, לכן נטבע בבריאה שהתורה נמשכת אל כל כבוד, ועל כן גם הכבוד שמכבדים אדם, גורם שהתורה שלו יוצאת מעמקי השכחה ונמשכת ומתגלית אל מי שמכבד אותו. נמצא כשמכבדים זקן ששכח תלמודו, נמשכת ויוצאת תורתו לשרשה, אל הכבוד ומתגלית. וכעין זה מצינו בתורה קבו בכל מקום ששכחו החבריא את רשב"י וכו' אמר להם עוד חדושי תורה.^{כא} וכן מבואר במעשה ממלך עניו שע"י ששמע שבחיו, הסיר המסווה וגילה עצמו, ורומז להקב"ה שמגלה עצמו ע"י ששמע שבחיו והיינו כנ"ל, כי הארת פניו, היא בחי' הארת הנפש, בחי' תורה בבחי' השגת אלוקותו :**

אות ו

לעיל נתבאר שתורה זו נאמרה כתשובה לאחד ששאל את רבינו אם להיות שוחט, וכל מה שלמדנו עד כאן היה כעין הקדמה לתשובה שיבאר עתה, כי וורידין היינו צינורות הדם הוא הנפש, ולפעמים מגולגל בנפש החי נפש אדם, ויש לה צער גדול שהיא במדרגת בהמה או עוף, ואינו יכול לעלות למקומו, אבל עכ"פ זה טוב יותר מלהיות בכף הקלע, כי עכ"פ יש לו נייחא קצת, והצער הזה מכפר, ושוחט בכונה בכוחו לגאול את נפש המגולגל מהצער הנורא הזה, ולהעלות אותו למקומו, ואם ח"ו אינו מכוין כראוי להעלות הנפש למקומה למלכות, הוא גורם צער נורא לנפש המגולגל, כי אפילו הקצת נייחא שהיה לה, נלקח ממנו ונעשה נע ונד בכף הקלע ר"ל. ועיין לקמן בסוף אות ו' שהשוחט כדי שיוכל לשחוט כראוי, צריך שיהיה לו בחי' הבל שאין בו חטא הנ"ל, ובזה מקושר היטב ענין השוחט לענין צדקה לא"י הנ"ל. ומבאר כאן רבנו שהזהרה השניה שהזהיר רבי יהודה ב"ב מנציבין להיזהר בוורידין כר"ע, הכוונה הזהרה לשוחט לכוון היטב במעשה השחיטה, ובעיקר בברכה, צריך שיברך בכונה גדולה, שע"י יוצאת נפש המגולגל ונכללת בדיבור הברכה, דהיינו שיוצאת מחי ונכללת במדבר, ועולה למקומה. ובסוף האות ו' מבאר כיצד כל מה שלמדנו לעיל עד אות ו', היה הקדמה לביאור תיקון השחיטה, כי לשחוט כראוי צריך צדקה לא"י, שע"י נכללים באוירא דא"י וזוכים להבל שאין בו חטא, וע"י בברכה שמברך על השחיטה מעלה את הנפש המגולגלת מ"ן למלכות, שע"י יש לה במה להתקשת לפניו ית', ולעורר שפע שימתיק את דיני המלכות שמהם החושך וגוף וחומר וסכלות וכו' הנ"ל, וע"י שממתיק דיני המלכות מאירה נפש המגולגל, ונעשית מ"ן המעורר שפע של פרנסה. ולכן צריך שיתן תחילה צדקה לארץ ישראל, כדי שיכלל דיבור הברכה שמברך בבחי' הבל שאין בו חטא, של לומדי התורה מתוך הדחק בא"י, וע"י הנפש המגולגלת יהיה לה תיקון ותתלבש בדיבור הברכה ותעלה מ"ן לעורר מלמעלה שפע פרנסה, ואח"כ תוכל לחזור להתגלגל באדם.

^י ישעיהו מג ז

^{י"ח} ישעיה פרק מג ז (ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו:

^ט משנה אבות פרק ו (ג) הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דבור אחד או אפילו אות אחת, צריך לנהג בו כבוד, שכן מצינו פדוד מלך ישראל, שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומידעו, שנאמר ואתה אנוש כערפי אלופי ומידעי, והלא דברים קל וחומר, ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומידעו, הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דבור אחד או אפילו אות אחת על אחת כמה וכמה שצריך לנהג בו כבוד, ואין פגוד אלא תורה, שנאמר פגוד חכמים ינחלו ותמימים ינחלו טוב, ואין טוב אלא תורה שנאמר פי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו: רש"י – ואין כבוד אלא תורה – כלומר אלא לתורה ולא אצריך לנהוג בו קאי והכי קאמר אין כבוד בא לו לאדם אלא על עסקי תורה: כבוד חכמים ינחלו – ולמה הן נוחלין כבוד בשביל שהם לומדין את התורה ויורשין אותה כנחלה: ואין טוב אלא תורה – נ"א ואין כבוד אלא תורה כלומר אין כבוד זה שאנו עושים ומצריכין לאדם לנהוג בו כבוד אלא ברבו שלימד לו תורה אבל לימדו אומנות אחרת כגון שוליא דנגרי לא:

^כ עיין ספר הישר לה"ת שער א' אות ח' ועיין נעם אלימלך לקוטי שושנה ד"ה למה הצדיקים דומים

^{כא} עוד עיין תורה כט שע"י שבח הקב"ה זוכים לדעת שעל ידו הדיבור נשמע ומתקבל. (וביאר שם הריצ"ח שזה רמוז בפסוק בשוא גליו אתה תשבחם ופרש"י תשפילם נמצא שפירושו של שבח גורם להשפלה דהיינו הורדה שזה שמשבחים אותו ימשך את למטה אל המשבח)

נראה מכאן גם ללמוד למה שמבואר בתורה לד שלכל אחד יש נקודה שאין לחבירו והיא בחי' נקודת הארת נשמתו המיוחדת לו וע"י שמדבר עימו ביראת שמים מקבל ממנו הארה מהנקודה שלו ונראה מכאן שאם יכבד אותו יקבל יותר כמבואר כאן שהנפש שהיא התורה נמשכת אל הכבוד ומתגלה יותר.

וזהו הזהירו בוורידין כר"ע"כ לחתכם בשעת שחיטת עוף שיצא הדם לחוץ ולא יבלע בבשר אם יצלהו שלם, כי הדם הוא הנפש [כ"ג] כי הדם הוא החומר היותר זך שבחי, על כן הוא היותר מוכן שיתלבש בו הנפש הבהמית, ובה מתלבשת נפש האדם שבא בגלגול, וצריך השוחט לכיון להעלות הנפש המגולגלת שבדם [כ"ד] שתוכל לחזור למקומה למעלה, כמבואר בטעמי המצוות להאריז"ל, ע"ש שפעם בא עז לפניהם כשלמדו, ודיבר עמה בשפתה, ואח"כ צוה לשחטה לשבת:

גם עיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא ע"י השוחטים שאינם מזהוגנים כי הכלל שהפרנסה שרשה בשפע רוחני היורד מלמעלה, וכל היורד מלמעלה צריך לעורר אותו לרדת ע"י שמעלין מייך נוקבין, ושוחט שאינו הגון כיון שלא מעלה את הנפש המגולגלת בחי למעלה, לא מעלה מ"ן ולכן לא יורדת פרנסה.

וזה מה שאמרו במשנה (אבות פ"ג) כי אם אין תורה אין קמה, כי תורה היא בחי' נפש כנ"ל באות א', וכשאין מעלין מייך נוקבין את התורה דהיינו נפש המגולגל עי"ז אין קמה, דהיינו הפרנסה נתמעט:

ובשביל זה החליף [כ"ח] דהיינו סכין שחיטה נקרא מאכלת, כמ"ש שאברהם אבינו כשהלך לעקוד את יצחק בנו (בראשית כב) ויקח את המאכלת, כי על ידה נמשך פרנסה ואוכל לישראל, כי יש שוחט הגון מאכיל ומפרנס לישראל. כי השוחט הגון ע"י שמברך ושוחט בכוונה הוא מלביש

כ"ג גם בדפוס ר"ע, ומתולו – כ"ד

כ"ג דברים יב כג

כ"ד עיין ספר טעמי המצוות להאריז"ל פרשת ראה. ועיין לק"ה אבר מן החי א' ג' שהשחיטה בעצמה היא בחי' תענית כי מכניע ג' שרי פרעה קנה ושת וורידים וכו' ע"ש.

כ"ה **טעמי המצוות להאריז"ל** – פרשת ראה מצות שחיטה: – מצות שחיטה, כוונת השחיטה, שאמר מורי זללה"ה להר"ר יצחק כהן ז"ל, הלא כבר ידעת בענין כוונת האכילה, האיך כל הנבראים שבעולם צריכין להתתקן ולהזדקך להעלות עד החומר הראשון שהיה להם בעת יצירת העולם וכמו שהיה לחמורו של רפ"י גם הרבה פעמים יהיו נפשות מגולגלות בבהמות ואם אותה השחיטה תהיה בכוונה מועיל להעלות אותו המגולגל מעונש שהוא שיש לו, ויוכל לחזור ולבא נשמתו בגוף האדם, כמו שהיה תחלה, וסוד השחיטה כדי למתק כל הדינים וכשתבדוק הסכין ותשחיהו במשחזות תכוין להסיר כל פגם שהוא ג' ג' שמות שהם פשוט ומילוי ומילוי המילוי דאחי"ה דיודי"ן ויש בהם א"ם אותיות וכן א"ם באחי"ה דאלפי"ן וכן א"ם באחי"ה דההי"ן הרי ג' א"ם כמנין פגם כי אלו הם דינים ותכוין למתקן ולעשותם בסוד מ"ב במקום א"ם והוא מ"ב דפשוט ומילוי ומילוי המילוי דהיות ע"ב ס"ג מ"ה וג' מ"ב כמנין פגם וג' אותיות פגם שהם מורים רחמים דהוי"ת חילוף מה שהיו תחל' בסוד דיני' בא"ם דאחי"ה כנוצר ואמנם שם ב"ן דההי"ן אין בו מ"ב אותיות, וכשישחוט תכוין כי השחיטה ג' של"ז שהם ג"פ יב"ק שהם הוי"ה אלהי"ם והם בגרון ששם מקום השחיטה ותכוין גרן ג' ג' אלהים שהם ג' מוחין דקטנות היורדין שם כנודע ואז בהיותם שם הם דינים גמורין לכן תכוין להוריד שם ג' היות דמוחין דגדלות ויעשו ג"פ הוי"ה אלהים כמנין השחיטה ע"י הסרת אותה הדם והדין ויאירו ג' היות דמוחין דגדלות באותו המגולגל ובוזה יתוקן, ותכוין אח"כ כי בגרון יש ב' סימנים וסימן ג' אחי"ה דיודי"ן וקנה ג' אחי"ה דההי"ן עם ד' אותיות למתקם: הושט ג' ז"פ אדם שהם בסוד הש"ך דינים שכולם בסוד הדם של הגרון שהוא דינים ועתה ע"י השחיטה מתמתקים ומתבררים הסיגים שבהם, (גם אח"כ אותיות דיוצאים מן הגרון עם הגרון כמנין השחיטה גם קס"א קנ"א וא' דאחי"ה מלאה הכל ג' שחיטה): **פעם** אחת ביום ד' היינו יושבין לפני מורינו זללה"ה ובא עז אחד ושם ב' ידי על השלחן והיה מורי זללה"ה מדבר עמו בלשונו ואח"כ צוה לי שאלך ואקנהו ונשחוט אותו לשבת וצוה להר"ר משה סופינו שישחוט אותו בכונה זו סכין ג' ק"מ שהוא המילוי דאחי"ה דיודי"ן ותסיר הפגם מן הסכין ע"י ג' מ"ב שי שבג' שמות ע"ב ס"ג מ"ה גימ' פגם עם ג' אותיות וכשתברך הברכה תכוין להעלות נפש המגולגל אשר שם ובאמרך מלת על השחיטה תכוין כי שחיטה ג' ג"פ אל"ף שיש בשם מ"ה ע"ה אח"כ תכוין ג"כ כי השחיטה ג' של"ז ותכוין לשם י"ה דיודי"ן ג' ל"ו ע"ה אח"כ תכוין באותיות י"ד פ' ה"י גימ' ש' וע"ה ש"א ול"ו גימ' לש"ז, גם תכוין על השחיטה גימ' תל"ז שהוא שני אל פשוט ומילוי שהוא ב"פ רי"ו גימט' תבל ותוסיף כללות הד' שמות ב' פשוטים וב' מלואים ואחד הכולל לכולם הרי תל"ז, גם אני מסופק קצת אם שמעתי שא"ל שעל השחיטה ע"ה גימ' תל"ח שהם ב' אל פשוט ומילוי גימ' תבל וששה אותיות של מלוי אל הרי תל"ח וראשון עיקר כפי מה שבידי כתוב, ושאלתי למורי זללה"ה על מה נענשה נפש זה שנתגלגלה בעז וא"ל על עון תשיש המטה לאור הנר השם יצילנו אמן:

כ"ב בתקפא (אבות פג) ובתרוצו - תוקן

כ"ג **משנה אבות פרק ג' (יז) רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חקמה, אין יראת. אם אין יראת, אין חקמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין קמת, אין תורה. אם אין תורה, אין קמת.**

כ"ד עיין ברטורא משנה מדות ד' ד' ר' בית החליפות – על שם הסכינים שגונים שם, קרוי בית החליפות, שכן בלשון רומי קורין לסכינים הגדולים חלפים:

כ"ה **בראשית פרק כב (י) וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו:**

רש"י פסוק – (ו) המאכלת – סכין על שם שאוכלת את הבשר כמה דתימא (דברים לב) וחרבי תאכל בשר ושמשכרת בשר לאכילה. ד"א זאת נקראת מאכלת על שם שישראל אוכלים מתן שכרה:

ל **לפי רבנו כי ע"י שחיטה כראוי נמשך פרנסה לישראל, ובמדרש יש שני פרושים אחרים, או כיון שע"י המאכלת מכשירים בהמה לאכילה, או כי בזכות עקידת יצחק שהיתה עם מאכלת זוכים ישראל לפרנסה. זה לשון המדרש רבה בראשית פרשה נו פסקה (ג) "ויקח אברהם את עצי עולה", כזה שהוא טוען צלובו בכתפו. "ויקח בידו את האש ואת המאכלת" אמר ר' חנינא למד נקראת סכין מאכלת? לפי שמכשר אוכלים, ורבנן אמרי כל אכילות שישראל אוכלים בעוה"ז אינם אוכלים אלא בזכות אותה המאכלת. "וילכו שניהם יחדו" זה לעקוד וזה ליעקד, זה לשחוט וזה לישחט:**

את הנפש המגולגלת שבחי, במדבר, היינו את נפש המגולגלת בבהמה, הוא מלביש בדיבור הברכה שהוא מברך, ועי"ז מעלה אותה ממדרגת חי, למדרגת מדבר דהיינו אדם, כמבואר בטעמי המצוות של האריז"ל פרשת ראה עי"ש, והדיבור הוא בחי' שכינה, כמ"ש בזהר [לא] מלכות פה דהיינו שהפה הוא ספירת המלכות וגם השכינה היא ספירת המלכות/לב, והנפש היא מלכות, ובכל דבור יוצאת חלק נפש כמ"ש נפשי יצאה בדברו.

וזה פי' (ישעיה לר) (ג) חרב לה' מלאה דם, פשוטו של מקרא מדבר בעתיד לבא שהקב"ה יהרוג את בני אדום/ל"ו. ורבנו מבאר כי השכינה נקראת חרב לה' מצד שהיא דינים וגבורות בהן מענישה את רשעים המפרידים בינה לקב"ה (כמובא בזהר"ק [ל"ח] ובפרדס [ל"ו/ל"ז]), והיא השכינה שנקראת החרב היא בחי' דיבור כנ"ל, שהוא בחי' חרב פיפיות, פיפיות לשון פה, כמ"ש (תהלים קמט)/ל"ח רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות וכו' פשוטו שהרוממות אל בגרונם היא כמו חרב פיפיות בידם, ורבנו מבאר ככפל לשון שרוממות קל בגרונם הוא כמו חרב בפייהם, נגד המקטרגים/ל"ט. וכשהנפש המגולגלת בחי הנשחט באה בתוך חרב לה', דהיינו בתוך הדיבור הברכה של השוחט כשהוא נאמר בכוונה, אזי עולה הנפש בבחי' מיין נוקבין, אזי השכינה מזדווגת בבחינת יחוד קב"ה ושכינתיה, עי"י המ"נ שיש לה שהיא נפש המגולגלת בחי הנשחט, שהעלה השוחט בברכה ושחיטה בכוונה, ובנפש הזו עולה השכינה ומתקשטת לפניו ית' לעורר רצונו להשפיע לה בבחי' שאומרת להקב"ה חזי במה ברא קאתינא – ראה עם איזה בן אני באה אליך (זהר ויקרא דף י"ג ע"א) (מ) פירוש כי מיין נוקבין הם הריצוי שמעלה הנוקבא לדבר כדי לגרום לו שיפנה מעסקיו וישפיע לה, והשכינה מבקשת שפע מהקב"ה כדי להשפיע לנו, ומבואר בזהר שהשכינה אומרת להקב"ה בא וראה באיזה בנים אני באה לפניך והכוונה להראות לו ית' את מעשיהם הטובים של ישראל שבזכותם ישפיע להם על ידה שפע, וכאן השכינה מתפארת במעשיו של השוחט שבכוונה נכונה העלה נפש מחי למדבר.

לא * פתח אליהו

לב כי הפה הוא הכלי שבסוף הקומה של הראש ומגלה מה שבמה בחי' ספירת המלכות שהיא בסוף הקומה של כל הספירות וכולן מאירות בה וכן השכינה היא בחי' סוף המדרגות של הקדושה הנמוכה ביותר ושוכנת עמנו.

לג ישעיה פרק לד (ו) חרב לידוד מלאה דם הדשנה מחלב מדם פרים ועתודים מחלב בליות אילים כי זבח לידוד בכצרה וטבח גדול בארץ אדום:

מצודות דוד (ו) חרב לה' – החרב של ה' היא מלאה דם הרוגים. הדשנה – נעשית דשן ושמן מן חלב ההרוגים ומדם כרים ועתודים ומחלב של כליות אילים והוא ענין משל על גודל האבדון. בבצרה – היא מארץ מואב אבל לפי שהעמידה מלך לאדום כמ"ש וימלוך וכו' מבצרה (בראשית לו) לפיכך תלקה עמיהם, או היא מלשון מבצר ויאמר על כך גדול וכו':

לד זהר ח"א דף רלח: זומין קב"ה למלבש לבושא סומקא, (לבוש אדום מדם) וחרבא סומקא, (חרב אדום מדם) ולא תפרעא מן סומקא, (מבני אדום). לבושא סומקא דכתיב (ישעיה סג א) חמוץ בגדים, וכתיב (שם ב) מדוע אדום ללבושך, סיפא סומקא דכתיב (שם לד ו) חרב ליהו"ה מלאה דם, ולא תפרעא מן סומקא, דכתיב (שם) כי זבח ליהו"ה בבצרה וגו'.

לה שמות יט:

לו שער כג פרק ח ערכי הכנויים ערך חרב

לז עיין רמ"ק פרדס רמונים – שער כג פ"ח ערך חרב... וכן נקרא המלכות ודאי חרב סתם וחרב נוקמת נקם ברית. והטעם כי היא התובעת על העריות שהם מפרידים בינה ובין אלוף נעוריה. נמצא שחרב רומזת בג' מקומות. א' בגבורה, וא' במלכות, וא' בקליפות:

לח תהילים פרק קמט (ו) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם:

מצודות דוד (ו) רוממות אל בגרונם – בגרונם יספרו רוממות האל וזה תהיה לחרב פיפיות בידם ר"ל עי"ז תגברו על האויב כאלו אחוז בידם חרב בעלת שתי פיות חדודה משתי הצדדים:

לט כי כל עסק הסט"א היא להרחיק ממנו ית' וההלל ושבח הוא המנגד להם ביותר והורג ומבטל את עצם מהותם. ועיין בזה בתורה ב' לכן דיבור השבח נקרא חרב ועי"ש שאפשר שיהיה פפיות דהיינו שתי פיות שגם הבקשה תהפך לחרב כשכל בקשתו היא כדי להיות קשור אליו ית' ולא כדי שתתמלא בקשתו. ועי"ש שצריך לדעת להשתמש בחרב לכוין אותה לחוט השערה ולא יחטיא דהיינו שיהיה בכוונה שלימה אליו ית'. ואפשר לזה כיוון כאן במה שמכנה את דיבור הברכה על השחיטה חרב לה' שצריך לכוין בה מאד לחוט השערה ולא יחטיא ויפגום את הנפש שצריך לגאול מהבהמה.

מ ויקרא יג. – והיא איילתא מתעשרא ביה פההוא בר נש ואותה האילה שהיא השכינה מתעשרת על ידי עליית המ"ן של אותו האדם העוסק בתורה מחצות לילה ולהלאה, וקמת קמי מלפא ואמרת והיא עומדת לפני המלך ואומרת חמי במאי ברא אתינא לקמך ראה באיזה בן באתי לפניך, במאי ברא אתערנא לגבך ובאיזה בן נתעוררתי לבוא אליך, ומאן אינן דשכחא פלא דלהון קמי מלפא ומי הם שכל השבח שלהם בא לפני המלך,

וזה חרב לה' דהיינו השכינה כנ"ל מלאה דם, דהיינו נפשות בחי' הדם הוא הנפש כנ"ל שהיא מלאה מנפשות העולות בה בבחי' מ"נ ע"י השוחט ההגון. וע"י הזיווג^{מא} הזה דהיינו יחוד קב"ה ושכינתיה, היא מקבלת פרנסה לישראל :

וז"פ (איכה ה')^{מב} בנפשינו נביא לחמינו מפני חרב המדבר דהיינו בטרחה וסכנת נפשות מגיע אלינו הפרנסה, בגלל השוחטים שאינם הגונים, לכן אין בכוחם להמשיך לנו פרנסה, ע"י שחיטה בכוונה כראוי, היינו כשהשוחט אינו הגון ואינו מעלה את הנפש, בבחי' מ"נ. וכשעומד עם החליף דהיינו סכין השחיטה לשחוט את החי, הוא עומד כרוצח נפשות שכיון שלא מכוון בברכה ושחיטה כראוי, אזי במקום לגאול את הנפש ממאסרה בחי להעלותה למדרגת מדבר, הוא כמו רוצח אותה, כי מאבד ממנה גם המנוחה מכף הקלע שהיה לה בחי. והחליף שלו הוא חרב המדבר כי מוציא אותה למדבר שממה, שיש בו רק נחשים ועקרבים, שהם כל מיני מזיקים ורוחות ושדים שמייסרים אותה, ואינו חרב לה', שהוא חרב המדבר דהיינו מלכות פה הנ"ל, שאליה היה צריך השוחט להעלות את הנפש, ע"י ברכת השחיטה בכוונה כראוי. ויש צער להנפש המגולגלת בהחי שצועקת בקול מר (ש"ה ה')^{מג} נפשי יצאה בדברו, דהיינו דיבורו של השוחט, כשיצאתה, בשביל להכניס בדברו של הברכה, בבחי' מ"נ. וכשיצאתי, בקשתי את השכינה לעלות אליה, ולא מצאתי, קראתי ולא ענני, כי השוחט אינו שם בשעת הברכה כי היכן שאדם חושב שם הוא^{מז}, וחושב מחשבה זרה מחשבת פיגול, ע"י זה, מצאוני השומרים מזיקים ושדים הסובבים בעיר הכונוי פצעוני נשאו את רידי מעלי, היינו שמעלה שהיה להנפש בבחי' חי, גם זה המעלה לקחה^{מח} השוחט ממנה, כי עכשיו אין לה מנוח לכף רגלה שמתייטת בכף הקלע ע"י רוחות רעות ומזיקים. אוי לו להשוחט הזה, אוי להנפש של השוחט^{מט} שהרג את הנפש, ומסר אותה בכף אויביה, ואין להשכינה מ"נ להמשיך טרף לביתה. וע"י בנפשינו נביא לחמינו, ביגיעה וטרחה גדולה : כי זה כל ענין השחיטה להעלות מחי, דהיינו בהמה סכלות חשך וכו', לבחינת אדם, כי על ידי השחיטה וברכה כראוי יוצא הנפש המגולגל בהמה או חיה או עוף, דהיינו בהחומריות והסכלות והבהמיות והחשכות, מהחי, ונכלל בדיבור הברכה על השחיטה, ונתתקן ועולה לשכינה, לבחינת מדבר, בחינת אדני שפתי תפתח, מלכות פה, חרב פיפיות, חרב המדבר, ואזי נעשה על ידי זה יחוד גדול למעלה, ונמשך פרנסה לישראל (פל"ח אות ה')

וז"ש חז"ל – וזה שאמרו חכמים ז"ל בגמרא (פסחים ק"ח.)^{מא} קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, כי ים סוף נקרע לי"ב קרעים {פרקי דר"א פ' מב ובתיקון כ"א} כנגד י"ב בדיקות הסכין [מ"ח], שעל ידיהם קשים מזונותיו של אדם וכו' כי קריעת ים סוף היא שכל יב שבטי י-ה שהם כנסת ישראל עברו בים שנקרע לי"ב שבילים, וכל שביל שנבקע קטרג עליו בעל הדין, אלה ואלה עובדי ע"ז, וע"כ היה צריך מסירות נפש גדולה כדי לזכות לזה כמ"ש מה תצעק דבר אל בני ישראל ויסעו לתוך הים במסירות נפש. וכך גם הפרנסה של ישראל, כשהשוחטים אינם הגונים, ולא מכוונים כראוי בשחיטה וברכה, וגם הסכין לא בודקים כראוי את כל י"ב הבדיקות, להבטיח שהוא חוד וחלק (דהיינו ג' צדדי חוד הסכין בהלוך ושוב סה"כ שש בהרגשת הבשר ועוד שש כנ"ל בהרגשת הצפורן, סך הכל יב) ועיין טעמי המצוות להאריז"ל פרשת ראה שגם בהעמדת הסכין יש לכוון לתקן את נפש המגולגל: מבואר שרבונו משהו את הקושי של קריעת ים סוף בגלל

מ"א בתשכס - הזווג

^{מב} איכה פרק ה (ח) עבדים משלו כנו פרק אין מידים: (ט) בנפשינו נביא לחמינו מפני חרב המדבר:

רש"י (ט) בנפשינו נביא לחמינו – בסכנת נפשו היינו מסוכנים כשהיינו מביאי מזונותינו מן השדה מפני חרב המדבר:

^{מג} שיר השירים פרק ה (ו) פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתי והי לא מצאתיהו קראתי ולא ענני:

^{מד} כמבואר בתורה כא (ד"ה חיים נצחיים) עפ"י ההבעש"ט עה"ת פ' נח עמוד התפלה אות נו

^{מה} בתשכס – לקח (ו"ל טעות דמצינו הטיה כוז בדברים כ ז)

^{מז} צ"ע אם הכוונה לשוחט או לנפש המגולגלת ונ"ל שהכוונה לשוחט וכן יש בטוי בחז"ל אוי לו ואוי לנפשו ועיין ממהדרות תשכט הוסיף כאן פסיק נראה כוונתו לומר שהכוונה לנפש המגולגל וצ"ע מנין לו.

^{מח} פסחים ק"ח. – א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפליים ביולדה דאילו ביולדה כתי' (בראשית ג-טו) בעצב ובמזונות כתי' (בראשית ג-יז) בעצבון (א"ר) יוחנן קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה דאילו בגאולה כתיב (בראשית מח-טו) המלאך הגואל אותי מכל רע מלאך בעלמא ואילו במזונות כתיב (בראשית מח-טו) האלהים הרועה אותי.

^{מט} פרש"י – כקריעת ים סוף. כלומר נס גדול עושה לו הקדוש ברוך הוא למי שנותן לו מזונות כאשר עשה לישראל שקרע להם ים סוף ונפקא מיניה למבעי רחמי:

^{מח} * רא"ש חולין פ"א סימן כד ובוטור י"ד סימן יח ותנחומא צו יג ד"ה זאת תורתו

הקטרוג על יב שבטים לקושי של השוחט לכוון שחיה וברכה והעמדת הסכין ב"ב בדיקות. משמע שהשוחט צריך זכויות כדי לזכות לשחוט כראוי ולא רק כשרון.

וזה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות נה) מט' שולחן דומה למזבח, ולפי רבינו שלחן רומז לפרנסה שהיא ע"י שחיטה כראוי כנ"ל, והיא דומה למזבח **כי שיעור פגימות החליף** דהיינו סכין שחיטה כנ"ל, **כשיעור פגימות המזבח (חולין יז:)** כחגירת צפרן ע"ש, כי המזבח נבנה מחלוקי נחל שלא נגע בהם ברזל, כמבואר ברמב"ם בית הבחירה א' יד:

גם בנוסח הברכה שמברך השוחט אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על השחיטה, יש רמז כי **על השחיטה גימטריא תל"ז** [נא], **ובזעת אפיקי^ב תאכל לחם (בראשית ג) ר"ת גימט' תל"ז** (עם הד' תיבות), לרמוז חסרון הפרנסה ע"י שוחטים שאינם מהוגנים שע"י שלא מכויין כראוי בשחיטה ובברכת על השחיטה אזי פרנסתו בטורח בבחי' בזעת אפיק תאכל לחם :

וז"פ (תהלים קיא) ט"ז טרף נתן ליריאי, **כי טרף יש לו שני משמעות, לשון טריפה, כמובא בזוהר סוף משפטים (דף ק"א ע"ב) ו לשון מזון^{טו}. לרמוז, כשישראל שומרים את עצמם מטריפה דהיינו משחיטה שאינה כראוי, עי"ז יש להם פרנסה דהיינו מזון שמשפיע לנו המלכות בבחי' ותתן טרף לביתה :**

וז"פ מזה שאמרו בגמרא **(שבת קד.) ט"ז מנצפך צופים אמרו,** כפי שיבואר כי אותיות מנצפך שהן חמש אותיות סופית שבא' ב', ידוע שהם בחי' דין, כי הן ה' אותיות כפולות, הרומזות למלכות בחי' סוף המדרגות, כאימרא שכופלין אותה בסוף הבגד. גם סדר הנכון שלהם הוא כמנפץ, רומז לניפוץ דהיינו דין ושביירה, שעושה רבים מאחד. לכן הם רומזין לוורידין, ששם הדם שהוא הנפש, בחי' רי"ו דין שצריך להמתיק, וזה נעשה ע"י בחי' צופים אמרו, כי צופים רומז להבל שאין בו חטא, כי הם הנביאים שמקבלים נבואתם מהכרובים, שהם בחי' רביא כי פניהם פני תינוקות, בחי' הבל שאין בו חטא, ו"אמרו" רומז לאמ"ר, שהוא סוד ירידת השפע כפי שיבואר.

^{מט} **ברכות נה.** – ואמר רב יהודה שלשה דברים (המאריך בהן) מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא וכו'... והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב (יחזקאל מא-כב) המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתוב (יחזקאל מא-כב) "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'", פתח במזבח וסיים בשלחן, ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל, ועבשיו שלחנו של אדם מכפר עליו.

^נ **חולין יז:** – אמר רב הונא בר רב קטינא אמר רבי שמעון בן לקיש שלש פגימות הן פגימת עצם בפסח פגימת אוזן בכבוד פגימת מום בקדשים ורב חסדא אמר אף פגימת סכין ואידך בחולין לא קא מיירי וכולן פגימתן כדי פגימת המזבח (דף יח) וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן, מיתבי כמה פגימת המזבח? ר' שמעון בן יוחאי אומר טפה, ר"א בן יעקב אומר כזית, לא קשיא הא בסידא הא באבנא.

פרש"י – מזבח. שנפגם פסול כדילפינן בשחיטת קדשים בפרק קדשי קדשים (דף נט). וזבחה אליו את עולותיך ואת שלמיך וגו' וכי עליו אתה זובח אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר והאי עליו בשבילו הוא כלומר כשהוא בחזקתו: **שתחגור.** אדישטי"ר: **באבנא.** כל דהו כדכתיב אבנים שלמות:

^{נא} שער המצוות פרשת ראה אות א וספר טעמי המצוות להארידל פרשת ראה

^{נב} מתוצו - אפך

^{נג} הוספה של מוהר"ת בתקפא

^{נד} **תהלים פרק קיא (ה) ט"ז** נתן ליראי יזכר לעולם פְּרִיתוֹ:

^{נה} **זהר משפטים ככא:** לגיון חד שאיל לר' אבא א"ל לא כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו אי הכי מאי דכתיב (תהלים קיא) טרף נתן ליראיו, טרף נתן לכלבים מבעי ליה, אמאי נתן ליראיו, א"ל ריקא מי כתיב טרפה נתן ליראיו טרף כתיב, ואי תימא טרף כטרפה, נתן ליראיו ודאי דמלה דא לא יהיב לאזדהרא ביה אלא לאינן דחלי שמייה ודחלין ליה, בג"כ האי מלה לא יהיב לכו דהא ידע דאתן לא דחלין ליה ולא נטרין פקודוי ובגין דהאי מלה חומרא דאורייתא ובעי לאזדהרא בה נתן ליראיו ליראיו ודאי ולא לאחרי וכל חומרי דאורייתא לא יהיב לון קודשא בריך הוא אלא לאינן דחלי חטאה לאינן דחלי פקודוי ולא לכו.

^{ני} תהלים הנ"ל ובמשלי לא טו ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.

^{נז} **שבת קד.** – דאמר ר' ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא מנצפך צופים אמרום ותיסברא והכתיב (ויקרא כז-לד) אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא מיהוה הואי מידע לא הוה ידעין הי באמצע תיבה הי בסוף תיבה ואתו צופים תקנינהו ואבתי אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדום.

ומבאר רבנו **מנצפך** הן חמש אותיות כפולות שבא"ב, והן תמיד בסוף התיבה, לכן הן רומזות לדין, כי הסוף רומז למלכות, ומלכות היא בחי' גבורות, וגם הכפל רומז למלכות, בבחי' האימרא שבסוף הבגד/ג'י, וכן ידוע/ג'י שה' גבורות נרמזות בה' אותיות מנצפך, לכן מנצפך הוא בחי' ורידין, בחי' רי"ו דין כי ריו גמט' גבורה וגמט' מנצפך/ס'.

וצופים, אלו נביאים שיניקתם מבחי' כרובים, בחי' תינוקות, בחי' הבל שאין בו חטא, בחי' אוירא דא"י, שם^{סא} מקבלין רוח הקודש, כדמצינו שהנבואה היא רק בארץ ישראל כמובא בזוהר (לך לך דף פה ע"א)/ס"ב ויקם יונה לברוח תרשישה [ס"ג] כי יונה ברח מהארץ, כדי שלא תשרה עליו נבואה, כי נשלח להוכיח את אנשי נינוה, וחשש שאם הם יחזרו בתשובה, יהיה זה קטרוג גדול על ישראל. **ואלו הצופים, היינו אלו שהם בבחי' הבל שאין בו חטא** שעל ידם מתגלין האבות כנ"ל ונמתק הדין, כשהם שוחטים אזי הם נהירין מאירים **בוורידין**, דהיינו ברי"ו דין, דהיינו **במנצפ"ך**, וע"י שנמתק הדין אזי **ומעלין את הנפש בבחי' מ"ג-מ"ז** מיין נוקבין, **וממשיכים שפע** דהיינו שהמין העולה מלמטה מעורר את הקב"ה להשפיע שפע ופרנסה לישראל. **והשפע מכונה בשם א"מ"ר** דהיינו בחי' חג"ת הנ"ל כי אמ"ר הם בחי' אור מים רקיע/ס"ד המשפיעים למלכות. וזהו מנצפך צופים אמרו, אמ"רו דייקא, דהיינו שעל ידי ההבל שאין בו חטא שיש להם, הם מעוררים הורדת שפע המכונה אמ"ר, והטעם שהשפע נקרא אמ"ר כי השפע מתחילה היא אור, בחי' החכמה שבמח האב ואח"כ נעשה מים, בחי' דם, ואח"כ רקיע בחי' לבוש גשמי, כמבואר בזוהר/ס"ז/ס"ו. והעניין בקיצור שאמ"ר רומז לסדר ההשתלשלות ממעלה למטה, אור רומז לשפע בראשיתו במח האב, בחי' אב בחכמה, קו החסד, ומים בחי' אמא בינה, קו הגבורה, ורקיע הוא המים שנקרשו ונעשו רקיע, בחי' הוולד בחי' תפארת.

^{ס"ה} גם ידוע שד' מילויי שם הויה השם ב"ן הוא כנגד המלכות והוא באותיות כפולות

^{ס"ו} מבואר בתורה קנד ותורה טו

^{ס"ז} עיין תיקון י דף כה: ותיקון בא דף נה: ולעיל בתורה יג אות ו'

^{ס"ח} גם בדפוס' שם, ומתלו - ששם

^{ס"ט} **זוהר לך לך דף פה.** - בזמנא דישאל הוה שראן על ארעא, ופלחי פולחנא דקב"ה, שכינתא הות צנועה בינייהו, ולא נפקת מגו ביתא לבר באתגלייא, ובגין כך כל אינון נביאים דהוו בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא באתרה כדקאמרין, ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא, דלא יתגלי עליה נבואה, ולא יהך בשליחותא דקב"ה. ואי תימא הא חמינן דאתגלייא שכינתא בבבל דאיהו לבר, הא אוקימנא דכתיב (יחזקאל א ג) היה היה, דהוה מה דלא הוה מן קדמת דנא, מיומא דאתבני בי מקדשא, והיה נבואה לשעתא הות, וכתיב על נהר כבר, נהר דכבר הוה מיומא דאתברי עלמא, ושכינתא אתגלייא תדיר עליה, דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד וגו', (שם האחד וגו'), ודא איהו חד מינייהו, ותמן אתגלייא שכינתא לפום שעתא, דאצטריכו לה ישראל לפום צערייהו, אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא, ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא, ולא תתגלי עליה, אזל מארעא קדישא וערק, דה"ד (יונה א ג) מלפני יהו"ה.

^{ס"י} יונה א' ג'

^{ס"יא} **בספר היצירה** מבואר שאמ"ר הם אש מים רוח ומשפיעים לעפר שהוא מנא דכולהו בחי' מלכות

^{ס"יב} עיין זוהר תרומה קסז: ומתוך מדבש שם שמבאר עפי" ע"ח שער טל פ"ה ושער יא פ"ה ועיין פ"ח לולב פ"ח. ופרס רמונים ח' ב'.

^{ס"יג} **זוהר הקדוש תרומה דף קסז.** - להבין ממלך הבא נעתיק בקיבור מש"כ האר"ל כט"ל פ"ה, כי טפת היחוד שממנה נוצר הולד היא תחילה צנועה כסוד אור, ואח"כ יורדת הטפה ומתלבשת בתוך המים שנתוך מעיה של האש, וס' מהפשטת ונעשה בחי' רקיע, והנה בהיותה בחי' אור הוא הוראה שהיא זכה בתכלית ואין צה התלבשות ועניות כלל, ואחר שנתלבשה טפת האור כלבש דק הקרא מים שהוא סוד דם האדם, שם כבר יש קלת עניות ועכירות המים בהעלם גדול, ואח"כ לריך לעשות לה לבוש צ' יותר עב, על ידי שהמים יקראו ויעשו רקיע שהוא בחי' כשר גידים ועלמות של האדם, שפאשר יבוא הולד לאורי העולם אז יהיה בבחי' רקיע מנוגס ומלוכש ונקרש, ועי"כ סודות העניינים באורך וכיוצא.

זוה שאלמ הקא רוא דדין צענין זה של אור מים רקיע יש סודי סודות, כי באלין תלתא אתציידי ואתגליי בגלופי רוא דייקנא דאדם באלו הג' בחינות נטעיי סודת קומת אדם העליון ונחקקים בחקיקות סוד פרטי אכיו, דאיהו אור בקדמיתא כי האדם בתחילה הוא בבחי' טפת אור בהיותו צנועה האב, לבתר מים ואח"כ נתלבש טפת האור במים כשניתנה הטפה במעיה של האש, לבתר אתפשט ואתעביד (דף קסז ע"ב) מים אח"כ כשהאב נותן את הטפה להאש, אז זרע שהוא האור מתפשט ונעשה מים, בלחותא דיליה חוקן כל לבני אורת אדם העליון שהוא ז"ל.

והוא כל כוונתו ציורא דייקנא דאדם בתולדתיה כעין החקיקה של ליוז סודת אדם התחונן בתולדתו, דהא בתולדתא דבר גש בקדמיתא זרע דאיהו אור כי בתולדות האדם בתחילה הוא זרע שהוא אור כשהיה כלול צנועה אביו, ונקרא הזרע אור דהא נהירי דכל שייפי גופא איהו ההוא זרע כי האדם ומלכות כל אביו הגוף נכלל בהוה, ובגין כך דאיהו אור לכן הוא נקרא אור, וכן להיפך והוא אור אקרי זרע וזה האור נקרא זרע דכתיב אור זרוע דהיינו ההוא זרע ממש נקרא אור. לבתר ההוא זרע דאיהו אור אתפשט ואתעביד (דף קסז ע"ב) מים אח"כ כשהאב נותן את הטפה להאש, אז זרע שהוא האור מתפשט ונעשה מים, בלחותא דיליה אגליי יתיר ואתפשט פשיטו גו אינון מים בלימות המים נחקק והתקן הזרע יותר ומתפשט בהתפשטות בתוך אלו המים, כי בחי' המים היא התעבות האור, והוא פשיטו דגופא לכל סטרין התפשטות סודת הגוף לכל האדמים, כי אח"כ נקראו המים ונעשה ונגמר גוף הולד בהמשך זמן העיבור ואז נקרא רקיע כלתקון.

ואחרי עור פיון דאתציידי ואגליי ציורא ודיקנא דגופא כיון שנטעיי ליוז הגוף בכללותו ונחקק אביו ליוקטו כפרטותו, והיינו אקריש ההוא פשיטו ואקרי רקיע כשנקרש התפשטות המים ונקרא רקיע, ודא איהו רקיע בתוך המים ועל זה נרמז מש"כ יחי רקיע בתוך המים, ולבתר דאקריש קתיב ואחר שנקרש המים ונעשה רקיע, כתוב ויקרא אלהים לרקיע שמים שנתקן פלרף ז"ל ונקרא שמים, דהא אקריש ההוא לחותא דגופא דהוה גו אינון מים כי כבר נקרא כח לימות הגוף שהיה תוך אותם המים ונגמר פלרף ז"ל בשלימות.

וזהו "מנצפך צופים אמרו" שה"צופים" הוא השוחט הכשר שזכה להבל שאין בו חטא ע"י צדקה לא"י והמתיק את הורידין ריו דין דהיינו את ה"מנצפך" ע"י שחיטה וברכה בכוונה, ע"י נמשך בחי' "אמ"ר" דהיינו שפע פרנסה לישראל.

וכשממתיקים את המנצפך דהיינו בחי' הדינים שבמלכות בחי' דם בחי' נפש חשוכה, ועושים ממנצפך אדני שהיא המלכות שנמתקו דיניה, ונעשית דיבור המאיר. כי מריו נעשה צורת אלף/ס' כזה א דהיינו י' עליונה ו' באמצע ור' תחתונה במקום הד', ונעשה אדני כי ריו נעשה א ודין נעשה דני. ואדני הוא דיבור, הוא השכינה, כמ"ש (תהלים נא) אדני שפתי תפתח. ומהבל הזה של הדיבור, היינו אדני, יוצא השפע ונתחלק לכ"א – לכל אחד לפי בחינתו.
וז"פ (תהלים סח) /סח' אדני יתן אמ"ר המבשרות צבא רב, לכ"א לפי בחינתו דהיינו שמלכות שנמתקה ממנצפך לאדני – ע"י שקבלה אמ"ר עכשיו היא משפיעה לנו אמ"ר דהיינו שפע פרנסה :

וזה שאחז"ל בגמרא (סנהדרין ק"ד ע"ב) /ס' על הפסוק בתהלים יד אכלי עמי אכלו לחם אדני/ע' לא קראו [ע"א/עב], דהיינו שהשפע של ישראל מגיע אל אויביהם בגלל אותם מישראל שלא קוראים אל הש"י, ומי הם רב אמר אדני – לא קראו אלו הדיינים, ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות, ומבאר רבינו מר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי ושניהם התכוונו לשוחט, שבגללו הפרנסה של ישראל מגיעה אל אויביהם, כי לא כיוון כראוי בברכת השחיטה, דהיינו שלא קרא אדני – דהיינו שלא העלה מ"ן למלכות, ומבאר רבינו שרב אמר אלו הדיינים הכוונה שפגם השוחט הוא שלא המתיק הדינים, ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות הכוונה שהפגם הוא שלא היה לו הבל שאין בו חטא (אולי ע"י צדקה לא"י),
רב אמר אלו הדיינים, היינו רי"ו דין דהיינו שרבונו לומד שמלבד הפשט הפשוט שהדיינים שמעוותרים את המשפט גורמים לזה, עוד רמוז בדברי רב ענין הנ"ל שהשוחטים כיון שלא מכוונים כראוי לא ממתיקים הדין וע"י לא נמשך פרנסה לישראל, כי ע"י שאינם מעלין את הנפש בבחי' מ"ג, שאין עושין מרי"ו דין אדני דהיינו המתקת הדין, כי א' רומז לאלופו של עולם, שצריך להאיר בדין, ואזי הוא דין קדוש, בחי' דיבור קדוש, וזהו כוונת הפסוק "אדני – לא קראו", רמז לשוחטים שאינם מהוגנים, שמקלקלים הדיינים, היינו רי"ו דין, היינו מנצפך, היינו הדמים שהם הנפשות, כי מנצפך הם ה' אותיות שבסוף תיבה, כנגד ה' דמים טמאים של הנדה כידוע בגמרא נדה יט. [ע"ג/ע"ד] והדם/ע"ד והטומאה הם דין

^{טו} עיין פל"ח אות י' עיין בפרי עץ חיים שער העמידה פרק א' בהג"ה שם אדני"ג אותיות הם דין, והם ה' פעמים דין הרומזים לה' גבורות מנצפך ואות א' להמתיק מפני שא' ציורו ריו ושם ג' אבות כל אחד משם ע"ב שעולין ריו אם כן זו האלף להמתיק הגבורות עכ"ל ומזה תבין ביותר מה שכתוב במאמר זה באות ו' ענין המתקת המנצפך בחינת ורידין ריו דין שיהיה נעשה מזה אדני, וכל זה על ידי בחינת ההבל שאין בו חטא, היינו כנ"ל באות ד' שעל ידי ההבל שאין בו חטא נתגלגל האבות בעולם כדי לות הדין וכו', היינו כי האבות הם בחינת ריו בחינת האלף של אדני כנ"ל:

^{טז} תהילים פרק סח (יב) אֲדֹנָי יְתֵן אִמֹר הַמְבַשְׂרוֹת צָבָא רָב:

^{טז} סנהדרין דף קד: – "אוכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו" אמר רבא אמר רבי יוחנן כל האוכל מלחמן של ישראל טועם טעם לחם ושאינו אוכל מלחמן של ישראל אינו טועם טעם לחם ה' לא קראו רב אמר אלו הדיינים ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות
 רש"י – טועם טעם לחם – שהגויים מוצאים טעמים בלחמן של ישראל, שהנאה הוא להם כשגוזלין אותן: אלו הדיינים – מטה משפט בשביל עונותיהם היו לחם עמי למאכל אויביו: מלמדי תינוקות – שעושין מלאכתן רמיה:

^ע בפסוק כתוב הויה או אלקים ובגמרה הגרסא ה' לא קראו כפי הכתוב בפרק יד ורבינו שינה לאדני כיון שביאר לעיל שבענין שלנו הפגם הוא באדני – ולפ"ז כוונת רבינו בעיקר לפסוק בפרק נג ששם כתוב אלקים לא קראו, כי אלקים הוא דין בחי' אדני ששניהם במלכות. ועיין פל"ח שביאר דהיינו דכתיב לא קראו דייקא כי שם הויה נקרא אדני –

^{עא} תהלים יד' – ה' לא קראו, ושם נד' ה' – אלקים לא קראו. ועיין פל"ח אות ד' וצ"ע נראה שנעלם ממנו פרק נד

^{עב} תהילים פרק יד (ד) הֲלֹא יָדְעוּ כָּל פְּעֻלֵי אֲנֹן אֲכָלִי עַמִּי אֶכְלוּ לֶחֶם יְדוּד לֹא קָרְאוּ:

^{עג} עץ חיים שער כה דרוש ב (כלל ד' מח"י הכללים) שער לה פרק ה, שער מט סוף פרק ג, וספר הלכותים כי תצא סוף פרק בא ד"ה וד"ס מ' יום. ובטעמי המצוות פרשת מצרע.

^{עד} נדה דף יט. משנה חמשה דמים טמאים באשה האדום, והשחור, וכק"ח כרכום, וכמימי אדמה, וכמוזג. עכ"ל. הפרוש כי אדום הוא הצבע העיקרי של דם, וכשהוא מתקלקל אזי נעשה שחור, ולפעמים הוא בהיר יותר כצבע פרח הכרכום הגדל בקרן זוית הערוגה, או כמים שנתערב בהם אדמה מנקעת בית כרם, או כיון החזק שהיה ביניהם כשהוא מוזג בשני שליש מים. כל דם היוצא מרחם האשה שצבעו אחד מחמש אלה הוא טמא, ואם הוא בצבע אחר הוא טהור.

עץ חיים שער לה פרק ה – כבר ביארנו שה' דמים טמאים הם מסוד ה"ג מנצפך" אלו אמנם היתוך הוזהמא אינו אלא לבסוף שהוא גבורות ההוד שהוא ה' ובהאחו שם החיצונים נהפך ונעשה דם נדה ונעשית דוה שהיא נדה האמורה בתורה וזהו נתנני שוממה כל היום דר"ה.

כידוע. **רמז לה' בחינות שיש לנפש** דהיינו נפש רוח נשמה חיה יחידה, **כמ"ש חז"ל** בגמרא (ברכות י"א.) ויששאלו שם על פרקים קג קד בתהלים **הני חמשה** פעמים שאמר שם דוד המלך **ברכי נפשי** [ע"י/ע"י] **כנגד מי וכו'** ומתמצת הגמרא שם כנגד הקב"ה וכנגד הנשמה ומונה שם חמש דברים שדומה הקב"ה בעולם לנשמה שבגוף, א-ה' מלא עולם ונשמה ממלאה את הגוף, ב-ה' רואה ולא נראה וכך הנשמה, ג-ה' זן את העולם וכך הנשמה את הגוף, ד-ה' טהור והנשמה טהורה, ה-ה' יושב בחדרי חדרים וגם הנשמה בחדרי חדרים. וביאר שם המהרש"א כי האדם עולם קטן וכו' [ע"י]

ושמואל אמר שהפסוק "אדנ-י לא קראו" **אלו מלמדי תינוקות**, והתכוון לרמוז לשוחטים **שמקלקלי את ההבל של התנוקות של בית רבן שאין בו חטא**. דהיינו **כשדיבורו והבלו של השוחט, אינו בבחי' הבל שאין בו חטא, בחי' אוירא דא"י, אזי עי"ז מתקיים פסוק הנ"ל "אכלי עמי אכלו לחם"** דהיינו הגויים אויבי ישראל הם אוכלים לחם ולא ישראל, כי **הפרנסה של ישראל נתמעט ואזי השפע יורד לחיצונים**.

כי כשיש להשוחט בחי' הבל שאין בו חטא, דהיינו בחי' חרב לה' בחי' צדקה דא"י בחי' נפש בחי' תורה כנ"ל, גם הנפש שעולה מהחי להמדבר שלו דהיינו הנפש המגולגלת בחי, **ג"כ נתעלה בבחי' מעלות אלו הנזכר ע"י ששוחט ומברך כראוי** : סיכום העניין שלמדנו באות ו' בכוננת הזהירו בוורידין עיין פרפראות לחכמה אות ה' [ע"י]. ובהמשך באות ז' יבאר את ההזרה השלישית הזהירו בבני עם הארץ.

עץ חיים שער מט סוף פרק ג – וז"ס פרה אדומה והבן היטב מאד כי בזה לא יכול משה ושלמה לעמוד על ביאוריה איך זה הטו"ר ביחד ועיין תקון ח' ומטהרת הטמא ומטמא הטהור בבחי' טו"ר והיא פרה כי היא בנוק' דנוגה בסוד מנצפ"ח ה' דמים טהורים וה' דמים טמאים גימ' פרה.

ספר הליקוטים פרשת תצא – סוף פרק כא – ואלו הב' מנצפ"ח שלוקחת האשה, הם עשר דמים, ה' טהורים ה' טמאים. אותם ה' של מנצפ"ח מצד הבינה טהורים, ואותם ה' של מצד ז"א הם טמאים, והם יותר דינים, והם נגד ציון וירושלים, ולכן ציון הוא רחמים, וירושלים דין:

ע"ה אע"פ שיש חמש דמים טהורים הפירוש שאע"פ שהם יוצאים ממקום הדם הם לא דם.

ע"ה ברכות דף י. מר עוקבא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון בן פזי והוה מסדר אגדתא קמיה דרבי יהושע בן לוי אמר ליה מאי דכתיב "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו" אמר ליה בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא, מדת בשר ודם מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים, והקדוש ברוך הוא אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים. וכו'.... **אמר ליה אנא הכי קא אמינא לך הני חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקדוש ברוך הוא וכנגד נשמה, מה הקדוש ברוך הוא מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף, מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה אף נשמה רואה ואינה נראית, מה הקדוש ברוך הוא זן את כל העולם כלו אף נשמה זנה את כל הגוף, מה הקדוש ברוך הוא טהור אף נשמה טהורה, מה הקדוש ברוך הוא יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי חדרים. יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו וישבח למי שיש בו חמשה דברים הללו:**

ע"ה תהלים פרק קג פסוקים א' ב' כב ופרק קד פסוקים א' לה. במהרש"א על הגמ' שם מבאר כל פסוק לאיזה בחי' רומז

ע"ה תהילים פרק קג (א) לְדָוִד בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יְדֹד וְכָל קְרָבִי אֶת שֵׁם קְדֹשׁוֹ: (ב) בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יְדֹד וְאֶל תְּשַׁבְּחִי כָּל גְּמוּלָיו: (כב) בְּרָכִי יְדֹד כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מְמִשְׁלָתוֹ בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יְדֹד: פרק קד (א) בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יְדֹד אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתִּי: (לה) יִתְמו חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יְדֹד הַלְלוּ יְהוָה:

ע"ה מוהרש"א ברכות דף י. הני ה' ברכי נפשי וכו'. כבר ידוע בספרי המחקר כי האדם נקרא עולם קטן בכל עניניו והיינו גופו של אדם. וקאמר הכא דהנשמה שבגוף, והיא רוחנית כנגד הקב"ה, בדמיון הא' דמה הקב"ה מלא כל העולם, כמ"ש "מלא כל הארץ כבודו", אף הנשמה מלאה כל הגוף שהוא כנגד עולם, וז"ש "ברכו ה' מלאכיו וגו', ברכו ה' כל צבאיו וגו', ברכו ה' כל מעשיו וגו', שהם כלל ג' עולמות, ומסיים "בכל מקומות ממשלתו", דהיינו בכלל כל שלשה עולמות ברכי נפשי את ה', דהיינו שהיא מלאה ומשלה נמי בכלל הגוף שהוא עולם קטן. **השני מה הקב"ה רואה כו' וז"ש ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו' דהיינו שהנשמה היא בקרב אדם רואה ואינה נראית, דהקרביים הם בסתר כדלעיל שהם צורה בתוך צורה כו'. הג' מה הקב"ה זן כו' וז"ש ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי וגו', ומסיים ביה המשביע בטוב עדיך וגו'. הד' מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה, דהיינו בתחלת נתינתה באדם, כמ"ש אלהי נשמת בי טהורה היא כו', וז"ש "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם" בנשמתן הטהורה שנתנה בהם כי טמאה, אבל נפשי שאני מחזירה לו טהורה תברך את ה'. הה' מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים כו' וז"ש "הוד והדר לבשת וגו' עוטה אור כשלמה נוטה שמים וגו'", שהן חדרי חדריו, ברכי נפשי שהיא הנשמה, שהיא יושבת כן באדם בחדרי חדרים וכו'.**

פרפראות לחכמה אות ה' – שם אות ו', בענין השוחטים וכו' כי זה כל ענין השחיטה להעלות מחי בחינת בהמה סכלות חשך וכו' לבחינת אדם, כי על ידי השחיטה יוצא הנפש המלוכש בדם החי שהוא הבהמה או חיה או עוף שהיה כבוש זמן רב כל כך בהחומריות והסכלות והבהמיות והחשכות של החי שהוא בהמה ממש, ועכשיו הנפש הזה יוצא מהחי ונכלל בדיבור הברכה שעל השחיטה, ועל ידי זה נתתקן הנפש עד שיכול לחזור למקומו ושורשו שהוא השכינה שהוא בחינת מדבר בחינת אד"ני שפתי תפתח בחינת מלכות פה בחינת חרב פיפיות בחינת חרב המדבר, ואזי נעשה על ידי זה יחוד גדול למעלה ונמשך על ידי זה פרנסה לישראל ועל כן נקרא החליף מאכלת כמבואר בפנים וגם כפשוטו שמתיר הבשר לאכילה, ואז נתתקן גם החומריות של החי כי ניתן לאכילת אדם שהוא מדבר, והאדם אוכל אותו ומקבל חיות וכח על ידי זה לדבר דיבורים קדושים לפני השם יתברך. נמצא שעל ידי זה מכניעין ומבדילין את גסות החומריות של החי והבהמה, שנעשה פסולת גמור ונרחה אל החוץ, והפנימיות והרוחניות שבו, עולה לבחינת אדם, בחינת מדבר כנ"ל, ועל כן צריך גם

אות ז

עיינ שער הגלגולים הקדמה לח, ודע כי לעולם כשהנשמה היא גדולה מאד, אי אפשר להוציאה מן הקליפות, אלא ע"י מרמה ותחבולה, וכמו שאירע לי, שלהיותם החיצונים חושבים, שכבר הייתי אבוד ביניהם ח"ו, לא חששו על הענין, והוציאני הקב"ה מביניהם, על צלם מקיף הרב מגיד משנה, והם חשבו כי אדרבא לטובתם היה, ונהפכתי להם לאויב. וכן תראה, כי הנשמות רבות גדולות, באים בבני עמי הארץ, ולפעמים בבני רשעים, כגון אברהם מתרח, ולא הספיק זה, אלא כמ"ש חז"ל וכן נזכר בזוהר, כי תרח ארתח למאריה, שנזדווג עם אשתו בנדה, ואז יצא אברהם אבינו ע"ה, כי על ידי כך רימה השם ית' את החיצונים, והמשיך באותה טפה נשמת אברהם אבינו ע"ה, ולא ידעו החיצונים כי זהו תיקונו. וזהו הטעם שתרח נתגלגל באיוב, ולכן נדון בשחין, כי הבא על הנדה לוקה בצרעת. וכן לסבה זו הושלך אברהם להתלבן בכבשן האש והבן זה:

וזהו פירוש הזהרו בבני עם הארץ, כי זה ידוע שהנפשות

להשחט שיהיה לו בחינת הבל שאין בו חטא, בחינת אוירא דארץ ישראל, בכדי שיוכל על ידי זה להכניע ולדחות החשך והדין והסכלות והבהמיות של החי שגבר על הנפש המלובש בו, ולהמשיך בחינת אור וחסד בחינת תורה בחינת אדם, ולהעלות הנפש הזאת לבחינת אדם, בחינת מדבר כנ"ל, ועל כל פנים צריך ליזהר מאד מן הטריפות חס ושלום, וכן לכוון על כל פנים בברכתו שעל השחיטה, ולשום את כל הנ"ל על לבו, שהנפש עולה ונכלל על ידי זה, בבחינת מדבר, מה שאין כן ברכה בלא כוונה, היא בעצמה כגוף בלא נשמה כידוע, ואיך אפשר להנפש לעלות על ידי זה מבחינת בהמיות בחינת גוף, לבחינת נפש אדם, וזה בחינת (סנהדרין צ"ו) הזהרו בוורידין כר"י שמחייב לחתוך את הורידין בעוף, בכדי להוציא את הדם שבהם, כי העוף דרכו לצלותו שלם, כי הנפש מלובש בדם, וצריך להוציא את הדם בשלימות, ולהפרישו מן החי, בכדי שתעלה הנפש המלובש בהדם, למקומה בשלימות, על ידי השחיטה והברכה, והרוחניות שבבשר החי יתקן על ידי האכילה כנ"ל, ועל כן סמך ר"י דבר זה אל ענין השחיטה, כמבואר במשנה דהשוחט (חולין כ"ז), אף על פי שטעמו הוא רק משום הוצאות הדם כנ"ל, כמבואר בגמרא, אך זה לרמוז על הנ"ל שתיקון הנפש שבדם הוא על ידי השחיטה כנ"ל:

הנכבדות* נשמות גבוהות שעתידות להיות ת"ח, לפעמים קליפת נגה עושקת אותן בתוך הטיקלא^א דהיינו המשקל האמור בזהר (סבא משפטים ד' קיג. ובשאר מקומות [א] ו') דהיינו בקליפו' נוגה ו') שנקראת משקל, כי אינה רע גמור, אלא ממצע בין טוב לרע שניתן לתיקון ע"י שמעלים אותו לקדושה, ועל שם שנתון למשקל המעשים שלנו, נקרא משקל, ובארמית טיקלא, ושם נמצאות נשמות הגרים ובעלי תשובה, אבל נפשות הגויים הם בג' קליפות הטמאות ו') שצריך לדחות לחוץ. ואולי גם נקרא טיקלא רמו שהוא עיקר התקלה שבה נכשלים רובה דעלמא, כי היא כוללת כל ענייני הרשות, שהם כמו רשת שפורסת הקליפה הזו, כדי להפיל מהרשות, אל האיסור הגמור. וקליפו' נוגה רוצה ו') שישתקע שם הנפש, אזי היא עושקת מהקדושה ונותנת אותן בתוך טיפת זיווגו של עם הארץ, כדי שיתַטַּנֵּף הנפש ההוא"י ביותר [ט] כי עמי הארצות הם שקץ ונשותיהם שרץ וכו' (פסחים מט:). ונראה שככל שקליפות נגה

^א בתשכס הוסיף כאן בסוגרים - [הנעשקות]

^ב בדפוס הטיקלא ובלוח השמטות שם כתב לתקן הטיקלא ובתקפא תיקן הטיקלא

^ג ע"ש ע"פ אדם עשוק בדם נפש (משלי כח יז) ופסוק ושבתי וראיתי את כל העשוקים וכו' (וקהלת ד א)

^ד עיין זהר פנחס וכו' תצא שהקליפה נותנת בטיפת ע"ה (הריצ"ח)

ע"ש בזהר כמה ביאורים בסוד דמעת העשוקים שתמה עליו שלמה המלך, וסוד קליפת נגה שיש בכחה לעשוק נשמות. ובטעמי המצוות בראשית להאריז"ל בביאור הלחש עטיפא בקטפא. ובלקוטי תורה בלק עה"פ ויקר אלקים לבלעם. עוד עיין מדרש תלפיות (לרבי אליהו הכהן בעל שבת מוסר) דף קצב במהדורת תרלה מבאר למה בני ע"ה ת"ח כי אין קטרוג על זיווגם. ועיין סבא דמשפטים דף צה: עה"פ עת אשר שלט האדם באדם לרע לו" שם מבואר שהנשמות הנעשקות ע"י קלי' נגה נעשה מהן גם ממזרים, ואולי לזה כיוון רבינו וסבר דה"נ בן הנדה וצ"ע.

^ה נגה נקראת קליפה, כי אע"פ שאפשר העלותה ולצרפה לקדושה, היא נשארת קליפה אלא שהיא קליפה דקה שמרוב דקותה נחשבת לחלק מהפרי.

^ו כמבואר ביחזקאל פ"א שיש ג' קליפות טמאות המכונות רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ועוד קליפה אחת ממוצעת נקראת נוגה.

עיין יחזקאל פרק א (ד) וְאָרָא וְהָיָה רוּחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן עַנְן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְּלַקַּחַת וְנִגְהָ לֹא סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ בָּעֵין הַחֲשֵׁמֶל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

^ז צ"ע פתח ברבים וסיים ביחיד קליפות רוצה דמשמע שיש ממונה על כל קליפות נוגה.

^ח גם בדפוס ההוא, ומתלו - ההיא

^ט עיין שער הגלגולים הקדמה טו

^י שער הגלגולים - הקדמה טו - ובה יתבאר טעם, למה מצינו היות צדיקים גדולים, בני רשעים גמורים. וכמו שמצינו באברהם, שהיה בן תרח, כומר גדול, ועושה פסילים למכור לכל העולם ולהחטיאם. ובוזה יתבאר, למה הקליפות מתאווים כ"כ להחטיא את האדם, עד כי גרמו להחריב בית המקדש, ולהגלות שכינתו יתברך בין הגוים, ולהכעיס את השי"ת אשר בראם. וסוד הענין דע, כי ע"י חטאו של אדה"ר, נפלו כל הנשמות לתוך עמקי הקליפות.... ונחזור לענין, כי בהיות השכינה בתוכם, מוכרח הוא שיקבלו מזון ושפע וחיות, ואין השכינה גולה ביניהם, אלא לסבת הנשמות. ולכן כל מגמתם היא, להמשיך הנשמות בתוכם, ולעכבם שלא יצאו, כדי שיחיו ויתפרנסו על ידם. והנה כפי גדול ערך הנשמה, כך גדול ערך השפע הנמשך אליהם. ולכן בהיות איזו נשמה יקרת הערך, אינם מניחים אותה לצאת מתוכם, וכל מגמתם לטנפה ולטמאה ככל הבא מידם, כדי לעכבה אצלם תמיד. ולפעמים שהם מתייראים אולי איזה צדיק גדול יעשה איזה מצוה גדולה, ויהיה יכולת בידו להוציא אותה הנשמה מתוכם, ולהמשיכה בטפת זרעו בהודווגו בקדושה עם אשתו, ולכן בראותם איזה רשע פגום בתכלית, טורחים הרבה ומקטריגים לפני השי"ת על הנשמה ההיא, להכניסה בטפת זרעו המזוהמת, כדי שע"כ תתקלקל הנשמה ההיא יותר מבתחלה ותפגום בתכלית, ועי"כ תחזור לידם פגומה מאד, ולא תצא עוד מתוכם. והנה הקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ובפרט זו הנשמה הטהורה והמעולה, ואז שומע לקולם, ומכניס במקום הרע ההוא, וכיון שיצאת מתחת ידם, הקב"ה עוזר אותה, והיא מתנערת מעפר שריפת חטאתה וטומאתה, ומכשרת במעשיה, כמרגלית המתרחצת ומראה זכותה לעיני הכל, ולא די בי אותה הנשמה נתקנת, אלא גם אביו שהולידו זוכה ע"י בנו וחור בתשובה ע"ד מה שנתבאר אצלינו בענין איוב, שהיה גלגול תרח אבי אברהם, אשר שב בתשובה ע"י בנו אברהם. והקב"ה מרמה בקליפות, כי חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח:

^{יא} פסחים דף מט: - תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת גדולי הדור, לא מצא בת גדולי הדור, ישא בת ראשי כנסיות, לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי צדקה, לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות, ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ (שאינן זכירות במצוות) ועל בנותיהן הוא אומר ארור שכב עם כל בהמה (שהן כבהמה שאין להן לב להבין). תניא רבי אומר עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר "זאת תורת הבהמה והעוף", כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף: אמר רבי אלעזר עם הארץ מותר לנוחרו (לביישו עד שאילו סומקא ואתי חיזורא - מהרש"א) ביום הכיפורים שחל להיות בשבת אמרו לו תלמידיו רבי אמור לשוחטו אמר להן זה טעון ברכה וזה אינו טעון ברכה: אמר רבי אלעזר עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר "כי היא חייך וארך ימך" על חייו לא חס, על חיי חבירו לא כל שכן. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן עם הארץ מותר לקורעו כדג אמר רבי שמואל בר יצחק ומגבו: תניא אמר רבי עקיבא כשהייתי עם הארץ, אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור, אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב, אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים, אף עם הארץ מכה ובוטל ואין לו בושת פנים: תניא רבי אליעזר אומר אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן היו הורגין אותנו. תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר "תורה צוה לנו משה מורשה" אל תקרי מורשה אלא מאורסה. גדולה שנהא ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן: תנא שנה ופירש יותר מכולן. תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ, אין מוסרין להן עדות, ואין מקבלין ממנו עדות, ואין מגלין להן סוד, ואין ממנין אותן אפוטרופוס על היתומים, ואין ממנין אותן אפוטרופוס על קופה של צדקה, ואין

עושות נשמה יותר גבוהה, כך נותנת אותה בטיפת זיווג יותר רחוק מהקדושה, כמו שמצינו גרים שהיו נשמות גבוהות מאד, כגון אברהם אבינו, ורחב, ורות, ורבי עקיבא מבני בניו של המן, ורבי מאיר בעל הנס מבני בניו של סיסרא. ונשמות ישראל הוליד אדם הראשון מחימום הקליפה בק"ל שנים שפרש מאשתו¹². ונשמת משיח התגלגלה בלוט ובתו הבכירה, ובער בן יהודה, ובזיווג יהודה ותמר, ובפרץ, ובמחלון, ובעובד בן רות, ובישי שהתכוון לשפחתו והוליד את דוד¹³. שחשבו לממזר עד ששמואל משח אותו למלך, ורחבעם מנעמה העמונית. והקב"ה מניח לקליפה לעשוק אותן כדי שתצא מידם, כי כשהיא בטומאת עולם הזה החיצונים מניחים לה כי בטוחים שהיא בידם. ואזי בסיעתא דשמיא מתגברת ויצאת מהן כמבואר בשער הגלגולים הקדמה טו הנ"ל/ט¹⁴.

נמצא שבני עמי הארץ הם נפשות יקרות, אלא שהם כציפרים האחוזות בפח [טו]¹⁵/טו דהיינו במלכות¹⁶. תאוות אביהם העם הארץ. מאין אנו יודעים הדר תפארתם, אלא ע"י תורתם. כשאנו רואים שהם ת"ח-תלמידי חכמים, בידוע שיש להם נפש יקרה.

וכל התורה שהם מגלים, הוא הכל גילוי להשוות כי כשרואה שיש תורה גבוהה אצל בני עם הארץ, צריך להבין שיכול להיות נפש גדולה בתוך בהמה, וכמו שבטיפת ע"ה עשוקה נפש נכבדה של ת"ח, וצריך לגאול אותה ע"י הכבוד, כדי שתעלה מ"ן למלכות, שע"ז ירד שפע פרנסה לישראל, כן בבהמה שהוא שוחט עשוקה נשמת ישראל המגולגל בה, וצריך לגאול אותה ע"י שמכוון לכבוד שמים, בברכה ושחיטת

מתלוין עמה בדרך, ויש אומרים אף אין מכריזין על אבידתו (דלא אחיך במצות הוא), ותנא קמא זמנין דנפיק מיניה זרעא מעליא ואכיל ליה, שנאמר "כין וצדיק ילבש":

¹² **שער הפסוקים פרשת שמות - כל אותם השדין ורוחין, שנבראו באותם ק"ל שנה שפירש אדם מחוה כנודע, כלם נשמות עליונות קדושות מבחי' הדעת, ונתערבו בקליפות, וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם, עד תום חלאתם מהם, ע"י גלגולים רבים. ולכן תמצא, כי לא נולדה אומת ישראל, עד יעקב ואילך, כי כל רוב הנשמות היו מעורבות בקליפות, והיו הולכות ומתבררות, ומתגלגלות מדור לדור, ולא התחילו תיקונם, עד יעקב בחיר שבאבות, שתקן את אדה"ר, וגם אז התחיל תקון בניו, הם הנשמות הנזכר, והיו מתבררים והולכים בגלות מצרים, עד שיצאו ישראל ממצרים:**

¹³ **עיין שער הגלגולים הקדמה לח - ודע, כי לעולם כשהנשמה היא גדולה מאד, אי אפשר להוציאה מן הקליפות אלא ע"י מרמה ותחבולה, וכמו שאירע לי, שלחיתם החיצונים חושבים, שכבר הייתי אבוד ביניהם ח"ו, לא חששו על הענין, והוציאני הקב"ה מביניהם, על צלם מקיף הרב מגיד משנה, והם חשבו כי אדרבא לטובתם היה, ונהפכתי להם לאויב. וכן תראה, כי הנשמות רבות גדולות, באים בבני עמי הארץ, ולפעמים בבני רשעים, כגון אברהם מתרח, ולא הספיק זה, אלא כמ"ש חז"ל וכן נזכר בזוהר, כי תרח ארתח למאריה, שנזדווג עם אשתו בנדה, ואז יצא אברהם אבינו ע"ה, כי ע"כ רימה השי"ת את החיצונים, והמשיך באותה טפה נשמת אברהם אבינו ע"ה, ולא ידעו החיצונים כי זהו תקונו. וזהו הטעם שתרח נתגלגל באויב, ולכן נדון בשחין, כי הבא על הנדה לוקה בצרעת. וכן לסבה זו הושלך אברהם להתלבן בכבשן האש והבן זה: וכן דוד המלך ע"ה, לא יצא מן החיצונים, אלא באותו מעשה הנזכר לרז"ל על פסוק הן בעון חוללתי, שחשב ישי אבי דוד שבא אל פילגשו, והיתה אשתו ממש. וכן אשתו ראתה טפת דם בסוף הזיווג, וזש"ה ובחטא יחמנתי אמי, כי אלולי כך, לא הניחיהו החיצונים לצאת לעולם. וכן זהו הטעם, של תמר, ורות, ורחב הזונה, וכל נשמות הגרים, וכל מלכי בית דוד, והמשיח, שבאים מן רות המואביה, ומזווג יהודה ותמר, וכן ר' עקיבא בן גרים, שהוא מבני בניו של סיסרא, כי זו היא המרמה ותחבולה שהקב"ה עושה עם הקליפה, ומרמה אותה להוציא נשמה עשוקה בתוכם והבן זה:**

¹⁴ **ועיין זכר דוד' לר' דוד זכות ממדינת מאמר ג' פרק צה דף שב (ד"ה וביאור ענין) ובספר 'נזר הקודש' על בראשית רבה כט, ג' דף קמא: (ד"ה ואננם כל זה) שברוב הפעמים הנשמות הטהורות שבאות לעולם מתגברות על הרע שהן ניתנו בתוכו כאשר יצאו מבין החיצונים. ועיין בדרך פיקודין' לר' צבי אלימלך מדינוב מצוה א' פריה ורביה חלק המחשבה אות ד (ד"ה וזהה כשיכלו) כי בזמן שהנשמה נמצאת פה בארץ במקום גרוע כל כך אז 'החיצונים' מרגישים שהנשמה נמצאת למעשה עדיין 'ברשותם' והיא תימשך אחריהם, לכן הם לא משתדלים כל כך להחטיא אותה ועיין זכר דוד הנ"ל ונזר הקודש הנ"ל שלמעשה הנשמות הללו הולכות ומטובות את מעשיהם ויוצאות ונפרדות מכוח הרע, וחוזרות לטובות לטוב הראשון. ואילו 'הקליפות' לא יודעות ולא מבינות מהדבר הזה ועיין ספר ידו בכל למחבר 'שבט מוסר' סימן קלח שככל שהזיווג הוא קדוש וטהור אז יש יותר ויותר מקטרגים וממילא לא ניתן להעביר דרכם את הנשמות הקדושות, ואילו במקום שהזיווג פגום ניתן לקבל את הנשמות הללו עוד כתב בספרו סמוכים לעד' פרשת נח (ד"ה א' בחקירה הנזכר) לכן דווקא אדם המתקדש בתכלית הקדושה ועושה הכנות, הרי הוא מעורר את הקטרוג ומביא עליו עצות מרחוק לתבוע טוב מבעליו, וחלילה יכול להוליד בן רשע. ואילו על אדם רשע השטן מתיימשך מלקטרג, באומרו "מה טוב יכול לצאת ממנו?" ובין כך ובין כך הוא מוליד בן צדיק, כי לא היה עליו קטרוג. ומזה הטעם היו גדולי הדור עושים דרכם באופן המבלבל דעתו של השטן כדי שלא ייתן דעתו עליהם, ואדרבא יחשוב שדרך איסור הוא, ויטיימש מהם וילך לו, ובין כך ובין כך משלימים כוונתם הטובה ומולידים צדיקים. וזוהי דרך נכונה לא לעשות תנועות והגזמה בקדושתו כי עם דרך העלמה, ובלבו יחשוב קדושה - כך שלא ירגיש השטן ויתבלבל. (כמבואר כל זה בגליון מטעמי חיים וישב תשפ"א סוף עמ' 1)**

¹⁵ * קהלת ט יב

¹⁶ **קהלת פרק ט (יב) כי גם לא ידע האדם את עתו פגים שגאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח כהם יקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום:**

¹⁷ **צ"ע מה היא מלכות שתופס את הנשמות האלה. ונראה לבאר כי קליפת נגה היא קליפה ממש שהיא כמו מלכות לנפש וכמבואר בשער הגלגולים הנ"ל, וכן היא המלכות לכל בני האדם, ככל ענייני הרשות, שהן כרשת שפורסת הקליפה הזו לאדם, ומהרשות מפילה אותו לאיסור גמור, ואפילו הרשות עצמו כבר מוציא אותו מעבודה"ש ומשכיח ממנו את התכלית ומאבד זמנו הקצוב בעוה"ז.**

אבל צ"ע כי משמע מלשון רבינו כאן שגם אחרי שנולדו הן עשוקות וצ"ע באיזה פח ואולי כמבואר בתורה " שמחמת שהאב לא התקדש בשעת הזיווג כראוי אזי נאחו בהן תאוותיו הרעות וכן מבואר בתורה יד שהם בחי' פרסה דהיינו מלובשים בבגדים צואים וצריכים טרחה רבה להפשיטם. ועיין תורה לט. עוד מבואר בכתבי הארז"ל בשער המצוות פרשת יתרו מצות כבוד אב ואם עניין הלוש לנפש שיש לכל אדם מצד הוריו.

הבהמה או עוף/י^ט. **כי הנפש היא י** בחי' תורה **כנ"ל**. והתורה שהם מגלים בני ע"ה-עם הארץ, הם בחי' ניצוצות קדושים שנפלו לקליפות. ועולה להשכינה בבחי' מ"נ-מייין נוקבין/כ, כידוע הכלל שכל בחי' מייין נוקבין הן בחי' ניצוצות שמעלה המלכות מן הקליפות, שזה עיקר ההתפארות שלה אצל בעלה הקב"ה, לעורר אותו להשפיע לה שפע, בבחי' חזי במאי ברא קאתינא פירוש תראה באיזה בן אני באה לפניך. והיינו הגילוי לשוחט וכנ"ל באות ו' שנשמת המגולגל בבהמה ששוחט עולה על ידו למלכות בבחי' מ"ן והמלכות אומרת כנ"ל חזי במה ברא קאתינא.

ובשביל זה צריך לכבדם, כי ע"י הכבוד יתגלה ביותר התורה מהתעלמותה, היינו הנפש. כי שרש הכל הוא הכבוד, כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', והנפש משתוקקת להכלל בו בשרשו כנ"ל באות ה' ע"ש בענין זקן ששכח תלמודו, שהכבוד שרש לנפש, לכן כשמכבדו נמשכת הנפש דהיינו התורה, לשרשה ומתגלית. וזה הזהירו בבני ע"ה-עם הארץ לכבדם, כדי שישתוקק התורה שבהם שהיא הנפש להכלל בשרשו, שהוא הכבוד. ועי"ז מהם תצא תורה דהיינו ע"י שמכבדים אותם, נמשכת תורתם אל שרשה שבכבוד ויוצאת ומתגלית /כא:

עתה יבאר כיצד רמוז סוד כל התורה הזו, בפסוק שבו פתח רבינו את התורה הזו, בתהלים קה/כב "דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד".

ומבאר - **דרשו ה'** זה אפשר רק ע"י **ועוזו** דהיינו חכמת התורה הקדושה, ודייקא תורה כזו שזוכים לה ע"י **בקשו פניו** דהיינו צדקה לא"י, שנקראת **תמיד**, כמ"ש "תמיד עיני ה"א בה", דהיינו לימוד תורה בהבל שאין בו חטא, רק היא התורה שעל ידה זוכים לדרוש את ה', דהיינו להכיר ולדעת אותו ית' ולצאת מכסילות וחושך לחכמה ואור כנ"ל.

וז"פ-וזה פירוש, דרשויג' ה'. ע"י איזה חכמה תוכל לדרוש אותו ולדעת ולהכיר אותו ית', שזה עיקר כבודו, שעל מנת כן ברא יצר ועשה את כל העולמות כנ"ל בתחילת התורה, **הדר מפרש, ע"י ועוזו היינו ע"י התורה** שנקראת עוז, כמ"ש ה' עז לעמו יתן/כד, דהיינו חכמת התורה **ולא ע"י חכמו' אחרים** חכמות חיצוניות הנ"ל, **שהם סכלות וחשך, כנגד חכמות התורה. וע"י מה תזכה לחכמות התורה, ע"י בקשו פניו תמיד**, דהיינו ע"י צדקה של א"י. **כמובא במדרש {ב"ר פ' מד [כ"ה]/כ"א, וקהלת סדר א [כ"א]} על הפסוק "ואני בצדק אחזה פניך" אין בקשת פנים אלא צדקה/כ"א, כמ"ש**

^ט **ובזה נראה לתרץ מדוע נקט רבנו וירידין כר"ע ולא רבי יהודה.** כי ר"ע הוא הגילוי לשוחטים שאפשר שנשמה ותורה עצומה, תיהיה עשויה בתוך בהמה כגון עמי ארצות שחז"ל אמרו עליהם בפסחים מט: הן שקץ ונשויתיהן שרץ ועל בנותיהם נאמר ארור שוכב עם בהמה, ור"ע הוא הדוגמא היותר טובה שיש, לבני ע"ה, כי היה בן גרים ובעל תשובה, דהיינו נשמה נכבדת מאד שהיתה עשויה בקליפת גנה, וכמבואר כל זה בשער הגלגולים וזכה לגלות את התורה שבע"פ שלנו. וזהו וירידין כר"ע, כי ר"ע הוא הגילוי הגלוי לשוחט, כי בשחיטה לא נראה בגלוי כיצד ע"י השחיטה נגאלת נפש יקרה, אבל בני ע"ה כר"ע שהן ת"ח, שם נגלה לעין כיצד בתוך בהמה עשויה נשמה יקרה, והיא עולה למלכות שמתפארת בה לפני הקב"ה, ממש כמו הנפש שנגאלת מגלגול בבהמה כנ"ל, שע"ז נשפע פרנסה לישראל.

^ט בתשכס הוסיף כאן בסוגרims [בחי' תורה]

^כ **צ"ע משמע שדווקא תורה שלהם, ומדוע תורה של שאר ת"ח לא פועלת עניין הזה.** ואולי כי דייקא תורה שעולה מן הקליפות, דהיינו שהיתה עשויה בקליפות, בה יש יותר התפארות למלכות לפני הקב"ה, אבל תורה של ת"ח בן ת"ח, יש בה פחות כבוד, וכמבואר בריש תורה י' ובתורה יד עיקר הכבוד הוא דייקא מהמרוחקים שמתקרבים, וכמ"ש בזוהר כד אתי יתרו כדין וכו'.

^{כא} **וצ"ע דלא ביאר כיצד התורה שלהם היא בבחי' הבל שאין בו חטא, שהרי בני ע"ה הם בעלי תשובה והם בחי' פרסא המבואר בתורה יד צצריכים הרבה להזדכך כדי להפשיט הבגדים הצואים מעליהם. וזה גם קשה על זקן ששכח תלמודו שהרי לכאורה הוא רחוק ביותר מבחי' התינוקות. ועיין לעיל ביאור הפל"ח אות ח' אבל עדין צ"ע כנ"ל.**

^{כב} **תהילים פרק קה (ד) דרשו ידוד ועוז בקשו פניו תמיד: תרגום יונתן - תבעו אולפנא דיי ואוריתה אקבילו אפוי תדירא: דברי הימים א פרק טז (יא) דרשו ידוד ועוז בקשו פניו תמיד: תרגום יונתן - תבעו מימרא דיי ותקפיה קבילו אפוי (ס"א אפוי) תדירא:**

^{כג} בתקפא השין היא שמאלית דרשו ובתרו תיקן שין ימנית דרשו

^{כד} **במדבר רבה א' ג' "ומלך עז ימשל בם" זה משה שהיה מלכה של תורה שנקראת עז שנא' (תהלים כט) "ה' עוז לעמו יתן".**

^{כה} **אות יב שם ויבקשו פני שכתוב בדברי הימים-ב ז' יד היינו צדקה כמ"ש בתהלים יז טו אני בצדק אחזה פניך**

^{כו} **בראשית רבה פרשה מד פסקה יב - ר' יודן בשם ר"א אמר שלשה דברים מבטלים גזירות רעות, ואלו הם תפלה וצדקה ותשובה, ושלתן נאמרו בפסוק אחד הה"ד (ד"ה ב' ז') "ויכנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו" זו תפלה "ויבקשו פני" הרי צדקה כמד"א (תהלים יז) "אני בצדק אחזה פניך", "וישובו מדרכם הרעה" זו תשובה ואח"כ (ד"ה ב' ז') "ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם".**

^{כז} **צ"ע אולי הכוונה לאות א' שם מעשה ברבי חנינא בן דוסא שראה נודרים ונודבים לירושלים ולא היה לו וסיתת אבן וזכה שמלאכים יעלוה עמו לירושלים. הרי שע"י נדבה זכה לפנים.**

(תהלים פה)/כט) **צדק לפניו יהלך** דהיינו שע"י צדקה לשם שמים זוכים להארת פני ה', ורוצה לומר שצדק לפניו לפניו יהלך. והכוונה לצדקה שעל ידה נכללים בהבל שאין בו חטא, שהיא בחי' "בקשו פניו תמיד" ואין תמיד אלא א"י {שוחר טוב תהלים קה/ו} וע' ר"ח שער התשובה פ"ו/א, כמ"ש (דברים יא)/לב) **תמיד עיני ה' אלקיך בה :** וזהו "דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד" דהיינו ע"י צדקה שהיא בחי' "בקשו פניו", דהיינו צדקה לארץ ישראל שהיא בחי' "תמיד", זוכים להכלל בהבל שאין בו חטא ועי"ז לתורה שהיא בחי' "עוזו", ועי"ז ל"דרשו ה'" דהיינו לדעת אותו ית' ולצאת מחושך וכסילות.

עד כאן ביאור חברותא לתורה לו

כח וזה גם בחי' תענית כנ"ל, דהיינו שיבור תאות אכילה שעל ידה זוכין לנשיאות פנים כמבואר בתורה מזו וסז עפ"י הגמ' ברכות כ: איך לא אשא להם פנים והם מודקקים מכזית ועד כביצה.

כט תהילים פרק פה (יד) **צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו:**

מצודות דוד (יד) צדק – כל איש יהלך לפניו הצדק ר"ל שיהיה הצדק תמיד נוכח עיניו וישם פעמיו לדרך הצדק ללכת אחריה וכפל הדבר לחזוק:

ל מדרש תהלים שוחר טוב – מזמור קה – הודו ליי' קראו בשמו. אמר רבי יוסי בר חלפתא לרבי ישמעאל בריה, אתה מבקש לראות את השכינה בעולם הזה, עסוק בתורה בארץ ישראל, שנאמר, דרשו יי' ועוזו בקשו פניו תמיד.

מדרש תהלים שוחר טוב – מזמור צב – שבע ארצות בראתי, ומכולם לא בחרתי אלא ארץ ישראל, שנאמר (דברים יא, יב) תמיד עיני ה' אלהיך בה.

לא ראשית חכמה – שער התשובה – פרק ששי – ארץ ישראל נודע שאין נבואה שורה אלא בארץ ישראל ובמעלת ארץ ישראל כמה מעלות ואחד מהם שאין שליטה והשגחה לשום חיצוני בה דכתיב עיני ה' אלהיך בה. ואמרו במדרש (מדרש שוחר טוב) בפסוק (תהלים קה, ד) דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד, אמר רבי יוסי בר חלפתא לרבי ישמעאל בריה מבקש אתה לראות את השכינה בעולם הזה עסוק בתורה בארץ ישראל, שנאמר דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד, עד כאן לשונו. ופי' דרשו ה' ועוזו התורה נקראת עוז, שנאמר (שם יט, יא) ה' עוז לעמו יתן. בקשו פניו תמיד היא ארץ ישראל, שנאמר בה (דברים יא, יב) תמיד עיני ה' אלהיך בה.

לב דברים פרק יא (יא) וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעַת לְמִטֵּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מֵיָם: (יב) אֶרֶץ אֲשֶׁר יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה:

רש"י – תמיד עיני ה' אלהיך בה – לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירות עתים לטובה ועתים לרעה וכו' כדאיתא בר"ה:

